

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10,650 in 10,349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Sklepi glavnega odbora JRZ

Sklepi, ki jih je sprejel v torek glavni odbor JRZ, imajo v sedanjem trenutku, ko je Evropa na zapadu in na vzhodu zajeta od vojnega požara, ki bo v marsičem izpremenil lice našega kontinenta, poseben pomen. Kažejo, da se vladajoča večinska stranka naše države dobro zaveda svoje moči in svoje odgovornosti ter moralne opore, ki jo ima v ljudstvu, kar ji omogoča, da mirno sledi dogodkom v viharjem vrtincu sedanjega časa, v katerem je sporazum med narodi Jugoslavije, ki je njeno delo, služi kot glavna smernica naše notranje politike.

Po pravici ugotavlja vrhovno predstavništvo stranke, da zastopa večino srbskega naroda, muslimane in ves slovenski narod. Jugoslovanska državna misel, ki je postala pod vodstvom JRZ in po zaslugi njenih voditeljev na srbski in na slovenski strani v resnici izraz skupne volje Srbov, Slovencev in Hrvatov kot treh enakopravnih tvorcev usode in bodočnosti Jugoslavije, ima v tej stranki svojo najmočnejšo oporo in kakor je stranka pomagala, da je po 20 letih preziranja in tlačenja splošne ljudske volje prišla ta misel do veljave, tako bo stranki tudi v bodoče kažipot za vse njeno nadaljnje prizadevanje.

Zato smatra glavni odbor JRZ za svojo prvo in najodličnejšo nalogo, da narodni sporazum izvede do kraja, tako da bodo v smislu njegovih načel, ki so bila uzakonjena v uredbah od 24. avgusta tega leta, vsi jugoslovanski narodi in kraji ter stanovi mogli živeti tako samoupravno življenje, ki bo ustrezalo njihovim življenjskim koristim in potrebam ter napredku. Delo stranke za doseg takega širokega sporazuma je naletelo izpočetka na odpor ne samo tistih, ki so hoteli ohraniti centralizem v svoj lasten prid in v prid svojih strank in krogov, ampak tudi takih, ki so bili v zmoti, da ne more le centralizem povezati raznolike elemente jugoslovanskega življa v trdno enoto. Stranka je doživela zadoščenje, da se je že v enem mesecu po sklenjenem sporazumu pokazalo, da je dejansko najmočnejša vez naše države tista skupna volja, ki sloni na zavesti in dejstvu, da imajo vsi prirodno raznoliki deli države iste pravice in dolžnosti in da je naša skupnost zgrajena na čim večji svobodi tako Srbov, kakor Slovencev in Hrvatov — to je na svobodi, kakor je dostojna kulturnih narodov, ki delajo za svoje skupne koristi v eni državi iz svoje lastne svobodne pobude kot enakovredni narod. S tem je doživela tista politika JRZ, ki je bila, kakor pravi glavni odbor, od njenih predstavnikov nakazana v februarjski nastopni izjavi ob krizi Stojadinovičeve vlade in v deklaraciji prve vlade g. Cvetkoviča, svojo popolno opravičilo.

V sedanjem trenutku je seveda najvažnejša resolucija, v kateri stranka naglašajo svojo soglasno voljo, da Jugoslavija ostane v sedanjem evropskem sporu strogo nevtralna, ker ne želi ničesar drugega, kakor da se čimprej vpostavi pravičen mir in da ona sama ohrani odnose dobrega sosedstva in čim trdnjše prijateljstva tako z vsemi svojimi neposrednimi sosedmi, kakor z vsemi velikimi in malimi silami Evrope sploh, ker je le to najtrdnjše podlaga njenega gospodarskega napredka in njene veljave ter ugleda v tem važnem delu Evrope. Kakor smo vedno in vsak hip pripravljeni, da odbijemo vsak poseg na našo državno celoto in narodno neodvisnost, tako ne more omajati noben dogodek naše odkritosrčne volje, da ohranimo mir z vsemi.

JRZ je v najodličnejšem smislu predstavnik velike večine Srbov, muslimanov in Slovencev in ji je zato predvsem mar gospodarskega blagorja predvsem kmečkega in delavskega ljudstva v Jugoslaviji, ki mu je v velikih žrtvah, katere mora prenašati v sedanji dobi, potrebna pomoč in opora. Hude posledice, ki jih je porodila vojna, katere Jugoslavija ni ne želela ne hotela, moramo prenašati, ker predstavljajo višjo silo, ki nas ni ničesar vprašala in ne vpraša, druge pa, ki izvirajo iz zločinske spekulacije, ki skuša splošno stisko na svetu izrabiti za to, da se od ljudske bede okoristi in obogati, moramo odločno pobijati. Zato je bilo potrebno, da JRZ poudari, da bo z vso močjo podpirala vlado in ji dajala pobude, da sklene in tudi izvaja izjemne ukrepe gospodarske prirode, naj bodo še tako strogi, samo da ščitijo našega malega in srednjega človeka ter naše siromašne družine, da bodo mogle prenašati razmere, ki so nastale v sedanjih težkih časih, tako da bo vsakemu zagotovljeno dostojno življenje tudi v najtežavnejših okoliščinah. Ta naloga ni nemogoča in ni neizpeljiva, če se bo reševala z neizprosno odločnostjo pa tudi gospodarsko dalekovidnostjo ter se bodo postavile izvajale pošteno in brez ozira na desno ali na levo.

Varšava se je predala po strahotnem obstreljevanju Nemška in boljševiška armada sta se srečali 24. septembra

Berlin, 27. septembra. AA. (DNB.) Vrhovno poveljstvo sporoča: Na vzhodu se približujejo sovjetske čete demarkacijski črti, ki je bila dogovorjena s sovjetsko vlado. Poljska 41. divizija ter ena konjeniška brigada, ki sta se nahajali v prostoru med nemškimi in sovjetskimi četami, sta bili ujeti vzhodno od Bilgoraja.

Glavno mesto Poljske, ki smo ga v začetku vojne smatrali kot nezaščiteno mesto in mu zato prizanašali, se je na podlagi ukrepov poveljnika mesta pretvorilo v utrbo, ker je dal poveljnik nalog, naj se stare utrbe ponovno uporabijo, ter je delil civilnemu prebivalstvu orožje. Napad na Varšavo se je izvršil večeraj ter je naprej na severnem delu padla prva črta utrdb v naše roke. Kasneje pa je padla v južnem delu še druga črta.

Naši uspehi so prisilili poljskega poveljnika danes dopoldne, da je ponudil predajo mesta in garnizije. Vrhovna nemška komanda je ukazala generalu Blaskovitzu, naj vodi pogajanja glede predaje Varšave. Letalske sile so izvršile napade na vojaške objekte v Modlinu, ki še ni padel.

London, 27. septembra. b. Zadnje poročilo varšavske radio postaje so sprejeli v London ob 5 zjutraj. Glasilo se je takole: Mesto gori na številnih krajih. Središče mesta je v razvalinah, ki jih ni mogoče popisati. Prebivalstvo živi le v kleteh, municija in hrana pa gresta h koncu, prav tako nimamo za neštete ranjene nobenih zavojev več. Število mrtvih narašča od ure do ure. Obstreljevanje Varšave in bombardiranje razvalin se vrši neizprosno in brezobzirno naprej. Duh poljskega vojaštva za odpor je že dalje nezlomljiv, toda zaradi pomanjkanja obrambnih sredstev ne bomo mogli dolgo vzdržati.

Riga, 27. septembra. c. Semkaj so prispele vesti, da sta se nemška in boljševiška vojska v Brest-Litovsku srečali in pozdravili dne 24. septembra na najbolj slovesen in prijateljski način.

To se je zgodilo ravno na tistem polju, na katerem je v letu 1795 ruski general Surotov pred tretjo delitvijo Poljske uničil ostanke poljske armade. Vso trdnjavo Brest-Litovsk so takoj zasedle boljševiške čete, nato pa sta nemška in boljševiška vojska opravili pred skupnimi poveljniki slavnostno parado, v kateri so se vrstili nemški in boljševiški oddelki.

Sovjetska Rusija zahteva estonska pristanišča in utrjene otoke Nevarnost, da rdeča vojska zasede vso deželo

Stockholm, 27. sept. c. Vesti iz Tallina vedo povedati, da sovjetska vlada zahteva od Estonske, da mora dovoliti, da bi rdeča vojska na njeni obali zgradila pristanišče za sovjetske vojne in trgovske ladje.

Prav tako bi naj estonska vlada dovolila Sovjetom, da bi utrdili za svoje namene otočje ob estonski obali, predvsem velike in strateško važne otoke Oesel, Dago ter Moon, ki so bili nekdanj švedski in potem ruski, ter branijo vhod v Finski zaliv, oziroma v ruske vode.

Ni pa po zadnjih poročilih izključeno, da bo rdeča armada skušala zasedi vso Estonijo.

Moskva, 27. septembra. c. Nocoj ob 18 je Tass objavil vznemirljivo vest, da je neka neznana podmornica pred Narvo ob estonski obali potopila sovjetski parnik »Metalist«, čigar nosilnost je znašala 3000 ton. Na parniku je bilo 24 mož posadke, sovjetski pomožni parniki pa so jih rešili 19.

Ta vest bo na potek razgovorov med Sovjetsko Rusijo in Estonsko gotovo odločilno vplivala in je pričakovati zelo hitrih odločitev od strani Sovjetske Rusije.

Moskva, 27. septembra. c. Danes popoldne je estonski zunanji minister dospel v Moskvo in je takoj po svojem prihodu dobil načrt nove pogodbe med Sovjetijo in Estonsko, ki naj jo takoj podpiše. Pogodba bi pomenila kapitulacijo Estonske.

Ribbentrop v Moskvi Nemci: Izredno važen sestanek za novi red v vzh. Evropi London: Sestanek ne bo tako izredno važen

Moskva, 27. sept. c. Danes popoldne proti večeru je nemški zunanji minister von Ribbentrop prišel s posebnim letalom v Moskvo. V njegovem spremstvu je sovjetski veleposlanik v Berlinu Skvartčev in general Perkajev, vojaški zastopnik Sovjetov v Berlinu. Von Ribbentrop spremlja tudi dr. Gauss, pravni svetovalec, in nad 30 strokovnjakov. V spremstvu nemškega zunanjega ministra je prišel v Moskvo tudi gauleiter Forster iz Odanske.

Uradno objavljajo, da je von Ribbentrop prišel v Moskvo na posebno Stalinovo vabilo in bo zato ta obisk izredno pomemben.

Berlin, 27. sept. AA. DNB. Iz Moskve poročajo: Vest, da se nemški zunanji minister v Ribbentrop danes pripelje v Moskvo, je zbudila v diplomatskih krogih najgloblji vtis. V tem drugem obisku nemškega zunanjega ministra v Moskvi vidijo nov dokaz, da tvori nemško-sovjetsko sodelovanje trdno osnovo za bodoči novi red v Vzhodni Evropi.

London, 27. sept. c. Dopisnik lista »Neue Zürcher Zeitung« poroča svojemu listu, da v Londonu ne jemljejo preveč tragično sodelovanje med Moskvo in Berlinom in da ne pripisujejo preveč izrednega pomena Ribbentropovemu odhodu v Moskvo. List meni, da je von Ribbentrop odhitel v Moskvo zato, da je Nemčija presenečena zaradi sovjetskih groženj Estonski. Nemčija ne bi rada videla, da bi se Sovjetska Rusija raztegnila vzdolž celega Baltika, posebno zaradi tega ne, ker so germanske tradicije v baltških deželah še zelo močne.

Poleg tega pa bo vkljub trenutnemu prijateljstvu morala Nemčija na Poljskem ob meji proti Sovjetom držati še mnogo divizij, da prepreči sleherno presenečenje na vzhodu.

Na zapadu neizpremenjeno

Pariz, 27. septembra. AA. (Havas.) Ves večerajšnji dan so grmeli topovi v osrednjem odseku zahodne fronte, ki se razteza zahodno od masiva, poraslega z iglavci, v Malih Vogezih do pobočij nad bregom reke Bliese. Ti kraji, v katerih loči veriga gričev, sporodnih z mejo, Maginotovo črto od Siegfriedove, so že 4 dni prizorišče neprestanega delovanja obojnih čet. Napadi in stalne močne patrulje ustvarjajo maksimum reakcije avtomatskega orožja tako pri manjših stražah nemških kladar, kakor pri poljskih utrdbah, ki so jih zgradili v francoskih postojankah. Toda ta odsek, znan iz vojn v času francoske revolucije pod imenom »firmasenska linija«, je zdaj posebno prizorišče krepkega delovanja nemškega topništva, ki že 4 dni zelo živahno deluje. Pripomniti je treba, da je to področje med Zweibrücknom in Firsensom edini kraj na zahodni fronti, kjer se naravna obramba ni pridružila obema utrdbenima sistemoma Maginotove in Siegfriedove črte. Od Rena do Malih Vogezev teče Lauter med pozicijami obeh armad, izvežmaš ozek odsek kakšnih 8 km severno od Wissenburga. Takoj za temi kraji se začne težki masiv Malih Vogezev. Zahodno se najprej razteza dolina Bliese, nato pa povsod ob fronti reka Saar, ki tvori tako nekakšno utrbo pred skoraj vsemi postojankami Siegfriedove črte. Reka Saar je plovna v vsem tukajšnjem toku. Med Saar-louisom in Mozelo je teren spet prost. Kakšnih 20 km dalje zavije Saar spet v stran severno od Saarlouisa, preden se pod Trierom izliva v Mozelo. V teh krajih med Saarom in Mozelo so se vršile praske, v katerih so Francozi pred tednom vrgli nemške čete na nemško ozemlje in zavzeli vas Perl. Vodni tok med obojimi postojankami izključuje možnost akcij, toda utrjenim odsekom v teh krajih operacije niso popolnoma prizanesle. Dokaz je napad, ki so ga Nemci izvršili večeraj zjutraj, a so ga Francozi odbili. Tudi kraji južno od Saarbrückna in Saarlouisa na levem bregu Saare so bili do večeraj prizorišče živahnega vojaškega delovanja, posebno topništva, tako francoskega kakor nemškega. Razen tega naglašajo britanskega vojnega brodograja. Nemška letala so zadelala britanski nosilec min, ki se je potopil. Poleg tega je nekaj bomb padlo tudi na neko britansko križarko in jo hudo poškodovalo.

London, 27. sept. AA. Reuter: Minister za vojno mornarico Churchill je izjavil v spodnjem domu, da je 20 nemških letal napadlo v srednjem delu Severnega morja večeraj in danes angleške pomorske sile, ki so obstojale iz eskadre oklopnih križark, ene matične ladje, rušilca in manjših križark. Churchill je poudaril, da je nemško vrhovno poveljstvo sporočilo, kako so nemška letala uničila angleško matično ladjo ter znatno poškodovala oklopno križarko. Toda, je pristavil Churchill, zbito je tudi eno nemško letalo, ki je padlo v vodo, štirje člani posadke pa so ujeti.

Bitka med angleškimi vojnimi ladjami in nemškimi letali

London, 27. sept. b. Prvi lord admiralitete Churchill je izjavil danes popoldne v poslanski zbornici, da se je večeraj popoldne razvila na Severnem morju bitka med 4 britanskimi vojnimi ladjami in 20 nemškimi bombniki, ki so napadli britanske križarke. Kakor hitro so prišli nemški bombniki v bližino angleških vojnih ladij, so le-te obsule nemška letala s strahovitim topovskim ognjem. Pri tem so sestrelile eno letalo, drugo je v kratkem presledku težko zadeto strmoglavilo v vodo, tretje letalo pa se je moralo spustiti na morje. Posadko tega letala so prevzele britanske ladje. Na angleških ladjah nemški bombniki niso napravili nobene škode in tudi od posadke ni bil nihče ranjen.

Berlin, 27. sept. b. Nemška admiraliteta poroča, da je v Severnem morju prišlo do ostre bitke med nemškimi bombnimi letali in eskadro

Politični zapiski

Kaj je s hrvatskim telovadnim društvom

V zagrebških listih beremo razne izjave o novih hrvatskih telovadnih društvih ter človek ne ve, pri čem je. Zda beremo zopet dve izjavi, ki prinašata vsaj malo jasnosti v to zadevo. Prvo izjavo so dali člani konzorcija Hrvatskega Sokola in se glasi: »Zadnje čase so o tem nad vse važnem narodnem vprašanju po listih vse mogoče pisali. Trdijo celo, da je tudi narodno vodstvo že končno odločilo o tem vprašanju. V pomirjenosti javnosti sporočamo, da to vprašanje ni končno rešeno. Člani konzorcija Hrvatskega Sokola so se dne 11. t. m. sešli na dogovor s bivšimi načelniki in voditelji Hrvatskega Sokola ter so na tem sestanku izvolili svoje delegate, ki bodo proučili vprašanje organizacije hrvatske narodne telovadbe ter bodo nato v sporazumu z vodstvom hrvatskega naroda podali smernice za organizacijo hrvatske narodne telovadbe.« — To je ena izjava. Drugo pa je podal javnosti Milan Praunberger, zadnji starešina Hrvatske Sokolske zveze: »Od vseh strani me sprašujejo, kakšno stališče kot zadnji starešina zavzemam v vprašanju telesne vzgoje hrvatske mladine. Na to odgovorjam: Tehniki bivšega hrvatskega Sokola so izdelali pod nadzorstvom dr. Mačka, izkušenega sokolskega delavca, pravila za prihodnje hrvatsko telovadno društvo, ki naj nadomesti bivšega Sokola. Po teh pravilih se to društvo imenuje Hrvatsko Bratstvo. Z ozirom na politične razmere pa nismo mogli dobiti odobritve pravil, niti prijeti z delom. Medtem je dr. Protulipac ustanovil hrvatsko telovadno društvo pod imenom Hrvatski Junak. Dal mu je po trditvi pravila ter je z dovoljenjem hrvatskega vodstva započel z delom. Ker pa si je vodja hrvatskega naroda pridržal pravico končne odločitve o načinu vzgoje in imenu prihodnjega hrvatskega telovadnega društva — to odločitev pa bo kmalu izrekel, ko bo vnovič proučil pravila Hrvatskega Bratstva — zato mislim, da je dosedanje delovanje Hrvatskega Junaka še le začetno delo. Zaradi tega sem dr. Protulipac podpiral v njegovem delu. Ker pa bo v najkrajšem času odločeno končno ime gori navedenemu vodočemu društvu, pozivljam vse hrvatske Sokole, ki so ostali na hrvatski črti, zlasti pa tehnike, naj počakajo še nekaj časa z likvidacijo bivšega Hrvatskega Sokola kakor tudi s pristopom v končno društvo.

Zoper uredbo o depolitizaciji sodnikov

Uprava društva sodnikov je izdala, kakor poročajo belgrajski listi, sporočilo, ki iz njega sledi, da se je dne 21. septembra pravde dr. Lazarju Markoviću zglasila deputacija sodnikov, ki je ministru predložila željo, naj bi minister vse ukrenil, da bi se položaj sodniškega stanu izboljšal ter uredil v duhu potreb sodobnega neodvisnega sodstva. Prav tako so odposlanci izrazili ministru željo, naj bi se razveljavila uredba o depolitizaciji sodnikov. Kakor veli sporočilo, je minister izjavil, da je že predlagal, naj bi se tista uredba razveljavila. Poleg tega je minister dejal, da se mu zdi nujno, da čim prej uredi položaj sodniškega stanu, da bomo v državi dobili dobro pravosodje.

Ante Radić o svobodi domovine

Hrvatski Dnevnik v uvodnem članku piše o svobodi ter na koncu navaja besede rajnega Antona Radića, ki je prvi začel izobraževati hrvatski narod in ga usposobil, da je potem politično šel za Stjepanom Radićem. Anton Radić piše, kakor navaja list: »Človek naj se boji le tistega, ki ga spoštuje. In to je strah božji. Kdor pa se boji tistega, ki ga sovraži in prezira, je to strah sužnjev.« Nato navaja list z ozirom na Radićeve nauke: Zato je Ante Radić tudi učil, da je svoboda domovine tako visoka misel, da se more do nje dvigniti zgolj docela zaveden človek, ki ima že vse kot človek, kot državljani in kot član družbe. Zato, ko hočemo biti svobodni, moramo istočasno biti tudi izobraženi, pošteni in pogumni. Tako in podobno je učil tudi dr. Krek pri nas. In prav je, da se teh nauk spomnimo te čase in se zavemo, da je svoboda v prostovoljni podreditvi v splošne namene, v močni disciplini. Vse, kar je temu nasproti, je korak v anarhijo, ki vede v suženjstvo.

Socializem in dr. Topalović

Med zagrebškim Obzorom in Topalovićevim belgrajskim glasilom »Radničke Novice« se je začela polemika o zaslugah dr. Topalovića za socialistično stvar v Jugoslaviji. Obzor odgovarja na izjavo Topalovićevega glasila: »Iz citirane beležke se jasno vidi, da dr. Topalović in sodruzi nikakor niso navdušeni s tem, da bi na Hrvatskem socialistično gibanje vodili Hrvati. Glasilo dr. Topalovića in sodrugov očitno identificira svojega šefa s socializmom v Jugoslaviji... Hrvatska javnost pa je videla, kakšen je v praksi socializem dr. Topalovića in sodrugov, zato nikakor ne želi, da bi se vrnil tisti časi. O tem se je dr. Topalović mogel prepričati, ko je še za režim dr. Stojadinovića poskušal v Zagrebu in v nekaterih drugih hrvatskih mestih pripraviti teren za obnovo jugoslovanske socialistične stranke. Radničke Novine hvalijo ravnanje dr. Topalovića za časa avtoritarnih režimov. Znano pa je, da so dr. Topalović in sodruzi za časa avtoritarnih režimov obdržali svoje donosne položaje v delavskih ustanovah.

Vodja Nemcev na Hrvatskem

Kakor poročajo Deutsche Nachrichten, ki izhajajo v Zagrebu, so pa sicer glasilo Nemcev iz dravske banovine, je Branimir Altgaver, župni vodja v Osijeku, od novega načelnika nemškega Kulturbunda, imenovan za vodjo Nemcev na Hrvatskem. On bo zastopal interese Nemcev pred oblastmi banovine Hrvatske. — S tem v zvezi, je tudi nemško glasilo na Hrvatskem Slavonischer Volksbote, ki izjaha v Osijeku, spremenil svoje ime ter se zda imenuje »Teden Nemcev v banovini Hrvatske«. — Obzor označuje prijavo tega lista z besedami: »V svoj zadnji številki se v glavnem peča z zunanjo politiko ter mnogo obravnava nevtralnost, ki pa jo zelo enostransko razume.«

Odvetniška pisarna hrvatskega bana

Kakor poročajo hrvatski listi, je odvetniška zbornica takoj čitala iz svojih vrst odvetniško pisarno dr. Šubašića, kakor hitro je bil imenovan za bana. Zda se pisarna likvidira ter še zastale posle vodji odvetnik dr. Vujčić v Karlovcu. Dr. Ivo Šubašić je namreč poprej imel odvetniško pisarno v Vrbovskem, zadnje čase pa se je z njo preselil v Karlovo.

Amerika poslala v Evropo eskadro vojnih ladij

Ugibanja o nevtralnem zakonu

Pariz, 27. sept. AA. Havas. Iz Washingtona poročajo: Zdi se, da je skupina izolacionistov izgubila uglednega zagovornika. Polkovnik Lindbergh je imel namreč včeraj zaupen sestanek s 6 senatorji, ki so znani kot pristaši ukinitve prepovedi izvoza orožja. Po seji je Lindbergh izjavil, da odobrava Rooseveltovo stališče. Eden izmed senatorjev, ki so se udeležili te konference, je tudi izjavil poročevalcem listov, da bi bilo napadno misliti, da je Lindbergh pristaša izolacionistov. Nasprotno, slavni letalec se popolnoma strinja s senatorji Byrdom, Barijem, Barkom in Johnsonom, ki vsi zahtevajo ukinitve prepovedi izvoza orožja. V zvezi s to izjavo je odbor ameriške legije sporočil, da se ne bo udeležil borbe za ukinitve prepovedi izvoza orožja in proti njej. Odbor je izrekel zaupno predsedniku Rooseveltu in kongresu ter izrazil prepričanje, da bosta Roosevelt in kongres znala ukreniti vse potrebno, da se USA ne zaplete v vojno.

Washington, 27. sept. AA. Stefani. Senatorji, ki so pristaši izolacionistične politike, so sklenili sprejeti klavzulo plačati in odnesi, kakor tudi predložene dopolnitve zakona o nevtralnosti. Toda še naprej zahtevajo, da ostane v veljavi prepoved izvoza orožja in streliva. V primeru, da bi vlada te predloge odklonila, bi ti senatorji predlagali nove amandmane.

Newyork, 27. sept. b. Večja skupina ameriških vojnih ladij je odplula včeraj iz svojega pomorskega oporišča v San Pedru na Tihem oceanu. Brodovje je sestavljeno iz treh nosilcev letal, 10 težkih križark, 11 lahkih

križark, 43 rušilcev, 11 podmornic in nekaj minonoscev. Cilj in namen ameriškega brodovja ni znan.

Lisbona, 27. sept. b. »Exchange Telegraph« poroča: Iz zanesljivega vira se čuje, da ameriške vojne ladje, ki so pred kratkim priplule v Lisbono, ne nameravajo zapustiti te luke. Ameriška vlada bo pustila te ladje v Lisboni, da v primeru potrebe eventualno zavarujejo ameriške interese. Te ladje bodo ostale v Evropi tako dolgo, dokler se ne bo vojna končala.

Ameriška letala za Anglijo

Los Angeles, 27. septembra. Velika tovarna za letala Lockheed ima že nekaj časa naročilo za 250 velikih bombnikov za angleško vojsko. Te tovarne so med največjimi v Ameriki in zgrade dnevno po 1 bombnik. Anglija je že plačala naročilo. Prve pošiljke so že na poti za Anglijo.

Tudi Amerika proti komunistom

Washington, 27. sept. AA. Stefani. Narodni poslanec Dies, ki je predsednik parlamentarne anknetne komisije za vprašanje protiameriške delavnosti, je dal časnikašem izjavo, v kateri je poudaril: Anknetna komisija je zahtevala od vlade, da odpusti iz javnih služb 2850 uradnikov zaradi tega, ker so notorični komunisti. Veliko število teh uradnikov se nahaja na zelo vidnih mestih. Dies je pristavil, da bo zahteval od kongresa, naj postavi komunistične organizacije izven zakona.

Rdeča vojska na Karpatih

Moskva, 27. septembra. AA. (Tass.) Obvestilo generalnega štaba sovjetske armade z dne 26. septembra se glasi: Ednice sovjetske vojske so napredovale v smeri proti demarkacijski črti ter zasedle v toku 26. septembra utrdbo Osovec ter mesta Zamošče, Rava, Ruska in Sambrov ter prispele do črte Rajgorodok, Osovec, Sokoli (35 km jugozapadno od Bjalistoka), Melejičji (25 km jugozapadno od Bjelska), Bela, Holm, Zamošče, Jagorov, Sambor, Turka (40 km jugozapadno od Drohobiča). V toku svoje akcije čiščenja zapadne Bele Rusije in zapadne Ukrajine je rdeča vojska razorožila in ujela med Brest-Litovskim in Vlodavo okoli 25.000 mož. Razen tega je bilo južno od Kobrina ujetih tisoč mož z orožjem in vojnim materialom, v sektorju Holma pa 8000 mož in tisoč konj ter v sektorju Janovke, 20 km jugozapadno od Holma 2500 mož.

Poljaki uničili petrolejske vrelce

Moskva, 27. septembra. c. Moskovski radio je snoči sporočil, da so poljske čete uničile vse pe-

Dolgi razgovori s Turčijo v Moskvi

Moskva, 27. sept. AA. Havas: Turško veleposlaništvo je priredilo danes kosilo v čast Saradzogla. Kosila so se udeležili Molotov, Potemkin, Vorosilov in druge osebnosti. V dobro obveščenih krogih izjavljajo, da so potekali

trelejske vrelce v južni Galiciji in bo treba vrelce izredno dolgo popravljati, če jih bo sploh mogoče še rešiti.

Madžari sosed boljševikov

Rim, 27. sept. c. Dopisnik turinskega lista »Stampa« poroča z madžarsko-poljske meje, da so sovjetske čete zasedle svoj odsek ob meji in da so sedaj Madžari postali sosed boljševikov. Časnikar se vprašuje, kaj neki si Madžari mislijo o tem sosedstvu.

Sovjetske krajevne oblasti so na vseh tovarnah in na vseh javnih in vidnejših poslopih izobesile velike rdeče zastave. Povsod so že izobesili slike Marksa, Engelsa, Ljeninga in Stalina. Stalinove slike so rdeči vojaki morali v velikih količinah pripeljati že s seboj iz sovjetske Rusije.

Takoj za rdečimi četami prihajajo v deželo ukrajinski, beloruski in poljski komunistični agitatorji, ki so vsi opravili posebne komunistične propagandne šole v Moskvi. Povsod izvajajo rdeče čete pospešeno boljševizacijo cele dežele.

Turčijo v Moskvi

razgovori med Molotovim in Saradzoglom v zelo prisrčnem ozračju. Včeraj sta bila dva sestanka, danes pa bodo razgovori bržkone končani. Vendar pa se ne zdi, da bi že danes bili sprejeti pričakovani sklepi.

Neapelj, 27. septembra. AA. (Stefani.) Danes opoldne je priplul v Neapelj z velikim številom potnikov italijanski oceanski parnik »Rex«.

Genova, 27. septembra. AA. (Stefani.) Davi je priplul iz Argentine in Brazilije italijanski oceanski parnik »Conte Grandec« z velikim številom potnikov, mnogi med njimi so namenjeni na Vzhod.

Atene, 27. sept. AA. Stefani: Bogat poljski trgovec po imenu Kondovišna, ki je prišel iz Avstralije, se je snoči vkrcal na motorno ladjo z namenom, da bi preko Italije odpotoval v Lož. Tedaj pa je izvedel, da so Nemci in Rusi v celoti zasedli njegovo domovino. Ko je to slišal, je trgovec skočil v vodo in utonil.

Ugibanja raznih listov o zapadnem bojišču

London, 27. sept. b. »Times« objavlja poročilo svojega rotterdamskega dopisnika, ki je sporočil svojemu listu, da je pričakovati v najkrajšem času velike nemške ofenzive na zahodnem bojišču. Za to teorijo govori morda bolj, kakor vsa druga dejstva, da narodno-socialistični režim ne more privoščiti sebi pasivne vloge čakanja v sedanjih vojni. List pravi: Francoske čete se borijo na 160 km dolgi fronti na nemškem področju. To dejstvo je nemški tisk zamočal. Hitler tega ne more mirno gledati in tudi ne more čakati, da bi se Francozi in Angleži naveličali vojne. Zato bo v najkrajšem času na zahodnem bojišču sprožil ves vojni aparat.

Kopenhagen, 27. sept. b. Posebni dopisnik lista »Politiken« je verjetno prvi inozemski časnikar, ki je imel dostop na nemško zapadno bojišče. Ta dopisnik trdi, da je Aachen povsem izpraznjen. Prav tako so izpraznjena vsa večja mesta ob Siegfriedovi črti, posebno v okolici Saarbrückna in Saarlautena. Dopisnik je sporočil, da je povsod, kjer je hotel, gledal ljudi z nezadovoljnimi obrazi. Zaradi posebnih razmer in blaznevo fronte prebivalstvo ne dobi hrane niti na karte. Za nemško vojaštvo je dopisnik »Politiken« dejal, da ima za sedaj dovolj hrane in še ne trpi pomanjkanja.

London, 27. septembra. AA. Havas: Vojni strokovnjak »Yorkshire Post« objavlja članek, v katerem govori o vrednotah vojske na zahodnem bojišču. Članek pravi med drugim sledeče: Današnja nemška vojska vsekakor predstavlja veliko silo, toda tudi francoska vojska je mnogo močnejša, kakor pa je bila leta 1914. Danes pomeni tudi angleška kopenska vojska znatno silo, toda mnogokrat večjo, kakor pa je bilo to v začetku svetovne vojne. Dosedanje vojaške operacije na zahodnem bojišču so dokazale nadmoč francoskega topništva. Dosedaj je bil učink francoskega topništva tako močan, da sovražnik ni mogel razviti svoje akcije, po drugi strani pa se zdi, da nemška vojska nima zadostno število strokovno izvežbanih podčastnikov. Ko govori o taktiki, katero vodi nemško poveljstvo na zahodnem bojišču, pravi pisec, da poskušajo nemške čete izvršiti navidezne napade, da bi na ta način izvalje francoske čete ne samo zato, da bi izvršile koncentracijo, da bi odbile te napade, temveč, da bi jih tudi na ta način prisilile k uporabi svojih rezerv. V tem času, ko bi Francozi roširali čete, bi nemške čete izvršile napad na drugem kraju, tam kjer ga ne bi bilo pričakovati. Toda vojaški strokovnjak angleškega lista pravi, da se ta taktika dosedaj ni posrečila in da francoske čete

Trgovinska pogajanja z Nemčijo

Belgrad, 27. sept. m. Jutri 28. t. m. se pričnejo v Belgradu pogajanja med našo in nemško trgovinsko delegacijo. Našo delegacijo vodi pomočnik zunanjega ministra dr. Pilja, viceguverner Narodne banke dr. Pelin, upravnik zavoda za zunanjo trgovino dr. Petrovič, načelnik trgovinskega ministristva ter glavni ravnatelj PRIZADA dr. Marković. Nemško delegacijo pa vodi pomočnik ministra za narodno gospodarstvo Landfried.

Občni zbor Srbske zadrudne zveze

Belgrad, 27. septembra. m. V dvorani belgrajske univerze je bil nocoj občni zbor Glavne zveze srbskih poljedelskih zadrug. Na občni zbor je prišlo 1141 delegatov. Navzoči so bili tudi zastopniki: zastopnik Nj. Vel. kralja podpolkovnik Tomić, predsednik vlade Dragiša Cvetković, kmetijski minister Cubrilovič, gradbeni minister dr. M. Krek, belgrajski župan Vojin Djuričič, zastopniki posameznih ministristev, Glavne zadrudne zveze ter agrarne banke, ki jo je zastopal član izvršilnega odbora Anton Končan. Poslane so bile pozdravne brzojavke Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu ter ostalim kraljevim namestnikom in predsedniku Glavne zadrudne zveze dr. Antonu Korošču.

Občni zbor je vodil predsednik Glavne zveze srbskih poljedelskih zadrug, bivši minister inž. Vojta Djordjevič, ki je podal obširno in pregledno poročilo o poslovanju Glavne zadrude srbskih poljedelskih zadrug in o stanju jugoslovanskega zadrudništva sploh, ki se vedno lepše razvija. Posebno je omenjal vse činitelje, ki so v pretekli poslovni dobi kazali razumevanje. Predvsem je omenjal bivšega ministra Vojina Djuričiča in dejal, da je prvi jugoslovanski finančni minister, ki je podpiral razvoj jugoslovanskega zadrudništva.

Zatem se je razvila daljša razprava, v katero je poseglo več govornikov. Med razpravo sta prišla na občni zbor tudi pravoslavna škofa skopljanski metropolit Josip in episkop dr. Irinej Djordjevič. Skopljanski metropolit je govoril in pozival zadrugarje na složno in bratsko sodelovanje. Tako delo od njih zahteva pravoslavna cerkev. Svoj govor je zaključil z pozivom, da je treba složno korakati dalje v bodočnost in to tako, kakor so bili Srbi složni v preteklosti.

Omejitev lokalnega telefonskega prometa

Belgrad, 27. sept. m. Zaradi odloka poštnega ministra o obremenitvi lokalnega telefonskega prometa v vseh mestih, ki imajo avtomatsko telefonsko centralo, so posamezne gospodarske ustanove po svojih zastopnikih poslane poštnemu ministru vlogo, v kateri so zahtevale, naj poštni minister ta odlok, ki predstavlja novo davčno obremenitev, umakne. Poštni minister ni ugodil zahtevam gospodarskih ustanov ter zaradi tega ostane njegov tozadevni odlok glede obremenitve telefonskega lokalnega prometa v veljavi.

Belgrajske novice

Belgrad, 27. sept. m. Na predlog notranjega ministra so kraljevi namestniki podpisali ukaz, da se naselje Rim (Jankovići) izloči iz občine Gradac v žrnimaljskem okraju in priključi občini Adlešići v istem okraju.

Belgrad, 27. sept. m. Gradbeni minister dr. M. Krek je danes sprejel ljubljanskega župana dr. Adlešiča in mariborskega župana dr. Juvana, ki sta posredovala v raznih komunalnih zadevah.

Belgrad, 27. septembra. m. Uprava belgrajskega velesejma je poslala vsem prijavljenim trdkam, ki so hotele sodelovati na jesenskem belgrajskem velesejmu, pisma z vprašanjem, če so še pripravljene sodelovati na jesenskem velesejmu, ki bi bil v drugi polovici meseca oktobra.

Belgrad, 27. sept. m. Minister za socialno politiko in ljudsko zdravje je izdal pravilnik o organizaciji in poslovanju narodnega invalidskega sklada.

Belgrad, 27. sept. m. V Belgradu je bil danes pogreb Koste Glavičina, bivšega ministra kraljevine Srbije, dolgoletnega belgrajskega župana in profesorja velike šole.

Zemun, 27. septembra. AA. Vremenska napoved za 28. september: Pretežno oblačno vreme v vsej državi. Tu pa tam dež.

Vojska na Kitajskem

Tokio, 27. sept. AA. Havas: Danes je stopil v veljavo nov cesarski dekret, s katerim se nalaga dolžnost vsem ministrom, kakor tudi generalnim guvernerjem Koreje, Formoze, otočja Karafutaj in otočju pod japonskim mandatom v južnem delu Pacifika, kakor tudi japonskemu veleposlaniku v Mandžuriji, da se morajo stalno posvetovati z ministrskim predsednikom zaradi navodil, kadar gre za izvedbo ukrepov, kakor jih določa zakon o mobilizaciji.

Tokio, 27. sept. AA. Havas: Japonske čete nadaljujejo s prodorom v južni smeri, v severnem delu province Honan. Japonske čete so prispele do strateško važnih postojank na železniški progi Kanton-Hankov, 40 km severno od Canceja. Prav tako so japonske čete dosegle pomembne uspehe na reki Mi,

Baltske države

Te dni se je sprožilo vprašanje obstoja baltskih držav. Moskovski radio je snoči objavil zelo resno opozorilo na naslov estonske vlade, ki da je baje zagrešila zelo hude stvari. Kar čez noč se je začelo in ogromna Sovjetija dolži v svojem uradnem poročilu, ki ga je objavila tudi agencija Tass, da je estonska vlada zakrivila, da je iz Tallina pobegnila poljska podmornica »Orel«. Ta podmornica je sedaj lahko nevarna sovjetski mornarici. Pa ne samo to! Pred estonsko obalo so se pojavile čudne neznane podmornice, ki imajo gotovo svoja tajna oporišča vzdolž estonske obale. Vse to so zelo hude obdolžitve, ki so jih razširili javno kar po radiu, torej z izredno naglico. Estonski zunanji minister dr. Selter se je v ponedeljek mudil v Moskvi; tam so mu postavili take zahteve, da je moral takoj z letalom nazaj v Tallin in danes se je z letalom zopet vrnil v Moskvo. Istočasno pa je vrhovni poveljnik estonskih čet po radiu pozval ves estonski narod, da naj bo pripravljen, da z orožjem zavrne sleherni poizkus kršitve nedotakljivosti estonskega ozemlja.

Usoda baltskih držav je postavljena na kocko in vsakdo se mora vprašati, kaj bo. V naslednjem bomo navedli podatke o treh baltskih državah, Litvi, Latviski in Estoni, ki so kakor jagode rožnega venca nanizane ob Baltskem morju.

Litva

Litva meri 53.242 km² (torej nekako eno petino Jugoslavije) in so njene meje dolge 1258 km. Po odstopu Klaipede (Memela) Nemčiji, znaša dolžina litavske obale ob Baltskem morju samo 91 km. To obrežje pa je sedaj zelo nedostopno in neprimerno za večja pristanišča in je Litva z Memelom koncem meseca marca 1939 izgubila svoje najboljše pristanišče.

Prebivalstva ima Litva 2.220.128 in jih pride 41 na vsak kvadratni kilometer. Od teh je 83,9% Litavcev, 7,5% Židov, 3,2% Poljakov, 2,4% Rusov in 1,4% Nemcev.

Največje in obenem glavno mesto je Kovno, ki šteje 92.000 prebivalcev. Šolen ima 21.000 prebivalcev in mesto Ponevž 19 tisoč. Prebivalstvo je zelo naraslo v zadnjih 20 letih in je bil odstotek rojstev še enkrat višji od onega v Nemčiji.

Prebivalstvo se peča največ s kmetijstvom (79,4%), v industriji je bilo zaposlenih samo 6,1% prebivalstva. Zemlja je za poljedelstvo in za pašnike zelo bogata, prav tako pa je dežela bogata na lepih gozdovih. Rži je bilo v letu 1930 pridelane 631.000 ton, pšenice 289 tisoč ton, ovsu 384.000, ječmena 219.000, krompirja 1.118.000 ton. Država je imela v letu 1930 559.000 konj, 1.170.000 goved, 1.097.000 ovac in 1.136.000 svinj. Gozdov je bilo 480.000 ha, od tega 68% smrečnih gozdov.

V letu 1930 je Litva uvozila za 260 milijonov litov, izvozila pa za 280 milijonov litov. Največ je Litva izvažala lesa, divjačine, masla, raznih kož, svinj, jajc in konj. Največ je kupovala v Litvi Nemčija, in sicer polovico izvoza, mnogo pa je kupovala tudi Anglija; uvozila pa je tudi največ iz Nemčije.

Ljudstvo je zelo napredno in je imela država v letu 1939 2386 ljudskih šol, 101 srednjo in nadaljevalno šolo, 9 učiteljskih, vseučilišče in v Kovnu s tehniko, eno poljedeljsko akademijo, dve vojni šoli in 13 trgovskih in obrtnih srednjih šol.

V primeru splošne mobilizacije lahko postavi na noge armado 200.000 mož. Vojskih ladij nima.

Ogromna večina prebivalstva je katoliška (nad 80%), protestantov pa je v deželi samo 196.000, po priključku Klaipede Nemčiji pa je ostalo samo še 66.000 protestantov. Pravoslavnih je 55.000.

Dočim zgodovina Latvijev in Estoncev ni tako dramatična, je zgodovina Litve kaj burna in bogata. Pokristjanjeni so bili šele leta 1251. pod knezom Mindovskim, ki ga je papež priznal za kralja. Gedimin iz stare rodbine Jagjelov je ustanovil veliko kneževino Litvo, ki je segala do Kijeva. Gediminov vnuk Vladislav Jagjel je postal leta 1386 poljski kralj; odslej je bila pod litovskimi Jagjeloni Litva združena s Poljsko v personalni uniji. Jagjeloni so vladali združeni Poljski in Litvi do l. 1572. Posebna narodna zavest država je postala šele po minuli svetovni vojni. Litovci se je zbudila v 19. stoletju. Samosvoja država je postala šele po minuli svetovni vojni.

Litovci so Slovani takozvane baltičke skupine in njih jezik je soroden latviškemu in staremu pruskemu. Bogata je njihova narodna poezija. Imeli so stare slovanske bogove. So po večini visoki, deloma plavo deloma črnolasi, zdržani in zelo samozavestni.

Latvija

Površina Latvije znaša 65.791 km² in je torej približno tako velika, kakor ena četrtina Jugoslavije. Njene meje so dolge 2148 km in je morska obala dolga 494 km.

Baltske države Litva, Latvija in Estonika

Prebivalcev pa je Latvija v letu 1939 imela 1.900.045, to je 29 na km². Latvijev je 73,4%, Rusov 10,5%, Židov 4,9%, Nemcev 3,6% in Poljakov 3,1%.

Glavno mesto je Riga, ki ima 378.000 prebivalcev; veliki mesti sta tudi Liepaja 57.000 in Daugavpils 43.000 prebivalcev. Letni prirastek prebivalstva je zelo majhen in manjši od onega v Nemčiji (v letu 1929 3,8 pro mille, v Nemčiji pa 5,3).

Prebivalstvo se največ peča s poljedelstvom, v industriji in trgovini pa je zaposlenih razmeroma veliko število prebivalstva (20%). Največ je v državi gozdov (27%), polja 26%, travnikov in pašnikov 25%. Država je imela 1.445.000 ha gozda, občinskih gozdov je bilo 22.000 ha, v zasebni lasti pa je 297.000 ha gozda. Lesna in papirna industrija je zaposlevala 14.444 delavcev, tekstilna pa 448 obratov s 7500 delavci.

Država je živila zelo skromno, ker je morala več uvažati kakor pa izvažati. Preveč uvoza je vsako leto znašal vsaj 100 milijonov dinarjev. Uvažati je morala država celo živež, izvažala pa je seveda največ lesa. Železnice ima država 2814 km.

Ljudstvo je tudi tod zelo napredno in je imela država v letu 1930 1944 ljudskih šol (od tega 89 nemških manjšinskih šol); prav tako je imela 105 srednjih tehničnih in poklicnih šol; vseučilišče in Rigi ima 11 večinoma gospodarskih in tehničnih visokih institutov; nemška manjšina je imela v Rigi zasebno vseučilišče.

V primeru splošne mobilizacije lahko spravi država 150.000 oboroženih mož na noge, vojna mornarica pa ima dve podmornici in tri minonosce. Prebivalstvo je večinoma protestantsko in sicer 55%; katolikov je 450.000 (23%) pravoslavnih 170.000, starovercev 97.000 in Židov 94.000.

Latviši do leta 1918 niso imeli samostojne države. Od 18. stoletja dalje so pripadali ruskemu carstvu. Nemški učenci jih štejejo k Latvoslavanom, katerim pripadajo tudi Litovci in stari Prusi. So plavoviki in plavalci ter večinoma kmeti in ribiči. Jezik spada k baltički veji indogermanskih jezikov in je soroden litovskemu staremu pruskemu. Slovostvo se je razvilo po lutrovski reformaciji. Kulturno je še močan nemški vpliv.

Latvijo imenujejo svojo državo sami; Latviši pa jim pravijo Rusi in Poljaki, Nemci pa jih kličejo Lette, deželo pa Lettland — od tod tolika razlika v listih, če pišejo o tej deželi in narodu.

Estonika

Estonika meri 47.000 kv. km in je torej najmanjša med vsemi baltskimi državami. Kopna meja je dolga 673 km, obala pa kar 3404 km.

V letu 1930 je štela država 1.114.900 prebivalcev, to je 24 na kv. km. Estoncev je 87%, Rusov 8,2% in Nemcev 1,9%.

Največje je glavno mesto Tallin, ki se je pod carsko Rusijo imenovalo Reval in šteje 132.000 prebivalcev, Dorpat 70.000 z znamenito univerzo, Narva 25.000 in Pernau 21.000. Letni prirastek rojstev je še manjši kot pa v Latviski.

S poljedelstvom se peča 65,8% prebivalcev, z industrijo 13,4%, s trgovino 6%. Največ je v deželi pašnikov, nato pa pridejo polja, gozdovi, livade.

Železnice ima država samo 190 km, dočim je pa zato obmorski promet še bolj razvit.

Uradno ime za državo je Esti, sedež vlade in predsednika republike pa je v Tallinu.

Ljudstvo je zelo napredno in ima država sedaj 1300 ljudskih šol, med temi 23 nemških. Daje ima država nad 210 srednjih šol, med temi 86 gimnazij, med temi je 14 gimnazij z nemškim učnim jezikom. V vsej državi je četvero učiteljskih in izredno visoko je število ljudskih vseučilišč, ki jih je kar osem.

Vseučilišče deluje v starem vseučiliškem mestu Dorpatu, tehnična visoka šola pa je v Tallinu.

Vojske lahko postavi država v primeru splošne mobilizacije 110.000 mož, vojna mornarica pa

ima kar 22 edinice, med temi še nobene podmornice.

Po veri je velika večina prebivalstva protestantska in sicer 78,3%, pravoslavni je 19%, katolikov 0,2%.

Pred Estonsko leže zelo važni otoki, ki so pod njeno oblastjo. Največja sta Osel in Dago, ki sta zelo močno utrjena in sta že v vojnah med Švedi in Rusi igrala važno vlogo. Po teh otokih danes sovjetska Rusija najbolj hlepi, ker bi ji zagurali dohod v Finski zaliv, ki bi postal kot edina vdorna vrata v Leningrad neprehojen za sovražnika.

Estonci ali Esti pripadajo uralsko-altajski skupini narodov, so visoki in krepki ter zelo nadarjeni. Bili so oblikovani močno po švedskem, nemškem in ruskem kulturnem vplivu. Estonika je postala švedska l. 1561, Rusiji se je pa prostovoljno pridružila pod Petrom Velikim l. 1721. V deželi sami je vladalo nemško veleposestniško plemstvo, ki je bilo po svetovni vojni popolnoma razlašeno.

Esti so zelo pesniški narod, je pa njihova narodna poezija po predmetu in značaju zelo podobna finski, čijih glavni narodni ep je znana Kalevala.

Razpust francoske komunistične stranke

„Komunisti so utrli pot sedanji strahoviti vojski“

Pariz, 27. septembra. c. Po snočnji seji vlade, na kateri je bil sprejet sklep o razpustu komunistične stranke v Franciji, je bilo objavljeno o razpustu samem naslednje uradno poročilo:

Notrjni minister Albert Sarraut je predložil v podpis sklep o razpustu komunistične stranke in vseh društev, ki ji pripadajo. Prepovedano je razširjanje in prodaja vseh episo in slik ter drugega materiala, namenjenega za propagando Tretje internacionale.

Vzroki za razpust so bili v vse bolj odkritem protidržavnem delovanju francoske komunistične stranke, v katere vodstvo so sedeli ljudje, kakor Duclos, ki je bil svoječasno obsojen na smrt zaradi vohunstva, Marti, ki je bil obsojen zaradi upora v vojni, in je v španski državljanski vojni lastnorčno streljal Francoze, Thorez, ki je ob sedanji mobilizaciji pobegnil v Moskvo itd. — Komunistična stranka ni svojega rušilnega dela ustavila niti ob vojni z Nemčijo, marveč je po navodilih Kominterne skušala organizirati fran-

coski armadi udarce v hrbet. Povod za razpust pa je dal podpis vojaške zveze med Nemčijo in Sovjeti ter sovjetski vdor na Poljsko.

Komunistična stranka v Franciji, po zlomu nemškega komunizma, središče vsega revolucionarnega delovanja v Evropi ter glavna opora Kominterne, je štela nekaj milijonov priselav, ki so pa zadnje čase začeli v skupinah javno zapuščati stranko, katera je dejansko postala notranja zaveznica francoskih vojskih nasprotnikov. V poselnski zbornici so imeli komunisti 72 od 618 poslancev, in so leta 1936 do 1938 tvorili najaktivnejšo skupino ljudske fronte, ki je Francijo vojaško in politično oslabil, je pripravila ob zavzetju Italije ter s tem utrla pot vsemu sedanjemu stanju ter vojni v Evropi.

Današnji francoski uradni list prinaša sklep o razpustu komunistične stranke in določila o budih kaznih, ki bodo zadele vse tiste, ki bi se pregrežili s komunističnim delovanjem.

Nemški poveljniki v sedanji vojni

Šef vsenemške oborožene sile je vodja Hitler sam. Njemu, je neposredno podrejeno vrhovno poveljstvo nemške oborožene sile, kateri je postavljen na čelo generaloberst Viljem Keitel. Keitel je star 57 let, je bil v minuli svetovni vojni kapitan in je bil na svoje sedanje mesto imenovan l. 1938. Njegova sedanja funkcija je funkcija vojnega ministra v drugih državah.

Vrhovni poveljnik armade v operativnem emisu pa je generaloberst von Brauchitsch, ki je rojen v Berlinu in je star 58 let. V svetovni vojni je bil major. Svoje sedanje mesto zavzema kakor Keitel od leta 1938 dalje. Vodil je vojsko na Poljskem in je sedaj prevzel vodstvo operacij na zapadni fronti.

Šef generalnega staba nemške armade je artiljerijski general Franc Halder, ki je star 55 let in je v minuli svetovni vojni bil od početka poročnik bavarske vojske. Tudi on je prišel na svoje sedanje mesto leta 1938.

Južne nemške armade, ki so prodirale na Poljsko, so bile pod poveljstvom generalobersta von Runstedta, ki je star 63 let in je v vojski od leta 1914 do 1918 bil v generalnem štabu. Na pohodu na Poljsko sta bila pod njim generaloberst List, ki je prodiral iz Gornje Šlezije in iz Beekidov in je v poljski vojni izvršil eno najglavnejših vlog. List je star 59 let, je Bavarec ter je marca 1938 bil vrhovni poveljnik na Dunaju. Drugi general pod Litovo komando na jugu je bil artiljerijski general von Reichenau, ki je prodiral skozi Čenstohovo na Radom in je star 54 let. Znan je kot velik športnik in je v svetovni vojni bil v

generalnem štabu. Tretji general, ki je bil podrejen Listu, je general pehote Ivan Blaskovitz, ki je korakal iz Bratislave na Varšavo. Star je 56 let ter je bil v svetovni vojni šef kompanije.

Severne armade, ki so prodirale na Poljsko iz vzhodne Prusije, so bile pod generaloberstom von Bockom. Bock je pravi Prus in je star 58 let. V minuli svetovni vojni se je odlikoval tako, da je dobil visoki red Pour le mérite. Bock je tudi vodil nemške čete, ki so bile zasedle Avstrijo. Pod njim je bil general artiljerije von Kluge, ki je prodiral na severu Vielo pri Graudenzu in se združil z južnimi armadami, ki so prodirale na Poljsko. Star je 57 let in je bil pri Verdunu kot kapitan v generalnem štabu ranjen. Drugi general severne armade je bil artiljerijski general von Kuchler, ki je prodiral čez Narev in Bug ter je imel na poljskem bojišču zelo važno nalogo. Star je 58 let in je bil v svetovni vojni kapitan v generalnem štabu.

Nemško letalstvo na Poljskem je vodil general Kesselring, ki je star 53 let in je bil v svetovni vojni kapitan. Drugi letalski general na Poljskem je bil Löh, ki je 54 let star in je bil rojen v Turnu Severinu v današnji Rumuniji ter je bil častnik avstrijske vojske v pehotnem polku šte. 85, ki je stal na severnem Madžarskem. V minuli svetovni vojni je bil letalec avstrijske vrhovne komande št. 6. Bil je štirikrat ranjen in je l. 1934 postal vrhovni komanda avstrijskih letalskih sil.

Poveljnik nemške voje mornarice v Baltiku je general-admiral Albrecht, ki je star 59 let in se je v minuli svetovni vojni odlikoval kot vodja torpedov.

Kaj vse pišejo angleški listi

Angleško življenje vojna še ni pretresla tako hudo, da bi se to moglo opaziti na zunaj ali pa vsaj v tisku. Listi izhajajo še zmeraj v starih oblikah in čitatelji najdejo povsod na istih mestih tisto, kar so navajeni najti že desetletja. Pač pa se v raznih pismih izdajatelju lista opazajo razni daljši članki, v katerih čitatelji sami posegajo po snovi, ki naj podžge angleško borbenost. Dopisniki takih pism poudarjajo predvsem to, da naj prebivalstvo samo že v naprej stori vse tisto, kar bodo oblasti želele šele mogoče čez nekaj dni ali čez nekaj mesecev, da bi se tako pospešila zmaga ali pa zaključek vojne. »Vsi moramo ubogati predpise, toda vsi moramo že sedaj delati tako, kakor bodo zahtevali predpisi in ne šele nanje čakati,« poudarjajo stalno v listih razni naročniki listov.

Največ se v listih seveda piše o protiletalski obrambi. Včasih posvete listi tem vprašanjem kar cele strani. O zaklonih in protiletalskih skrivališčih se piše resno, pa tudi z velikim humorjem. Navzočnost številnih zaklonov in zavetišč se čuti že v oglaših, kjer po mestih stanodajalci oglašujejo v najem svoja stanovanja pod naslovi: »Samo minuto od zavetišča; stene vzdreže vse bombne napade itd.«

Vse to pa še ne more resno vplivati na spremembo angleškega življenja. Tako listi še naprej objavljajo oglase za družabna in zabavna potovanja po morju z luksuznimi parniki, in sicer v Španijo, v Madeiro, v Indijo, Novo Zelandijo in drugam. Vendar pa si paroplovne družbe, ki sprejemajo dan odhoda parnika ali pa smer vožnje. Kinematografske dvorane so zopet odprte, prav tako pa se zopet prirejata nogometne in druge tekme in časopisi navaajo v vabilih ali je kraj varen pred zračnimi napadi ali ne. Izredno številne so stave o tem, ali bo vojna zmagovala zaključena pred 1. januarjem 1940 ali ne.

Listi so polni prav tako kot pred vojno vesti iz družabnih krogov. Prav tako objavljajo listi še

naprej odstavke iz psalmov ali sv. pisma, ker je prostor plačal zvesti naročnik lista. Prav tako pa je takoj poleg polno oglasov o tem, da so razne tvrdke spreminile svoje naslove in urade premeštile izven Londona.

Naravno pa pišejo listi največ o poročilih z bojišč na kopnem in na morju. Ljudje pa ne kupujejo več toliko tiska, ki je prinašal zmeraj samo razne senzacije. V senzacije ljudje ne marajo več verjeti. Pač pa so se ljudje trgli za prve izdaje tistih listov, ki so prinesli v angleščini letake, ki jih angleška letala nosijo nad Nemčijo. Še zmeraj menijo namreč v Angliji, da bodo Nemčijo stili najprej na njeni notranji fronti.

Angleški letaki nad Nemčijo

London, 27. septembra. Ministrstvo za propagando javlja, kakor je bilo včeraj poročeno, da so angleška letala do sedaj vrgla nad Nemčijo 18 milijonov letakov. Propagandni letaki so bili v zavočjih, ki so imeli velikost opeke. To bombardiranje z letaki je bilo opravljeno na poseben način in so letale gledali, da so zabojčki padli na nalašč določena mesta in da so jih mogli dobiti prebivalci v roke. Angleška letala so letela zelo visoko. Čim je zaboj treščil ob tla, se je razbil in letaki so se raztresli na vse strani.

Povratek papeža v Vatikan šele v oktobru

»Citta del Vaticano«, 27. septembra. Po zanesljivih informacijah bo sv. oče ostal v Castelgandolfo še par tednov, z gotovostjo pa se pričakuje, da se bo vrnil v Vatikan v drugi polovici oktobra.

Zagrebska vremenska napoved: V vsej državi oblačno in deževno, temperatura stanovitna.

Tallin (bivši Reval), glavno mesto Estonike; semkaj se je zatekla poljska podmornica »Orel«, ki pa je nato ušla. Sovjeti dolže sedaj Estoniko, da je podmornici pomagala pri begu in se s tem zelo pregrešila nad svojo nevtralnostjo

Gospodarstvo

Dr. Ciril Zebot:

Vojno gospodarstvo

Potrebe vojnega gospodarstva

V normalnem mirovnem narodnem gospodarstvu današnjega bolj ali manj splošnega poliberalnega tipa, ki pretežno stremi k zadovoljevanju zasebno izraženih potreb in ga večinoma vodi zasebna pobuda, bodisi posredna, bodisi skupinsko organizirana, igra vlogo uravnavalca celokupnega narodno-gospodarskega poteka in merila celokupne narodno-gospodarske uspešnosti tako imenovani »tržni mehanizem« (medsebojni vplivi med prosto izraženo ponudbo, povpraševanjem in ceno). Nasprotno pa v »vojnem gospodarstvu« sodobnega tipa, ki ni več »narodno«, temveč po sili razmer državno gospodarstvo, »tržni mehanizem« prav zaradi državnega značaja ugotovitve gospodarskih potreb, gospodarskih sredstev, gospodarske pobude in gospodarskih dejanj »tržni mehanizem« ni več vodilno načelo gospodarskega poteka.

Glavne značilnosti takega »vojnega gospodarstva« v pogledu na njegove osnove bi lahko takole označili:

1. Zasebne potrebe se umaknejo od države ugotovitvenim »narodnim« potrebam vojskujočega se naroda.

2. Zasebni gospodarski viri in sredstva preidejo v neposredno ali posredno državno upravo.

3. Zaradi tega potek gospodarske dejavnosti ni več prosto prepuščen zasebni pobudi — ker so potrebe in sredstva izgubile svoj zasebni značaj — temveč je določen po pristojnih državnih organih »vojnega gospodarstva«.

4. Namesto »tržnega mehanizma«, kot uravnavalca in merila narodno-gospodarske dejavnosti, stopi državni načrt vojnega gospodarstva, ki bolj ali manj podrobno vnaprej določa potrebe, proizvodnjo, razdeljevanje dohodkov in dobrin v »vojnem gospodarstvu«.

Velika težava vojnega gospodarstva je v načinu, kako zadovoljivo predvideti in primerno povrstno razporediti potrebe. Vojno gospodarstvo povzroči namreč celo revolucijo v območju gospodarskih potreb. Spremeni se sama narava potreb in pojem koristnosti. Cela vrsta potreb, ki so v mirnem času popolnoma »normalne«, v vojnem gospodarstvu po sili razmer sploh ne more biti upoštevanih. Zavis pa od zadovoljive ugotovitve in razporeditve potreb vsa nadaljnja organizacija in potek vojnega gospodarstva. Izkušnje iz zadnje svetovne vojne kažejo na možnost kolosalnih vrčunanj v pogledu na predvidenje potreb. Gotovo je težko misliti na zadovoljivo preračunavanje potreb, ako odgovorno vodstvo vojnega gospodarstva ne razpolaga z zadostnimi podrobnimi statističnimi podatki in z dobro vzpostavljeno organizacijo organov. To, kar vrši država v normalnih razmerah za del družinskih potreb in za ožje državne potrebe po svojem finančnem gospodarstvu, katerega »načrt« je državni proračun, to mora v vojnem gospodarstvu država vršiti za celotno skalo gmotnih potreb fronte, vojašca, zaledja in prebivalstva.

Pri tem pa ni samo gospodarstvo v službi potreb vojskujočih se »dežele«, temveč morajo tudi vojne sile same istočasno poleg svoje neposredne vojnno-strateške naloge biti v službi državnega vojnega gospodarstva: vojsko varovanje proizvodnih in prevoznih objektov zaledja, vojno spremstvo trgovinskih mornaric itd. V tej luči je razvidna dvojna neposredna vez, s katero sta v vojnem gospodarstvu povezana »vojska in gospodarstvo«. Vidik potreb je s tem v vojnem gospodarstvu seveda znatno razširjen.

Viri vojnega gospodarstva

Potrebe, to so izdatki. Izdatki pa so »pasiva«. Pasiva pa se morejo kriti samo z »aktivami«. Ako naj ima lista potreb, vstavljena v načrt vojnega gospodarstva, kak praktični pomen, je treba dobro poznati seznam vseh aktiv, s katerimi dežela razpolaga. Zakoni, ki urejajo tako imenovano civilno mobilizacijo, govore namreč o mobilizaciji »vseh narodnih sil«.

Gospodarske vire dežele lahko razdelimo v dve osnovni vrsti: dokončni gospodarski viri in spremenljivi gospodarski viri.

a) Dokončni gospodarski viri:
Zemlja in naravna bogastva. Za vojno gospodarstvo nikakor ni vseeno, ali skriva zemlja na primer več važnih rudnin, ali pa samo eno, pa čeprav v večjem izobilju. Poleg kakovosti in količine igra posebno v vojnem gospodarstvu važno vlogo tudi razmerje med različnimi naravnimi bogastvi.

Prebivalstvo. Od njegovega števila, starostne in poklinske sestave je odvisen obenem potencial (možnost) vojnih sil in vojnega gospodarstva. Za vojne sile je merodajna predvsem starostna sestava, za vojno gospodarstvo pa predvsem poklinska sestava prebivalstva. Velik problem, ki ga odločilno postavljajo potrebe vojnega gospodarstva, je vprašanje primerne razdelitve ključa med vojnimi silami in delovnimi močmi.

b) Spremenljivi viri vojnega gospodarstva pa so vsi oni viri, ki so odvisni od razvoja gospodarske strukture in od konjunkturnih nihanj. Tako n. pr. za možnosti vojnega gospodarstva ni vseeno, kako se razvija razmerje med agrarnim in industrijskim odsekom, kake politične in vojaške zveze ima vojskujoča se država, katere države bodo ostale nevtralne, kako se bo razvijala v vojnem času zunanja trgovina, katere gospodarske objekte bo mogoče zaščititi pred sovražnikovim uničevanjem in katerih ne, katere gospodarsko važne sovražnikove predele bo mogoče pravočasno zasedati in nato izrabljati ali pa jih uničiti, na kateri stopnji strukturnega razvoja in konjunkturnega vala izbruhne vojna itd.

Kot je težko od vseh podrobnosti zadovoljivo predvideti in sestaviti listo potreb vojnega gospodarstva, tako je zvezano z mnogimi težavami delo na sestavi inventarja razpoložljivih in dosegljivih virov vojnega gospodarstva.

Delo se mora vršiti v dveh smereh:

a) spoznati celokupnost narodnih gospodarskih virov;

b) presoditi njihovo koristnost in službi potreb vojnega gospodarstva (soočanje z listo potreb, upoštevanje povečanega vojnega rizika itd.).

Nadžinov oziroma sredstev za sestavo inventarja virov je več: ustne in pismene deklaracije, komisijski ogledi, stalno oblastveno nadzorstvo, polizkusne gospodarske mobilizacije itd.

Sele ko sta zadovoljivo sestavljena in podrobno razporejena lista potreb in inventar virov, more določeno vodstvo zgraditi načrt vojnega gospodarstva.

Vodstvo vojnega gospodarstva

Ker je vojno gospodarstvo »državno« in ne »narodno« gospodarstvo, zato vstopa vprašanje njegovega vodstva v širši okvir organizacije državnega vodstva v vojnem času.

Večina držav — razen Nemčije in Italije, kjer je v rokah Hitlerja in Mussolinija združena tudi v vojnem času vsa civilna oblast in vojaško poveljstvo — loči tudi v vojnem času civilno in vojaško vodstvo.

1. Francija: Vlada, ki je odgovorna za narodno obrambo, pripravlja že v mirnem času mobilizacijo kopnega, morskega in zračnega orožja ter pripravlja izkoriščanje vseh sil in virov dežele za čas vojne.

Kar se tiče posebej vodstva vojnega gospodarstva, je to vodstvo osredotočeno v rokah petih ministrov (transport, industrija, delo, poljedelstvo, finance in zunanja trgovina). Sistemu ugovarjajo, češ, da je premalo preskrbljeno za vzporeditev in enotnost. Dejansko pa temu ni tako, ker je vse vojaško in politično vodstvo v rokah Daladiera, gospodarsko vodstvo pa v rokah Reynauda.

2. Velika Britanija nima posebnega zakona o civilni mobilizaciji, torej tudi ne posebnih stalnih zakonitih določil o vodstvu vojnega gospodarstva. Dejansko pripada vse vodstvu »vojnemu kabinetu«, ki postopoma ustanavlja posebne vodstvene resore v zvezi z vojnim gospodarstvom.

TRADER HORN

(Klie pragozda)

Ob 50 letnici Mestne hranilnice ljubljanske

Omejali smo že na tem mestu, da praznuje Mestna hranilnica ljubljanska 1. oktobra leto svoje petdesetletnice ter da je za to priložilo izdala spominsko knjigo, ki daje sliko o njenem petdesetletnem delu in razvoju. V naslednjem prinašamo nekaj podatkov iz zgodovine Mestne hranilnice.

V času, ko je ljubljanski občinski svet prišel s pripravami za ustanovitev Mestne hranilnice, smo imeli Slovenci le malo denarnih zavodov, ki bi bili v slovenskih rokah. Bilo je nekaj kreditnih zadrug in nekaj manjših okrajnih hranilnic po Spodnjestajerskem. Glavni denarni zavodi na slovenskem ozemlju so bili v nemških rokah. Vzporedno z bojem za politično svobodo slovenskega naroda je tudi šel boj za njegovo gospodarsko neodvisnost, ki bi šele mogla ustvariti predpogoje za kakšno politično samostojnost. Pri svojih prizadevanjih za samostojno gospodarsko organizacijo so naši takratni politiki naleteli na močan odpor Nemcev, ki so skušali preprečiti vsako osamosvojitve Slovencev. To se je pokazalo tudi pri ustanavljanju Mestne hranilnice ljubljanske. Še leta 1882 je ljubljanski občinski svet sprejel sklep o ustanovitvi hranilnice, septembra leta 1883 pa je sprejel pravila ter jih sklenil poslati deželni vladi v odobritev. Toda preteklo je šest let, preden je vlada pravila odobrila, štirikrat jih je vrnila s pripombo, da jih je treba popraviti in spremeniti. Šele januarja 1889 je mogel ljubljanski župan Peter Grasselli sporočiti občinskim svetnikom, da je deželna vlada potrdila pravila, dne 1. oktobra 1889 pa je bila potem slovesna otvoritev Mestne hranilnice, ki je ta dan pričela s poslovanjem.

Prva hranilnična uprava se je takoj živahno vrgla na delo, da zbere čim večji krog vlagateljev ter da doseže, da se mlada hranilnica v slovenskem gospodarstvu uveljavi. Pri svojem delu je imela hranilnica uspeh. Do konca leta 1889 je vložilo 828 vlagateljev nad 300.000 goldinarjev vlog in v istem razdobju je posojila dala 167 hipoteknih posojil za 144.000 goldinarjev. Obseg hranilnice je stalno naraščal in po desetih letih svojega obstoja je imela že nad 15.000 vlog v vrednosti nad 14 milijonov kron, kar je bila za naše razmere in za tedanje čase že velik uspeh.

Kljub temu, da smatramo čase od začetka tekočega stoletja pa do svetovne vojne v primeri z današnjimi kot razmeroma mirne, vidimo, da so tudi tedaj doživljali trenutke, ki so v marsičem podobni tistim, ki jih preživljamo mi danes. Kronika Mestne hranilnice ljubljanske ima zabeleženo leto 1908 kot tisto, ki je pustilo svoje sledove v političnem in gospodarskem življenju našega naroda. Aneksija Bosne in Hercegovine, združena z veliko mednarodno napetostjo, je prestrašila nekatere vlagatelje, da so pričeli dvigati svoj denar iz hranilnice v strahu pred vojno. Tedanjo mednarodno situacijo so hoteli izrabiti nemški nasprotniki Mestne hranilnice, da bi omajali zaupanje vlagateljev do nje ter so v to svrhu lansirali v graški »Tagblatt« neresnične vesti o posojilu, ki naj bi ga bila Mestna hranilnica dala srbskemu kralju za vojno proti Avstriji. Vendar taki manevri Mestni hranilnici niso škodili. Ko je istega leta prišlo do znanih septembrskih dogodkov v Ljubljani, so slovenski vlagatelji iz ogorčenja proti nemški politiki začeli dvigati svoj denar v nemških zavodih in ga nalagati v slovenskih. Okrog 30.000.000 kron se je tedaj preselilo iz tujih denarjih zavodov v slovenske. To je bila posledica septembrskih dogodkov na polju gospodarskega boja in je pomenilo za nas uspeh, na katerega smo mogli biti ponosni.

Pa ne samo mirne politične trenutke, tudi gospodarsko krizo je preživljala Mestna hranilnica v tistih, po našem mnenju tako mirnih in zadovoljnih časih. Statistika njenega poslovanja kaže, da je denarni promet, ki je leta 1909 presegal 58 milijonov kron, leto kas-

Pustolovci na rivijeri

KINO MATICA tel. 21-24

Ob 16., 19. in 21. uri

Sijajna komedija z najboljšim komikom Amerike Frank Morgan-om

Borze

Dne 27. septembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet je bil na zagrebiški borzi 3.17 milij., na belgrajski pa 3.65 milij. din.

Na belgrajski borzi je promet v vrednostnih papirjih znašal 474.000 din, v primeri z zadnjimi dnevi je promet v efektih znatno popustil.

Ljubljana — Uradni tečaj

London 1 funt	175.40—178.60
Pariz 100 frankov	99.35—101.65
New York 100 dolarjev	4375.30—4435.30
Zeneva 100 frankov	995.—1005.—
Bruselj 100 frankov	745.20—757.20
Amsterdam 100 gold.	2337.25—2375.25

Ljubljana — Svobodno tržišče

London 1 funt	218.27—221.47
Pariz 100 frankov	123.69—125.99
New York 100 dolarjev	5480.—5520.—
Zeneva 100 frankov	1237.23—1247.23
Amsterdam 100 gold.	2908.—2946.—
Bruselj 100 frankov	927.16—939.16

Ljubljana — Zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.20—14.40
--------------------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring

Grški boni 33.420—34.20 (33.85)

Belgrad — Zasebni kliring

Grški boni 32.91—33.61 (33.26).
Bolgarski čeki 90 den.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 393 —394

v Zagrebu 394 —395 (394)

v Belgradu 392.75—393

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 91—93, vojna škoda promptna 393—394, begunske obveznice 69—70, dalm. agrariji 67—68, 8% Blerovo posojilo 87.50—88.50, 7% Blerovo posojilo 84—85, 7% posojilo Drž. hip. banke 92—93, 7% stab. posojilo 91—92, — Delnice: Trboveljska 162—168.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 92 den. vojna škoda promptna 394—395 (394), 6% šum. obveznice 68 bl., begunske obveznice 70 bl., dalm. agrariji 69 bl., 4% severni agrariji 51 bl., 8% Blerovo posojilo 88 bl., 7% Blerovo posojilo 84 bl., — Delnice: Priv. agrarna banka 175 bl., Trboveljska 160 bl.

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 91.25—92, vojna škoda promptna 392.75—393 (393.25—393.50).

Curih. Pariz 1005, London 17.675, New York 4425, Bruselj 73, Milan 22.40, Amsterdam 2355, Berlin 176.

Zivinski sejm

Sejsko poročilo v Mariboru. Prignanih je bilo 15 konjev, 45 bikov, 102 volov, 360 krav in 14 telet. Skupaj 540 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu, dne 26. septembra 1939 so bile sledeče: debeli voli 3.75—5 dinarjev, poldebili voli 3.25—3.75, plemenski voli 4—5.50, biki za klanje 3.25—4.50, klavne krave, debele, 3.50—4.75, plemenske krave 3.50—4.75, krave za klobasenje 2.25—3.25, mladne krave 3.75—5, breje krave 3.25—4.50, mlada živina 3.60—4.75, teleta 4—5.50 din za kg. Prodanih je bilo 387 kom. — Mesne cene: Volovski meso I. vrste 10—12, II. vrste 8—10, meso od bikov, krav, telic 6—12, telečje meso I. vrste 10—12, II. vrste 8—10, svinjsko meso sveže 10—14 din za kg.

Cene kmetijskih pridelkov

Cene kmetijskih pridelkov v Mariboru dne 23. septembra t. l. Pšenina moka 2.25 do 3 din, govedina 6 do 12 din, teletina 10 do 12 din, svinjina 10 do 16 din, svinjska mast 16 do 19 din, sveža slanina 13 do 16 din, prekajena slanina 15 do 20 din, fižol 3.50 do 4 din, suh grah 8 do 10 din, leča 8 do 10 din, krompir 0.75 do 1.50 din, sladko seno 0.70 do 0.80 din, slama 0.35 do 0.40 din, otava 0.75 do 0.80 din za kg. Mleko 1.50 do 2 din za liter, jajca 7 do 10 din za 10 komadov.

Švica povečava svoj uvoz iz Jugoslavije. Švica carsko gospodarstvo kaže vedno večje zanimanje za naš trg. Ker je uvoz iz severnih držav zaradi vojnega stanja v Nemčiji skoraj popolnoma izostal, skuša Švica nakupovati razno blago, ki ga je prej dobivala v Skandinaviji, na bližnjih balkanskih trgih. Kot poroča »Jugoslovanski kurir«, je Švica že pričela uvažati iz naše države goveje meso in moko.

Italija odpoveduje vse blagovne kredite. — Italijanska vlada je sklenila odpovedati vse kredite, ki jih je dovolila nekatere državam za nakup blaga v Italiji. Ta odpoved kreditov se nanaša na tisti del kreditov, ki še niso bili izkorišteni. Italija je prišla do tega sklepa z ozirom na nov položaj v mednarodnih odnosih na gospodarskem polju. Vse države so uvedle večje ali manjše omejitve v svoji zunanji trgovini, deloma celo stodoletne omejitve izvoza nekaterih predmetov, predvsem za surovine. Z ozirom na to tudi italijanska industrija ne more v bodoče v današnjih razmerah dobavljati svoje proizvode v večjih množinah na kredit. Stremljenje gre za tem, da bo italijanska industrija v bodoče prodajala svoje blago proti plačilu v gotovini.

Nov dogovor s češko-moravskim protektoratom za dobavo masti in mesa. S češko-moravskim protektoratom je sklenjen dogovor za dobavo 120 vagonov evinske masti, mesa in drugih mesnih izdelkov. Svoj čas, še pred izbruhom vojne, je Zavod za zunanjo trgovino sklenil ta posel za 150 vagonov, od katerih je bilo 30 vagonov dejanske prodane na češkem trgu. Zaradi začetka vojne pa so nastale težave v plačilnem prometu kakor tudi v železniškem prometu, tako da so morale daljne dobave biti ustavljene. Med tem časom so pa posekale tudi cene, tako da izvršitev prejšnjega dogovora za naše izvoznike ni bila več ugodna. Sedaj pa je bil z zaštopnikom protektorata dosežen sporazum v smislu katerega ta kupčija ne bo »eternirana«, ampak se spremenijo pogoji v zadevi plačila in cen. Ta novi dogovor bo izvoznikom zagotovil rentabilnost izvoza.

neje padel na 47 milijonov kron, in leta 1913 pa že na 41 milijonov kron. Gospodarski položaj se je močno poslabšal, ker je na denarnem trgu nastopilo veliko pomanjkanje gotovine. Pri vlogah se sicer opaža še normalno naraščanje, dokaz za veliko pomanjkanje denarja pa so bile številne prošnje za posojila, ki jim ni bilo mogoče ugoditi zaradi pomanjkanja denarja. Balkanska vojna, ki je izbruhnila leta 1912, je povzročila, da se je vlagatelj polastil strah pred vojno. Navalili so na denarne zavode, zadovoljili pa se niso vedno z izplačilom v bankovcih, ampak so zahtevali zlato. Zaradi velikega dviganja vlog se je tekom leta 1912 prvič v zgodovini obstoja Mestne hranilnice stanje vlog znižalo. Kriza tudi v letu 1913 ni prenehala, treba je bilo ustaviti skoraj vsako dovoljevanje posojil.

Kljub vsej različnosti je vendar nekaj sličnosti med pojavi pred okroglo pet in dvajsetimi leti in danes. To nam dokazuje tudi zgodovina Mestne hranilnice ljubljanske. Zato smo navedli nekaj značilnejših dogodkov iz prvih pet in dvajset let njenega obstoja. Prihodnjič pa bomo posvetili nekaj pozornosti njenemu delovanju od svetovne vojne pa do danes.

Naša zunanja trgovina po državah

Po objavljenih podatkih smo v mesecu avgustu izvozili največ v naslednje države (v milijonih din): Nemčijo 201.3 (33.8% vsega izvoza), Češko-moravski protektorat 107.7 (18.1%), Belgijo 48.0 (8%), Francijo 43.9 (7.3%), Italijo 36.2 (6%), Anglijo 32.1 (5.4%), Madžarsko 24.7 (4.1%), Grčijo 16.0 (2.7%) in Švico 13.2 (2.2%).

Največ smo pa uvozili iz naslednjih držav: Nemčije 205.1 (49.3%), Italije 49.7 (11.9%), Češko-moravskega protektorata 29.0 (6.9%), Anglije 22.1 (5.3%), Madžarske 16.0 (3.8%), Zedinjenih držav 14.8 (3.5%), Belgije 11 (2.6%), Francije 8.8 (2.1%). V osmih mesecih letošnjega leta smo izvozili v Nemčijo za 1008.8 milij. din blaga, kar je za 233.4 milij. manj kot pa lansko leto v istem razdobju. Naš izvoz v Nemčijo je torej v primeri z izvozom lanskega leta prav znatno nazadoval. Tudi v primeri z našim celokupnim izvozom je delež Nemčije nazadoval, in sicer od 39.6% na 29.5% vrednosti vsega izvoza.

Padec izvoza v Nemčijo je pripisovati okolnosti, da je predvsem znatno padel izvoz tistih predmetov, ki smo jih svoj čas izvažali na ozemlje bivše Avstrije ter da je padel znatno izvoz lesa v Nemčijo, ker so potrebe Nemčije po prisklavitvi Avstrije, ki je sama bogata na lesu, padle.

Nasprotno pa je znatno narasel naš uvoz iz Nemčije. Lansko leto smo v osmih mesecih uvozili iz Nemčije za 1374.2 milij. din blaga, letos pa za 1521.2 milij. din. Od skupne vrednosti našega uvoza je lansko leto odpadlo 39.7% na uvoz iz Nemčije, letos pa odpade na ta uvoz 45%. Deloma je ta večji uvoz iz Nemčije posledica, ker si je Nemčija lansko leto pripojila Sudete.

Naša trgovinska bilanca proti Nemčiji je torej v letošnjem letu za 512.4 milij. din pasivna, dočim je bila lansko leto pasivna le za 133 milij. din.

Seja glavnega odbora Zveze trgovskih združenj

Maribor, 27. septembra.

Včeraj je bila v Mariboru seja glavnega odbora Zveze trgovskih združenj v Sloveniji. Seja, ki ji je predsedoval g. Stane Vidmar, je bila na sedežu mariborskega trgovskega gremija. Udeležilo se je seje več zastopnikov posameznih trgovskih združenj. Na seji so sprejeli načrt glede minimalne odškodnine trgovskim učencem. Ti bodo dobivali v drugem in tretjem letu malenkostno odškodnino. Dalje bo slovensko trgovstvo sodelovalo pri iniciativi za oskrbo in obdaritev otrok na trgovskih nadaljevalnih šolah. Zelo zanimiva je bila debata o ureditvi banovine Slovenije. Slovensko trgovstvo bo v primeru takšne ureditve svoje poslovanje prilagodilo tako, kot ga je zdaj hrvaško trgovstvo. Podrobneje pa bodo o tem razpravljali v trgovski zbornici. Uvede se večja akcija za davčno amnestijo slovenske trgovine. Nova uredba o pobiranju draginje naj se stvarno in trezno izvaja. Kjer je nastal v gospodarstvu, glasi pa v trgovini zadnje čase velik zastoj, naj pomirjevalno vplivajo na gospodarstvenike in odjemalce. Na koncu je bila sprejeta posebna resolucija o novi draginski uredbi, ki jo bo redigiralo zvezno predsedstvo.

Krasen film po znanstvenem romanu »Dodsworth« Sinclaira Lewisa, pisatelja, ki je bil odlikovan z Nobelovo nagrado. V glavnih vlogah: Walter Huston, Ruth Chatterton, Mary Astor. Predstave ob 16., 19. in 21. uri — Tel. 22-21 KINO UNION

Na krivih potih Roman žene, ki je iskala zgolj zabavo, razvedril in uživanje ženskoh dobrota — Film iz bogate ameriške družbe. Dejanje se vrši v Ameriki, Parizu, na Dunaju in na velikem preokooceanskem parniku »Queen Mary«

Socialna in zdravstvena pomoč našim revnim krajem

Akcija, ki jo je priredil Higieniski zavod v času od 7. maja do 25. junija tekočega leta s pomočjo kraljevske banske uprave in društva prijateljev Slovenskih goric, v 13 krajih vzdolž severne meje (Gornja Radgona, Apače, Sv. Ana na Krumperku, Marija Snežna, Sv. Jakob v Slov. goricah, Jarenina, Sladki vrh, Sent Ilj, Gornja sv. Kungota, Selca ob Dravi, Maribor, Vuzenica ob Dravi in Dravograd), je pokazala, kako važne in potrebne so take prireditve zlasti v siromašnih, zdravstveno zaostalih krajih. V celoti je bilo prirejenih 13 higienskih razstav in 87 poljubno-zdravstvenih predavanj, ki so bila vsa spremljana od filma higienike vsebine. Da je naše ljudstvo res željno zdravstvene prosvete, dokazuje zanimanje, s katerim so kljub obilnemu poljskemu delu obiskovali razstave, sledili razlagi o razstavljenih predmetih ter sprejemali pouk, ki so ga nudila predavanja. Skupno število obiskovalcev na razstavah znaša 14.440; predavanj se je udeležilo 13.560 ljudi. Med njimi je bilo 3511 šolskih otrok.

Zaščitne sestre so obiskale vse domove, v katerih so imeli dojenčke ali bolnike; skupno število hišnih obiskov v svrhu pomoči in pouka znaša nad 580. Razen tega so v 26 primerih nudile prvo pomoč ob nezgodi. — Revnim materam, ki imajo voljo, a ne potrebnih pripomočkov, so sestre delile opreme za dojenčke. Niti ena revna mati ni ostala neobdružovana. Veselje in hvaležnost, ki so jo poka-

Šolarji pri predavanju na higieniski razstavi

spadajo med najrevnejše pokrajine v naši banovini. Ze itak do skrajnosti siromašni so ti kraji zdaj še bolj potrebni pomoči, ker zaradi vpoklica očetov in odraslih sinov odpada še tisti skromni zaslužek, ki so ga imeli. Akcija za zdravstveno in socialno pomoč bo obsegala kraje: Zetale, Stoperce, Majšperk, Naraplje, Ptujška gora, Makole, Studenice, Sv. Duh,

Sv. Trojica, Sela, Sv. Vid, Leskovec, Sv. Barbara in Zavrč. Ker je organizirana tako, da se bo opravljala vedno istočasno na dveh krajih, bo kljub 7-dnevnu trajanju v vsakem kraju zaključena v dveh mesecih. Vršila se bo v mesecih oktober in november. Naj bi vzbudila pri darovalcih isto razumevanje in rodila enake uspehe kot prejšnja!

90 letnica Reuterjevega dopisnega urada

Jeseni l. 1849 je nemški krščen Jud Paul Julius Reuter ustanovil dopisni urad, ki je postal v rokah njegovega sina, Herberta, nadarjenega poslovnega človeka, organ uradne britske politike in orodje načrtov svetovnega gospodstva in Britanije.

Mister Edvard Oldwin, načelnik Reuterjevega biroja v New Yorku, je na veliki petek 1865, pravkar vzel v roke klobuk in palico, da bi odšel v svojo restavracijo na pomenek, ko so se vrata njegove pisarne hrupno odprla in je kar brez sapa planil vanjo eden njegovih sotrudnikov, rekoč: »Predsednik Lincoln je bil umorjen! Ustrelil ga je neki igralec!« Oldwin se je bil ves iz sebe sesedel v naslanjač, mislil je, da ga je zadela kap. — »Lincoln? je zajecjal, a kaj planil kvišku in begal po sobi sem in tja. — Ali je smrt tega velikega državnika, ki je tolikanj storil za Ameriko, zares tako pretresla tega Angleža? Kaj šel Mister Oldwin ni bil ves iz sebe zaradi tragične usode predsednika, ne zaradi žalosti in bolečin ameriškega naroda, marveč zato, ker je vprav pred nekaj urami odplul poštini parnik s poslednjimi Reuterjevimi sporočili v Anglijo! Kakšna kupčija, kakšna imenitna kupčija je šla rakom živčnat! Mahoma pa se je mister Oldwin zavedel. Z dolgimi skoki je odhitel iz sobe, planil na cesti v kočijo in se odpeljal v največjo ladjedelnico Združenih ameriških držav. Tam je po dolgem pregovarjanju z ravnateljem dosegel, da bo takoj odplul najhitrejši parnik za poštini parnikom in mu izročil novico o predsednikovi smrti. In tako je Anglija zvedela to vest celih sedem ur prej kot zunanje ministrstvo. Reuter je znal izkoristiti svojo vest, ki je prva prišla v Britanijo, za ogromne borzne špekulacije, ki so mu vrgle 35.000.000 funtov, tako si je pridobil zaupanje zunanjega ministrstva, ki odtlej posluje v tesnih zvezah z njim.

Le malo je Angležev in Američanov, ki bi bili kdaj zvedeli, da je Reuter, orodje angleškega imperializma, z umorom Lincolna dosegel prekraeno kupčijo, ki je bila v 19. stoletju skoraj edina te vrste.

Ze čez nekaj časa se je Reuterjev vpliv utrdil na vsem britskem ozemlju. S svojim diplomatikom omrežjem je preprečil večidel Balkana in velik del Orienta in si je po svojih glavnih podružnicah v Kapetadtu, Aleksandriji, Bombaju, Sanghaj, Peking, Teheranu in drugod priboril prvo poročevalsko mesto na svetu. Vse angleško

Norveška je uvedla vojno moko

Iz Osla poročajo: Norveška državna žitna zbornica je ta teden izdala navodila za novo mešanico posebne vojne moke, tako imenovano »splošna krušna moka«. Sestoji iz polovice pšenične in polovice ržene moke. Kruh iz te moke eicer ni čisto bel, je pa jako okusen in tečen. Da bi ga le bilo do konca temnih dni!

Pomoč našim najmlajšim

Občni zbor Umetnostno zgodovinskega društva v Ljubljani

V Ljubljani, 26. septembra.

Danes se je v arhivu državnega muzeja vršil občni zbor Umetnostno zgodovinskega društva v Ljubljani, ki ga je vodil predsednik društva dr. Windischer ob udeležbi slovenskih umetnostnih zgodovinarjev, slikarjev, prijateljev umetnostno-društvenih članov ter zastopnikov javnosti-časnikarjev. Uvodno besedo in pozdrav prisotnim je izrekel predsednik dr. Windischer, ki je v svojem govoru obširneje omenjal delo društva ter njega uspehe, organizacijo umetnostnega zgodovinskega študija ter današnji položaj umetnikov. V toplih besedah se spominja lepega jubileja, ki ga doživlja društvo s tem, da je njegova znanstvena publikacija Zbornik za umetnostno zgodovino končala 15. letnik. Petnajst letnikov te edinstvene slovenske umetnostno zgodovinske revije, s katero predstavljamo Slovenci umetnostno zgodovino pred svetom, je ena največjih zaslug Umetnostno zgodovinskega društva, ki poleg tega prireja tudi velike umetnostno zgodovinske razstave ter poučne izlete v umetnostno pomembne kraje doma in v tujini. Toplo se je zahvalil dobrotnikom društva in Zborniku, na prvem mestu banu dr. Natlačenu ter županu dr. Adlešiču, ki s svojimi podporami omogočajo izdajanje revije. Na druge ustanove, predvsem pa na uprave manjših mest in trgov

pa g. predsednik naslavlja prošnjo, naj delovanje društva podpro vsaj z naročanjem Zbornika, ki ga urejatelja univ. prof. dr. Stele ter muzejski kustos dr. Ložar, katerim da predsednik vse priznanje. Poleg delovanja teh dveh umetnostnih zgodovinarjev se spominja s priznanjem tudi vrtnice konservatorja dr. Mesesnela v Ljubljani, organizatorja msgr. Steske ter pristop mladih umetnostnih zgodovinarjev Mikuža in Gregoriča, ki se uveljavljata v okviru društva. Posebno pa je naglasil zaskrbljenost ob današnjem svetovnem položaju z ozirom na slovenskega likovnega umetnika z besedami, namenjenimi naši javnosti in ki jih zato podajamo doslovno in podčrtavamo v prepričanju, da je potrebno danes bolj kot kdaj koli prej povzdigniti glas za naše žive umetnike, tiste, ki s svojim delom ustvarjajo gradivo bodočim umetniško zgodovinskim razpravam.

»Naš letošnji občni zbor imamo sredi mogočnih vojnih zapletitjav, ki prizadevajo kulturni svet tehtovito posredno in neposredno. Zaskrbljenost je v srehi, ki slabi tudi pri nas kulturno delo ter moti in ovira prizadevanje naših likovnih umetnikov. Stara izkušnja, da med orožjem vlada molk med Muzami, se izkazuje po svoji bridki resničnosti tudi pri nas, ki imamo se mlado likovno umetnost. Naši likovni umetniki v stagnaciji, ki lega tudi pri nas na živi stvarilni tek življenja, že več mesecev kar pretrdo občutijo zlo posledice velikih vojnih dogodkov. Najusodnejše so prizadeti v takih žalostnih razmerah svobodni poklici. Stiska tistih naših likovnih umetnikov, mla-

di in starejših, ki so brez službe, in stalnih, že-tudi skromnih dohodkov, je res pretresljiva. Prodaja skromnih zastaj tudi že v krogu utrjenih ljubiteljev naše domače umetnosti. Mislim, da smo na svojem rednem obnem zboru poklicani in upravičeni oglašiti se in opozoriti na žalosten položaj naših umetnikov ter prositi tako naša javna mesta kakor tudi naše občinstvo, da imajo v skrbi polnih časih pred očmi mučen in beden položaj naših likovnih umetnikov. Vsi hočemo slovensko likovno umetnost in stremimo za njenim napredkom. Zategadelj ne moremo in ne smemo pozabiti, da brez živih umetnikov ni mogoča slovenska likovna umetnost. Ne smemo dopustiti, da omagajo v trdi stiski današnjih in prihodnjih dni. Naj nas potegne iz mrtvila živ zglede iz Belgrada, kjer je te dni končala razstava slikarja Save Šumanoviča z lepim gmotnim uspehom. Za časa svoje razstave je glasom včerajšnje »Politike« prodal od 410 otjnatih slik 115 svojih del za ceno 69.000 din.»

Pozdravu, ki ga je občni zbor poslal prosvetnemu ministru B. Maksimoviču, so sledila poročila odborikov. Tajnik dr. Ložar je poročal o delu društva, o izletih in udeležbah, o velikih ekskurzijah v tujino (Italija), o delu v reviji ter o pripravah za večjo umetnostno zgodovinsko razstavo slovenske gotike, ki je v načrtu društva. Msgr. Steska je podal blagajniško poročilo, ki ga je overil v imenu nadzorstva slikar M. Gaspari. Prof. dr. Stele je poročal o pomladitvi umetnostno zgodovinskega znanstvenega delovanja pri nas ter

Izposojene živali poginile

Razstava socialnega napredka v Lillu je dala v nekem parku prirediti tudi zoološki vrt. Za to si je izposodila živali v brusselskem zoološkem vrtu. Ko pa je zdaj izbruhnila vojna, ni bilo moči živali nazaj pošiljati. Kolikor je doslej znano, so te živali, ki je bilo med njimi nekaj jako izbranih vrst, od lakote poginile. Zoološki vrt v Bruslju je vložil tožbo za poravnavo škode.

Minister dr. Miha Krek daje po konferenci glavnega odbora JRZ časnikarjem izjavo

Zgodovina cerkvenih orgel

V prvih stoletjih krščanskih cerkva ni bilo še v cerkvah orgel. Vendar so pa rimski cesarji silno radi poslušali orgle, kadar so imeli posvetne zabave in veselice. Ko so bile gladiatorske borbe in dirke z vozovi, dalje pri poganskih pleših in v salonih rimskih plemkinj — povsod so se glasile orgle. Seveda so bile tedanje orgle močno drugačne od sedanjih. Uporabljanje vodnih curkov v piščalih ni moglo dajati takih lepih in jasnih glasov; kakor poročajo tedanji poročevalci, je bil poglavitni namen orgel ta, da so povzročale hrup in bučanje. V cerkev tedaj še niso pustili orgel; ondaj so imeli samo enoglasne pevске zборе. Polagoma pa je obledel spomin na poganski izvor orgel. Bizantinski mojstri so zares mojstrsko spopolnili to glasbilo, tako da so imele orgle v vzhodnorimskem cesarstvu bolj in bolj pristop tudi v cerkev. Sveti Avguštín je rekel: »Kdor z veseljem posluša orgle, bo še z večjim veseljem poslušal besedo božjo.« V zahodnih pokrajinah so spomin na kake orgle popolnoma zatrla homatije preseljevanja narodov. Šele l. 757 so v naše kraje prišle prve vesti o orglah, ko je bizantinski cesar Konstantin Kopronymos poslal Pipinu Malemu orgle v dar. Ko je vladal Karel Veliki, so bile orgle v naših krajih že udomačene, in l. 824 je papež poslal meniha Georgiosa iz Bizancie v Aachen, da naj ondi zgradi orgle. Od l. 827 je torej v Aachenu delavnica za orgle in v naslednjih stoletjih so v Nemčiji nastajale vedno večje orgelske delavnice. Kmalu so postavljali orgle tudi v Angliji in Franciji. V 13. stoletju so bile orgle že povsem dovršene. Namesto piščal iz železa ali bakra, so začeli izdelovati cinaste, katere so do današnjih dni še zmeraj najboljšje. Število oktav so povečali. Medtem ko se je sv. Tomaž Akvinski izrekel zoper uporabo orgel v cerkvi, pa je sklenil milanski cerkveni zbor l. 1565, da je v cerkvi samo za orgle prostor.

Skrbi v Vatikanu

Kakor poroča rimski dopisnik holandskega »Maasboda«, se bo poljski primas kardinal dr. Avgust Hlood, ki biva zdaj v Rimu, vrnil v svojo prestolnico, v Poznanj na Poljskem, čim bodo prometne zveze do tjakaj urejene.

Apostolski nuncij na Poljckem, msgr. Cortesi, biva začasno v Bukaresti, kjer organizira materialno in versko pomoč poljskim beguncem.

V Vatikan ne prihaja nič vesti iz Poljcke. Zato je Vatikan v skrbeh zaradi katoliških vernikov v Ukrajini, kamor so zdaj prišle sovjetske čete.

Dozdeva se, da so še vsi poljski škofje na svojih mestih.

Holandska skrbi za umetnine

Ze več mesecev se Holandska bavi s preskrbo svojih umetniških zakladov. Zaprli so vse muzeje v državi. Navodila za varstvo umetnin so za posamezna mesta jako različna. Muzej Boymans v Rotterdamu je na primer shranil najdragocenejše slike v zaboji in jih dal v klet, ki je preurejena v obrambo zoper letalske napade. Staro Mavricijevo poslopje v Haagu izvira še iz 17. stoletja in nima posebne varnostne kleti; od tod so slike premestili na drug kraj, kjer so tudi najdragocenejši predmeti iz Bredijevega muzeja. Za zaklade državnega muzeja v Amsterdamu so bili že dolgo pripravljeni prostori, ki so varni sprito bomb, in sicer v sipinah pri Harlemu. Tjakaj so odromale vse slike slavnih mojstrov. Najbolj znana slika v državnem muzeju, Rembrandtova »Ponočna straža«, je bila že dolgo zavarovana s posebno napravo, ki je omogočala, da je bilo moči sliko v najkrajšem času vzeti iz okvirja in jo pogrezniti v klet. Tudi muzej Fransa Halsa v Harlemu je spravilo svoje slike v podzemeljske prostore.

Droline novice

Koledar

Četrtek, 28. sept.: Venčeslav, kralj. Lioba (Ljuba). Ščip ob 15.27. Herschel napoveduje sprememljivo vreme.

Petek, 29. sept.: Mihael, nadangel. Evtihij, mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl gospod Ivan Zupanec, deželni adjunkt v pokoju. Pogreb bo v petek ob 2 popoldne iz hiše žalosti, Gosposka ulica 10. Naj v miru počiva! Žalujemo naše iskreno sožalje!

† V Podčetrtku so pokopali uglednega narodnega zavednega in krščanskega moža, posebnika gospoda Antona Kolarja. Udeležba pri pogrebu, ki ga je vodil domači gospod župnik, je bila ogromna, kar priča o pokojnikovi priljubljenosti med ljudstvom. Naj mu sveti večna luč, sorodnikom naše sožalje!

Osebnostne novice

— Srebrna poroka. Včeraj sta praznovala v Trstu svojo srebrno poroko ugledna zakonca: g. Ema in g. Josip Tomažič, globoko spoštovana od vseh, ki so ju imeli priliko spoznati v teh 25 letih njunega skupnega, delovnega življenja. — Srebrnoporočencema prisrčne čestitke in obilo sreče na poti, ki ju še čaka!

— Pri ljudeh višje starosti, ki trpe na nerednem čiščenju, nudi pogosto naravna »Franz-Josefova« grenka voda, zaužita skozi osem dni dnevno po 3–4 kozarce, zaželjeno odprtje in s tem trajno polajšanje. Zahtevajte povsod »Franz-Josefovo« vodo.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

— Enoletni učni trgovski tečaj za pisarniške moči pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2. Vpisovanje je dnevno do 3. okt. Tečaj priporočamo vsem onim, ki se žele temeljito izobraziti za prvovrstno pisarniško moč v stenografiji in strojepisju ter dobiti temeljno podlago iz vseh ostalih trgovskih predmetov. Šolnina najnižja in zato dostopna vsakomur.

— Petindvajsetletnica umetniškega delovanja bo obhajal v zagrebškem narodnem gledališču režiser gospod dr. Branko Gavella, ki je tudi v Ljubljani dobro znan. Proslava bo 4. oktobra, ko bo dr. Gavella režiral Shakespeara komedijo »Na tri kralje«.

— V višjo pedagoško šolo v Zagrebu je bilo v prvi letnik za bodoče šolsko leto sprejetih 63 slušateljev oziroma slušateljic. Objavljamo njihova imena: Seter Ida, Momčinič Ana s. Agnez, Piškur Jelena, Svilokos Bogdan, Roki Veselika, Pernar Feodora, Leder Nada, Martinko Marija, Krpan Romana, Lešič Katica, Nožič Marija, Blažič Andrej, Naglič Dragica, Pop Evgenija, Jeger Terezija, Stefanac Stefanija, Marn Karolina, Meteln Veronika, Oblesak Zora, Karlovič Grgur, Sadžak Danica, Svečnjak Marija, Standarenko Olga, Fogadič Adela, Seter Marija, Fuks Dragotin, Kolšek Sonja, Zubčić Anka, Križlovič Magdalena, Bilčič Ante, Kehler Ana, Čović Marija, Manojlovič Stanojka, Jelinič Jelka, Krpan Josip, Matoničkin Ivan, Horvat Stefanija, Kolundžić Elvira, Ljubčić Rudolf, Serajnik Beno, Račan Peter, Arah Marija, Tacko Terezija, Levstik Ljudmila, Nežić Olimpija, Klun Angela, Mikulič Bara, Soklič Marija, Mišić Daniela, Friganović Tona, Čišić Vekoslava, Sadžak Momčilo, Senek Rozalija, Bašić Mileva, Okorn Marta, Krajncić Ivan, Velikonja Marija, Kopardi Slava s. Bernarda, Buntak Ana s. Bernardina, Stojanović Djula I. Ivana, Hranueli Frano in Koren Alojzij.

— Prva številka Naše Zvezde bo kmalu poslana. Oglasa se še vedno novi naročniki, zato uprava prosi vse one gg. poverljive, ki še niso sporočili končno število naročnikov, da to nemudoma storo.

— Hotelska šola v Beogradu. Že lani je odprlo begradsko društvo gostilničarjev in hotelirjev prvo višjo hotelirsko šolo, ki traja dve leti. Šola je dosegla odlične uspehe, zato so se oddolili že pred potekom drugega šolskega leta, da bodo ponovno odprli prvi letnik šole. Pouk se bo pričel 2. oktobra. Vpisnina znaša 50 dinarjev, šolnina pa

100 dinarjev mesečno. Absolventi šole imajo pravico za samostojno izvrševanje vseh gostilniških podjetij.

— Resnica v oči bode. Z Jesenic smo prejeli: »Delavska politika« je dne 19. t. m. prinesla poročilo o socialistični konferenci v Celju, na kateri so se obregli tudi ob naju. Morda jih je razburil članek, katerega sva na prošnjo »Delavske politike« poslala, pa ga na žalost niso priobčili. G. Kristanu odgovarjamo, da sva pred odhodom v Španjo bila socialisti in precej boljše kot on, to vedo jeseniški delavci, za naju je bil socializem ideja in ne služba. (Opomba: Ko ste javili najin prihod na Jesenice, ste naju še nazivali sodruga.) Kar se pa tiče najinih izjav o doživljajih v Španji, pa delava na lastno pobudo in ne v imenu onih, kateri so še v internacionali. Kadar se bodo še drugi vrnili, bo prilika, da se boste še razburili. — Jože Mavc, Franc Malenšek.

— VEČERNI TRGOVSKI TEČAJ na trgovskem učilišču »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, se prične v četrtek, 5. oktobra kot običajno vsako leto. Večerni trgovski tečaj je organiziran tako, da nudi potrebno izobrazbo za opravljanje pisarniških poslov vsem onim, ki v dnevnih urah nimajo prilike obiskovati rednih šol. Poučujejo se predmeti: knjigovodstvo, trgovsko računstvo, korespondenca s trgovstvom, pisarniška dela, nemščina, stenografija, strojepis, na željo italijanščina. Dovoljen je obisk tudi posameznih predmetov. Pojasnila in prospekti so brezplačno na razpolago osebo ali pismo. — Vpisovanje vsak dan do 5. oktobra. Uradne ure dopoldne, popoldne in zvečer do 8. ure. Šolnina nizka!

— Službeni list kr. banske uprave v Ljubljani prinaša v svojem 77. komadu od dne 27. septembra sledeče: 1. Spremembe in dopolnitve uredbe o oprostitvi mož od vojaške službe. 2. Uredbo o spreminjanju obstoječih predpisov in izdajanju novih. 3. Uredbo o izdaji posebnih blagajniških zapisov pri Narodni banki. 4. Navodila o načinu brezplačnega oddajanja zdravil biološkega izvora. 5. Spremembe o pravilniku za izvrševanje določb iz oddelka »B. Pogodbe in nabave« zakona o državnem računovodstvu. 6. Tolmačenje odločbe o določanju osnove (količine) za pobiranje uvoznizkega prispevka. 7. Najemne pogodbe carinarne. 8. Uvrstitev avtobusnih prog Maribor—Hoče—Pohorje in Maribor—Ljutomer med državnimi železnicami nekonkurenčne proge. 9. Razne objave iz »Službenih novin«.

— P. France Ačko: Dve pesmi za glas in klavir. Skladatelj je izdal dve pesmi za visok glas in klavir: »O Damijan« in »V tovarni«. Pesmi se dobijo v jugoslovanski knjigarni, v Matični in Učiteljski knjigarni. Istotam se dobi klavirska suita. Cena obeh zvezkov je 10 din.

— Bolne noge so pričetek hiranja telesa. Neguj noge s SANOPEDOM, da jih ohraniš zdrave. — Glavna zaloga: drogerija Jančigaj, Ljubljana, Krekov trg.

— Razpis mesta higienika. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje mesto zdravniška-uradniška-higienika I. plač. razreda. I. plačilne stopnje pri uradu v Ljubljani. Rok za vložitve prošnje je do 16. oktobra 1939 do 12.

— V težkih in nevarnih časih, ki so grozili krščanskemu svetu, je Marija sama dala vernikom duhovno orožje proti vsakovrstnim sovražnikom: sveti rožni venec. 117. številka »Knjižice«, ki izhajajo na Rakovniku v Ljubljani, govori o tem bolj obširno in podaja tudi način, kako se lahko sveti rožni venec res zbrano in s pridom moli.

— Osrednje društvo rejcev malih živali za Slovenijo s sedežem v Ljubljani, je pričelo izdajati svoje mesečno glasilo z imenom »Mali gospodar«. »Mali gospodar« je strokovni list za vse rejce malih živali in najzanesljivejši svetovalec vseh prashańj, ki se tičejo reje malih živali. Iz njega bodo črpali perutinarji, golobarji in rejci kunccev prepeljane nauke, a tudi rejci koz, ovac in prašičev bodo našli v listu marsikaj zanimivega in koristnega. S priobčevanjem člankov v rubriki: vrt, polje, travnik, bomo skušali zajeti vse življenje in delovanje revnejših slojev, t. j. malih posestnikov, obrtnikov in delavcev. V njem bo našel vsakdo, kar ga posebno zanima in mu koristi. — V stalnem živnozdravniškem kotičku bodo na poljuden način opisane razne bolezni malih živali in tudi, kako jih zdravimo, seveda, v kolikor ni nujno potrebna živnozdravniška pomoč. List stane letno za člane rejskih organizacij 25 din, za nečlane pa 32 din. Naroča se v upravi lista »Mali gospodar«, Ljubljana, Gajeva ul. 9-1.

— Ker je Slovenija agrarno pasivna dežela, je za nas reja malih živali življenjskega pomena. Edino s to panogo gospodarstva nudimo možnost najširšim slojem naroda, da sodelujejo pri proizvodnji ljudske prehrane, se čemer se poveča vrednost celokupnega našega narodnega gospodarstva, ker se koristno uporabijo doma za prehrano živali vsi odpadki in gospodinjstvu. Veliko vrednost materialnih in narodnih koristi reje malih živali je spoznala tudi kr. banska uprava, ki je začela rejski pokret materialno in moralno podpirati. Zato je pomagala resnim in agilnim rejcem do ustanovitve »Osrednjega društva rejcev malih živali«. Edino na ta način je bilo mogoče priti do enotne organizacije in združitve vseh rejcev v skupno društvo. Da je imela pri tem

delu kr. baneka uprava tudi uspeh, je priča I. ban. razstava malih živali na jesenskem ljubljanskem velesejmu, ki je zelo dobro uspešna. — Vsebinska lista: Seznam razstave. Naš program. Misi. Tudi mladina mora sodelovati. Reja srednjih in malih domačih živali z narodno-gospodarskega stališča. Par načelnih misli o našem perutinarstvu. Gospodarske koristi perutnine: kokoši, rac, gosi in puranovi. Kokoši se golijo. Higiena v perutinarstvu. Ali se s plača rediti domače kunce? Golob. Zatrino golobe! Kaj pa kozjereja! Redilnost in uporaba pesnega lista za krmo. Veterinarski kotiček »Malega gospodarja«. Angorska volna.

Podgorica

Zborovanje JRZ in MJRZ. V nedeljo, dne 24. septembra smo imeli politično zborovanje, ki se ga je udeležilo članstvo JRZ in pa tudi naša mladina. Na sestanku je o zunanjem in notranjem političnem položaju poročal bivši poslanec, gospod Rudolf Smersu. Po njegovem poročilu se je vnel živahen razgovor o političnih in gospodarskih vprašanjih. Zborovanje je bilo zaključeno s soglasno izrečeno zaupnico našemu voditelju dr. A. Korošcu.

Dolsko

Sestanek JRZ. V nedeljo, dne 24. septembra smo imeli zelo dobro obiskani sestanek članov JRZ in MJRZ ter vseh ostalih naših članov. Sestanek je vodil župan, g. Zajec, ki je pozdravil vse navzoče in podal poročilo o organizaciji protiplinske zaštite prebivalstva, o politiki pa je izčrpano poročal naš bivši narodni poslanec g. Rudolf Smersu. O Rdečem križu pa je govoril šol. upravitelj v pok. g. Igljič. Vsa poročila so zelo ugajala mnogostevilnim poslušalcem. Navdušeno in soglasno so priznavali voditeljem stranke, predvsem voditelju dr. Ant. Korošcu, njihovo uspešno delovanje v dobrobit Slovenije in Jugoslavije.

Po državi

— Bivši minister Kosta Glavinč umrl. V Beogradu je umrl v starosti 81 let, bivši minister Kosta Glavinč. Rajnik se je rodil 29. junija 1858 v Beogradu. Po končani gimnaziji je obiskoval tehnično fakulteto v Beogradu. Kot inženir je deloval nekaj let v ministertvu za javne zgradbe. Pozneje je bil imenovan za vseučiliškega profesorja. Glavinč je razvil na zadružnem polju živahno delavnost. Po končani svetovni vojski je bil predsednik odbora za kmetijsko obnovo Srbije. Pripadal je samostalni radikalni stranki, iz katere se je pozneje razvila demokratska stranka. Leta 1908 je vstopil kot minister za ljudsko zdravje v koalicijsko vlado Velimiroviča. Od leta 1911 do 1924 je bil komisar mesta Beograda pri Narodni banki. Pred štirimi leti je obhajal s svojo ženo zlato poroko. Blag mu epom!

* Pastorjeva žena — vampir. Naravnost neverjetno zgodbo poročajo iz vasi Novi Banovci pri Stari Pazovi. Zena tamkajšnjega protestantskega pastora Renza se je silno dolgočasila v malem gnezdu, vendar pa pastor kljub njenim prošnjam ni hotel prosi za premeščenje. Po dolgem premišljevanju je prišla žena na svojevrstno misel, da bi zagrenila možu bivanje v tej vasi. Igrala je »vampirja«. Pred nekaj meseci se je začela. Na hišo pastorejvo so leteli razni odpadki, pa tudi denar in jajca; na lučinah jaje so bile napisane razne sramotilne besede na pastorejvo ženo. Vas je postala nemirna. Bilo je jasno, da je »vampir« na delu. Ko je bil pastor za nekaj tednov službeno odsoten, je postal »vampir« še bolj predrzen. Metal je opeko s strehe in ponoči pobil šipe na oknih. Nekega dne je kar deževalo dinarjev na hišo. Pastorjeva žena je izročila orožnikom 150 dinarjev, ki da jih je pobrala na dvorišču. Sedaj se je začela za »vampirja« zanimati tudi orožniška postaja. Postavili so stražo, ki so cele noči stražile pastorejvo hišo, vendar se ni posrečilo, da bi prijeli »vampirja«. Tembolj živahno pa so v Novih Banovcih in sosednih vaseh razpravljali o strahu. Pastorjeve hiše so se vsi izogibali in vsak, ki je šel moral iti mimo hiše, se je prekrizal. Šele te dni so naredili konec početju »vampirja«. Vaški policaj je ponoči stražil na dvorišču pastorejve hiše. Nenadoma je zagledal temno postavo, ki se je pomikala čez dvorišče. V naslednjem trenutku so začela deževati jajca in dinarji proti oknom hiše. Policaj se je v strahu prekrizal in planil proti »vampirju«, prijel ga za vrat in držal — pastorejvo ženo v rokah. Oblasti so proti njej uvedle preiskavo.

* Sestro-dvojčico ustrelil, ker se je hotela poročiti. V vasi Čajlan pri Skoplju je 17-letni Islam Islamović ustrelil svojo sestro-dvojčico Nežiro. Dekle je bilo nenavadno lepo in se je potegovalo zanj mnogo snubecev. Pred nekaj meseci jo je ugrabil mlad posestnik Asim Bečirovič, vendar so jo orožniki spet pripeljali domov. Starši so naposled privolili v to, da dado Nežiro Bečiroviču za ženo. Edino Islam se je temu odločno uprl. Ko ga je sestra prosila, naj vendar popusti, se je tako razjekl, da je zgrabil puško in sestro na mestu ustrelil.

* Dolžniku prezeal vrat. V Pribislavcu pri Čakovcu se je v torkel odigral krvav dogodek, v katerem je izgubil življenje dolžnik, ki ni mogel plačati svojega dolga. Železničar Marko Grlič je bil dolžan kmetu Mirku Novaku manjšo vsoto denarja. V torkel je prišel Novak k Grliču na dom in ga terjal. Grlič mu je dejal, da zaenkrat še ne more plačati, ker nima denarja, nakar ga je Novak pričel grodo zmerjati. Nastal je prepir, v katerem je Novak potegnil nož in prezeal Grliču

Ljubljana, 28. septembra

Gledališče

Drama: Četrtek, 28. sept.: »Kacijanar«. Red. Četrtek. — Petek, 29. sept.: Zaprt. — Sobota, 30. sept.: »Hudičev učence«. Izven. — Nedelja, 1. oktobra: »Kacijanar«. Izven. Znižane cene.

Opera: Sobota, 30. sept.: »Sabska kraljica«. Otvoritvena predstava. Premierski aboama. Gostovanje Josipa Gostiča. — Nedelja, 1. okt.: »Madame Butterfly«. Gostuje ga. Zlata Gungjenac. Izven. Znižane cene. — Ponedeljek, 2. okt.: Zaprt.

Radio Ljubljana

Četrtek, 28. sept.: 12 Kozaske pesmi (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Salonski kvartet — 14 Napovedi — 18 Pester spored Rad. orkestra — 18.40 Dramski in slovstveni spored v prib. letu (g. prof. Fr. Koblar) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura: Nove smeri v slov. glasbi, II. del (dir. M. Sijanec, Ljublj.) — 20 Zdravice in vesele pesmi poje g. V. Janko, na harmoniki spremlja g. A. Stanko — 20.45 Reproduciran koncert simfon. glasbe (Smetana) — 22 Napovedi in poročila — 22.15 V oddih igra Radij. orkester.

Drugi programi

Četrtek, 28. septembra: Beograd: 20 Humor, 21 Nar. pesmi. — Zagreb: 20 Igra, 20.30 Kom. konc., 21 Pesmi in glasba. — Bratislava: 19.25 Predavanje o Tukovem procesu, 21 Večerni konc. — Praga: 20 Kantata o sv. Vavclavu. — Sofija: 20 Simf. konc., 21 Vok. konc. — Ankara: 19.50 Turška gl., 20.45 Operetna gl., 21 Ork. konc., 22.20 Jazz. — Beromünster: 20.15 Nar. pesmi, 21.35 Ork. konc. — Bukarešta: 19.35 Simf. konc., 21.25 Plesna gl. — Horthy: 20.05 Zbor, 21.15 Nar. gl. — Trst-Milan: 17.15 Vok. konc., 21 Igra, 22.20 Napolitanske pesmi. — Rim-Bari: 21 Opera »Viljem Rateliff«. — Florencia: 20.30 Instr. konc., 21.10 Igra, 21.30 Izbrana gl. — Oslo: 20 Simf. konc. — Reykjavik: 20.30 Lahka gl., 21.40 Instr. konc., 22.05 Ork. konc., 22.35 Nabožna glasba.

Predavanja

Predavanje v Rokodelskem domu. Drevi ob 8 bo imel g. inž. Črto Nučič v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ulica 12, predavanje o obrambi pred letalskimi napadi. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike. Vstop prost!

Sestanki

FO Sv. Peter, ima drevi ob 8 redni letni občni zbor. Udeležba za vse čalne strogo obvezna. Fantovski odsek Sv. Jakob — Ljubljana — prične danes z redno telodvobo v telodavnici prve državne realne gimnazije, Vegova ulica (na realki). Mladi se naj zberejo ob četrtni, 7. člani pa točno ob 8 zvečer.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska 4, in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

vrat, Grlič se je zgrudil na tla in po nekaj minutah zaradi prevelike izgube krvi izdihnil.

* Meteor padel na planino Plase. V torkel zvečer so videli mnogi kmetje iz vasi Krstac in Dobričevci v Bosni meteor, ki se je z velikansko naglico približal zemlji. Padel je na planino Plase. Ko je meteor padel na tla, se je čula silovita detonacija. Sarajevski muzej bo poslal na planino Plase strokovnjake, ki bodo meteor izkopali in ga prenesli v sarajevski muzej.

* Za 22.000 din zlatnine ukradene. V stanovanju mesarskega obrtnika Fr. Ivačiča v Splitu so v eni preteklih noči vdrl vlomilci in odnesli iz omare razne vrste zlatnine za 22.000 din.

* Prvi sneg na Bjelašnici. Iz Sarajeva poročajo, da je tam zavladovalo zelo hladno vreme in da je na znani planini Bjelašnici zapadel prvi sneg.

* Hudi časi našega parobrodarstva. V splitsko pristanišče je priplul veliki tovorni parnik »Vidovdanc«, last družbe jugoslovanski Lloyd. Prispel je iz Benetk, toda prazen. Parnik bo v Splitu čakal, če bo dobil kakšno vožnjo. Istega dne je priplul v Split tudi parnik »Lovčev«, ki vozi na redni medbalkanski liniji. Tudi »Lovčev« je prispel prazen. — Vojni zapletitjaji v Evropi so povsem zatrili poslovanje naših parobrodskih družb, posebno onih, ki obratujejo v svobodni plovi in na turističnih linijah. Redkokdaj priplove kakšen parnik iz inozemskega pristanišča, pa če priplove, je redno prazen. Ako bo takšen položaj trajal še delj časa, bo naše parobrodništvo doživelo težke udarce, od katerih si ne bo moglo tako kmalu odpomoci.

Anekdota

Doktor Artur Schopenhauer je bil svojevrsten čudak. Bil je vedno zatopljen v misli o najtežjih problemih svetovnega sistema. Zato se je pogosto zgodilo, da je govoril sam s seboj in pri tem živahno mahal z rokami, čeprav je prav sam sedel ob mizi. Nekoč je bil Schopenhauer v neki slikarski razstavi. Romal je po dvorani sem ter tja, glasno govoreč in živahno mahajoč z rokami. Paznik je ves oskrbljen opazoval to početje in ga končno vprašal, kdo je. Schopenhauer je globoko zamišljen obstal pred paznikom in dejal: »Ja, če bi mi Vi mogli to povedati, bi Vam bil jaz zelo hvaležen.«

V kaznilnici.

»Na Toneta pazil Slepac je. Pošten človek kar ne more igrati z njim!«

Kaj pravite?

V »Hrvatskem listu« beremo: »Odkar se je začela vojna in je velik del Evrope vržen v nesrečo, ki jo vsi kulturni in plemeniti ljudje občujejo, obenem pa v lastnem interesu iskreno želijo, da bi trajala čim krajši čas, se je pojavilo mnogo »strategov«, ki po kavarah in gostilnah krojijo usode armad in po mili volji »razširjajo« obseg vojske. Nekateri vidijo že ves svet v planini. Ti »strategi« odreajo, v kateri tabor morajo iti doslej nevtralni narodi. Pri tem operirajo že kar z določenimi roki. Seveda so vse to »najzanesljivejše« informacije, do katerih ne pridejo niti »Intelligence Service« niti »Gestapo« niti druge najboljše obveščevalne organizacije. Teh »strategov« nič ne moti, če dogodki že naslednjega dne demantirajo njihove »zanesljive« informacije. Če jim poveč, kako so se zaleteli, si iz tega ničesar ne store, ampak takoj v drugem krogu pripovedujejo nove informacije.

Ce opazujemo te »strategov«, se jim moramo čuditi. To so obenem tudi veliki junaki. Za kavarstvo mizo so tako zavzemajo in ogrevajo za svoj bojni tabor, da človek misli: ta bo šel že jutri (čeprav je Jugoslavija strogo nevtralna država) med protoslovce in bo padel na polju časti v boju za vsečloveške ideale, ki jih ima polna usta. Seveda tem ljudem to niti na misel ne pride. Če se pobježe informirano o njih, zremo, da večinoma sploh niso idealni ljudje, še manj pa junaki.

V navadnih razmerah ti »strategi« v družbi ne morejo škodovati. S svojimi novicami pač zabavajo ljudi, ki se na njihov račun smejijo. V razmerah, kakršne so danes, pa njihovo okrepjeno delovanje ne more nikogar pustiti ravnodušnega. Treba jim je zastaviti pot. To je nujno potrebno, da se jasnost ne razburja s takimi izmišljenimi vestmi in fantastičnimi kombinacijami.

Podobni »strategi« se pojavljajo tudi pri nas in prav bi bilo, da bi se jim pošteno stopilo na prste.

Skrb za sezonce ob vrnitvi

Murska Sobota, 26. septembra.

Sezonski delavci, ki se zadnje čase v večjih ali manjših skupinah vračajo iz inozemstva v domovino, so pri prekoračenju meje in prihodu v Maribor naleteli na precejšnje težave. Ker so predčasno zapustili gospodarja, s katerim so se pogodili za delo do konca sezone, so morali plačati celo vožnjo do naše meje. Pri prehodu so imeli posebne težave z zamenjavo denarja. V številnih primerih so jim ponujali za marko 1 do 2 dinarja. Delavci so morali sprejeti tudi to, da so se lahko z vlakom odpeljali domov v Prekmurje. Zdaj je po prizadevanju naših merodajnih oblasti tudi to vprašanje zadovoljivo rešeno. Zveza poljedelskih delavcev v Murski Soboti je prejela obvestilo, da je nemška vlada dovolila vsakemu sezonskemu delavcu pri povratku v domovino vzeti s seboj čez mejo 10 srebrnih mark. Delavci bodo te marke lahko zamenjali pri Putniku in pri jugoslovanskem bankarskem društvu d. d. v Mariboru in na Jesenicah. Za vsako srebrno marko bodo prejeli 10 dinarjev, za 10 srebrnih mark torej 100 dinarjev, kar jim bo zadostovalo za pot domov in za najnujnejšo potrebo.

je, kar jim bo zadostovalo za pot domov in za najnujnejšo potrebo.

Dalje je prejela Zveza poljedelskih delavcev tudi obvestilo, da bodo smeli pošiljati za služek v domovino tudi tisti delavci, ki so na nezakonit način prekoračili mejo in šli v Nemčijo na delo. Kakor drugi sezonce, bili tudi ti lahko poslali vsak mesec po 40 mark v domovino preko »Deutsche Verechnungskasse« v Berlinu, ki bo denar dostavila naši Narodni banki, ta pa bo, kakor dozdaj, obračunala marko po 1430 din.

Delavci v Franciji smejo vzeti s seboj na pot v domovino samo do 3000 frankov gotovine, ostali denar pa morajo odposlati domov. Doma morejo menjati denar samo v Narodni banki, oziroma njenih podružnicah, ki jim bo izplačala denar po pariteti, medtem ko zasebni zavodi frankov ne morejo menjati po pariteti.

Svoji naših sezonskih delavcev bodo gotovo z veseljem sprejeli to obvestilo Zveze poljedelskih delavcev v Murski Soboti in ga sporočili svojem v tujino,

LJUBLJANA

50 letnica Mestne hranilnice ljubljanske

Hranilnica je darovala 5 milijonov za mestno ubožnico

Mestna hranilnica ljubljanska, najpomembnejši slovenski denarni zavod, obhaja v nedeljo, 1. oktobra, 50 letnico svoje ustanovitve. Nemirni časi, v katerih živi Evropa, so vzrok, da zunanje in vidnejše proslave tega tako pomembnega jubileja ne bo. Pač pa je Mestna hranilnica izdala obširno tiskarsko in knjigovodsko dovršeno in lično spomemico, ki jo je episal uradnik hranilnice dr. Fr. Zupan. Knjiga je opremljena z nazornimi grafikoni, statističnimi tabelami in lepimi slikami v bakrotisku in pregledno kaže vse razvoj Mestne hranilnice ljubljanske.

V eredo popoldne pa je uprava Mestne hranilnice povabila ljubljanske časnikarje na razgovor o proslavi hranilničnega jubileja. K sestanku so prišli za upravo hranilnice predsednik, veletrgovca g. Bahovec, ravnatelj hranilnice dr. Černe, člani ravnateljstva in upravnega odbora gg. stolni župnik in kanonik dr. Tomaž Klinar, višji inšpek-

tor Zajc, odvetnik dr. Ažman in Kozamernik ter višji hranilnični uradniki. Zbrane časnikarje je pozdravil predsednik upravnega odbora g. Bahovec ter je nato v daljšem govoru v glavnih potezah očrtal razvoj Mestne hranilnice v petdesetih letih. Sporočil je, da je uprava Mestne hranilnice na zadnji seji sklenila darovati 5.000.000 din za mestno ubožnico, s čimer bo prav gotovo najlepše proslavila svoj jubilej. Predsednik se je še zahvalil časnikarjem za njihovo dosedajšo pozornost, ki so jo posvečali razvoju Mestne hranilnice ter jim priporočil, naj tudi v bodoče spremljajo stremeljenja zavoda, s čigar sodelovanjem je zrastle veliko število ljubljanskih hiš in podjetij. Za tem se je razvil med časnikarji in člani uprave ter hranilničnimi predstavniki živahen razgovor, v katerem je bila sprožena še marsikatera dobra misel in vzbujenih mnogo spominov iz delovanja hranilnice.

Izlet v Slovenske gorice priredi Tujsko-prometna zveza dne 8. oktobra. Vse informacije in sporede dobite v biljetarnah Putnika, Tyrševa 11 in Masarykova 14.

I Opozorjamo na otvoritveno predstavo v Operi, ki bo 30. t. m. Uprizorili bodo Goldmarkovo veliko opero »Sabska kraljica«. Opera je zgrajena na prastarem motivu o obisku sabske kraljice pri bibličnem kralju Salomonu ter slika njeno ljubezensko zgodbo z njegovim dvorjanom Asadom. Močni, učinkoviti prizori, kot n. pr. njen prihod k Salomonu, ljubavni duet v Salomonovem vrtu, prokletstvo Asada pred skrinjo zaveze in drugi, dajejo operi močne poudarke. Sodeč po pripravah, bomo dobili na repertoar delo, ki bo vzbudilo najširše zanimanje. Muzikalno vodstvo je v rokah dirigenta Strlofa.

I Ga. Zlata Junglennae, ki uživa izredno velik ugled in popularnost pri našem gledališkem občinstvu, bo v prihodnjih dneh dvakrat gostovala v naši operi, in sicer v nedeljo zvečer. Pela bo naslovno vlogo v Puccinijevi operi »Madame Butterfly«. Znano je, da je prav v tej vlogi umetnica odlična. Drugo njeno gostovanje bo v torek zvečer v operi »Manon«. Za nedeljsko predstavo »Madame Butterfly« so cene znižane.

I Poselska zveza in Slovenska krščanska ženska zveza priredita tudi letošnjo jesen in zimo strokovno izobraževalni tečaj za služkinje. Tečaj se bo začel 10. oktobra t. l. Vršil se bo dvakrat na teden, v torek in petek od 20.30 do 22.30. Učni načrt obsega verouk in vzgojelovje, zdravstvo, socialno zakonodajo, lepo vedenje, spise, državljansko in narodno vzgojo, gospodinjstvo, računstvo, hranilništvo, gospodinjstvo delo, serviranje itd. Prijave v tečaj sprejema Poselska zveza v Delavski zbornici in v Poselskem domu, Križevniška ulica 2, kjer se dobe tudi podrobna pojasnila. Gospodinjke bodo gotovo rade pustile služkinje v ta tečaj, saj bo to obema v korist.

I Italijanske in nemške, začetne in nadaljevalne tečaje priredi v večernih urah Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Prijave v društveni pisarni, Gregorčičeva ulica 27, pritrilje, med 8. in 13. uro.

I Trgovski tečaji za izobrazbo pisarniških moči dnevalni in večerni se otvorijo začetkom oktobra na trgovskem učilišču »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. Pojasnila daje ravnateljstvo.

I Združenje mesarjev in prekajevalcev v Ljubljani obvešča cenj. občinstvo, da bodo mesarski lokali in stojnice v času od 1. novembra t. l. do 1. maja 1940 ob nedeljah in praznikih zaprte. Zato naj vsakdo pravočasno preskrbi z mesom že v soboto ko bodo mesnice do 7 zvečer odprte.

I Idrijski krožek. Vse rojake vabimo na sestanek, ki bo v soboto, dne 30. septembra ob osmih zvečer v gostilni našega rojaka Vidmarja na Sv. Jakoba trgu.

I Vprašalne pole je mestno poglavarstvo postavilo že vsem hišnim gospodarjem, vendar so se pa pri pobiranju izpolnjenih pol pojavile težave, da morajo služitelji po dvakrat in tudi po trikrat k posameznim gospodarjem prihajati ponje. Izgovori, zakaj pole še niso izpolnjene, so pač različni, toda večinoma je kriva mnogim nepotrebnim potom predvsem površnost. Zato mestno poglavarstvo spet prosi vse hišne gospodarje, naj brez odlašanja takoj razdele pole vsem strankam in jih spet vrnejo mestnim služiteljem, če še niso prišli ponje. Če je bil pa služitelj že brez uspeha spet v hiši, naj hišni gospodarji ne čakajo več in jih prosimo, naj pravilno izpolnjene vprašalne pole pošljejo sami mestnemu poglavarstvu, Mestni trg št. 2, nadstr., vrata 44.

I Dar Društva slepih. Gosp. Jean Schrey iz Ljubljane je daroval slepih 100 din namesto vena na grob gdč. Silve Premk. Podporno društvo slepih se g. darovalcu iskreno zahvaljuje.

I Telefonske kable polagajo. Poštno ravnateljstvo v Ljubljani že ves avgust in september prenavlja kabelske vode telefonskega omrežja. Ponekod tudi dosedanje slabše napeljave popravljajo tako, da skupljejo naprej kanal, nato pa vložijo vanj betonske cevi, skozi katere potegnejo kable. V zadnjem času prekopavajo Rimsko cesto in naprej Tržaško cesto, kjer bodo položili kabel namesto dosedanjega prostozračnega telefonskega voda.

I Ogromno število kolesarjev, ki vozijo po Ljubljani, pride še najbolj do izraza opoldne, ko se skoraj vsi vozijo na svoje domove ali h kosilo. Na ljubljanskih ulicah je tedaj res živahno vrvenje in ne mine dan, da ob tem času ne bi bilo vsaj nekaj lažjih karambolov med kolesarji.

Mnogo inozemcev prihaja v francoske vojaške urade, da bi bili sprejeti v vojaško službo.

»Phänomen«, bledomodro pleskano, s športnim ogrodjem. Tov. štev. kolesa je 243.813. Kolo ima dinamosvetilko. Na Tržaški cesti pa je bilo ukradeno z dvorišča gostilne Pavlič 600 din vredno moško kolo znamke »Styrac«. Kolo je črno pleskano, krmilo navzgor obrnjeno, gonilna plošča pa izrezana.

I Kaj vse tatovom prav pride? V Ljubljani res nismo navajeni, da bi tatovi praznili shrambe v stanovanju in se zalagali z živili. Pa se je vendarle zgodilo, da je te dni neznan tat odnesel iz jedilne shrambe Franca Palčnika v Pavšičevi ulici pol kilograma telečjega mesa, eno skodelico smetane in majhen bel zastor, v skupni vrednosti 40 din. Iz predsobe Jane Pohorč v Pavšičevi ulici pa je najbrž isti tat odnesel temnosive, črtaste moške dolge hlače, 5 kg šunke ter nekaj ocvirkov v skupni vrednosti 277 din. Iz stanovanja Ivana Habiča na Zaloški cesti je bila ukradena moška žepna ura znamke »Doxac«. Ura je bila iz nikla, imela pa je srebrno verižico. Vrednost 450 din. Soferju Francu Lombarju je nekdo iz gostilne Poljšak na Šmartinski cesti odnesel 150 din vredno rjavo usnjato šofersko čepico. Iz gostilne Soča na Sv. Petra cesti pa je nekdo odnesel črn ženski dežnik in sivo žensko pleteno jopico v skupni vrednosti 270 din.

Škofja Loka

Občni zbor okrožja DK. V nedeljo, 1. oktobra ob 9 popoldne bo v Društvenem domu občni zbor okrožja Dekliških krožkov za škofjeloški okraj. Vabimo vse zastopnice krožkov, da se obnega zboru sigurno udeležijo.

Ljutomer

Dramski odsek Prosvetnega društva v Ljutomeru odprl novo sezono v novo prepleksani dvorani Katoliškega doma za sedanjih čas primerno igro »Zakonec stavkajo«, katera je polna veselih prizorov. Igro režira naš priljubljeni komik g. Knaplež. Prva predstava je v soboto, dne 30. septembra ob 8 zvečer. Druga v nedeljo, dne 1. oktobra ob 3 popoldne. Vstopnina običajna, Okrepčila v bufeju. Prijazno vabljeni od blizu in daleč!

MARIBOR

Usoda starega mestnega pokopališča odločena

1. januarja 1940 se pokopališče zapre - Odbita pritožba

Mestni svet mariborski je z odločbo z dne 6. februarja 1914 odredil zatvoritev starega mestnega pokopališča v Strossmayerjevi ulici, last stolne in mestne župnijske cerkve, in sicer z dnem 31. marca 1914 s pripombo, da se družinski grobovi smejo že uporabljati skozi dobo 5 let, grobnice pa skozi 10 let. Končna odstranitev vseh spomenikov, križev, ograj itd pa se mora izvršiti po 40 letih. Glasom iste odločbe pa si je mestni svet pridržal pravico, da končno opustitev tega pokopališča lahko odredi tudi v skrajšem terminu. Mestni svet mariborski se je nato poslužil te pravice ter je na svoji seji dne 6. decembra 1928 skrajšal gornji rok do 1. januarja 1940.

Ker se sedaj bliža termin za izvršitev tega sklepa, so nekateri meščani vložili proti njemu pritožbo ter so prosili, da se rok za zatvoritev pokopališča podaljša. O tem je sklepal mestni svet na svoji seji dne 24. marca 1939 ter sklenil, da se prošnji ne ugodi, in sicer zaradi tega, ker je prvotni sklep postal pravomočen in pa ker je dobila mestna in stolna župnija z omenjenimi sklepi pravice, ki se ji ne morejo brez njenega pristanka spet odvzeti.

m Jubilej mariborskega gledališča ob 20 letnici njegovega delovanja se glavi s tremi zaporednimi premierami slovenskih iger, ki so imele v tem času zelo dober uspeh. Proslava se pričinja v soboto, 30. septembra z nagovorom predsednika Umetniškega kluba dr. M. Snuderla in premiero Cankarjevega »Hlapca Jerneja in njegove pravice«. V nedeljo sledi premiera Finžgarjeve »Verige«, v torek, 3. oktobra pa se zaključijo proslava s premiero Kreftovih »Celjskih grofov«.

m Pripravljalni odbor za mladinski tabor ima jutri, v petek ob pol 8 v mali dvorani na Aleksandrovi cesti 6 likvidacijsko sejo. Udeležba za vse odbornike strogo obvezna.

m Fantovski odsek Maribor I. prične z redno telovadbo za mlade in naraščaj. Mladci imajo telovadbo vsak ponedeljek in petek od 6 naprej v telovadnici Slomškove dekliške meščanske šole, Miklošičeva ulica 1, sestanke pa vsak torek ob 6 v Gledališki ulici 4. Naraščaj (od 6. do 12. leta) ima telovadbo vsako soboto ob pol 5 popoldne. Vpisovanje v zgoraj navedenih dnevih v telovadnici. Starše prosimo, da dovolijo svojim otrokom sodelovanje v katoliških organizacijah.

m Dijaške kongregacije imajo cerkveni sestanek v soboto, dne 30. sept. ob 6 zvečer v cerkvi sv. Alojzija. Pridiga, večernice in priložnost za sv. epoved. V nedeljo, 1. oktobra je ob pol 7 istotam ev masa, skupno ev. obhajilo. Udeležba za članstvo obvezna. Vabljeni tudi drugi.

m Grozdni teden se je pričel včeraj. Pod magistratnim obokom na Rotovškem trgu ter na vrtu restavracije Union so začele prodajati članice Zveze gospodinj. grozdje. Akcija grozdnega tedna je naletela med mariborskimi občinstvom na živ-

vahen odmev, saj je grozdje zelo poceni ter se prodaja po 3 din kilogram.

m Žetev smrti. V Koroščevi ulici 28 je umrl upokojeni podpolkovnik Ludvik Jankovič, star 76 let. — V bolnišnici je umrla hčerka poštnega uslužbenca Kristina Padec, stara 16 let.

m Spremembe posesti. Pred okrajnim sodiščem v Mariboru so se vršile tri dražbe nepremičnin manjšega obsega. Julijana Vudler, cvetličarka v Principovi ulici je kupila posestvo Ane Hedl v Selnici ob Muri 11, za 18.000 din; posestnica Terezija Ermut v Rošpohu je kupila polovico posestva Antona Ermuta s Kozjaka za 11.354 din; gostilničar Joško Berlić iz Ptuja je kupil posestvo Pavle Bevardi v Spod. Radvanju št. 52 za 40.000 din. Na tem posestvu je bival znani roparski morilec Ivan Bevardi, ki je izvršil v družbi Sajtlega roparski umor na Pohorju ter je obsojen na dosmrtno ječo.

m Ne začnite prežgdati s trgatvijo. Po Mariboru in okolici razširjajo neodgovorni elementi govornice, da mora biti letošnja trgatva na zapoved oblasti končana pred 1. oktobrom. Te govornice so zlobna izmisliotina. Pristojne oblasti opozarjajo vinogradnike, naj ji ne nasedajo ter naj ne začenjajo prežgdati s trgatvijo. Pred 10. oktobrom nima smisla začeti trgati grozdje, ker bo pri zadovoljvem vremenu še pridobilo veliko sladkorja.

m Mariborski sejmariji nas prosijo, da objavimo, da pri epopadu na vogalu Aleksandrove ceste in Kolodvorske ulice, o katerem smo pisali, niso sodelovali sejmariji, temveč neki drugi prodajalci.

m Iz jetniške službe. Jože Hladnik, nadpaznik v mariborskih jetnišnici je upokojen.

m V Muri je premalo zlata. Ob Muri sta se pojavila dva inženirja neke angleške družbe ter sta preiskovala rečni pesek, ki vsebuje zlato. — Ugotovila pa eta, da je zlata premalo, da bi se izplačalo pridobivanje. Po desetdnevem preiskovanju eta inženirja odšla.

m Nove carinske zgradbe na severni meji se bodo gradile tudi vzhodno od Maribora. Tako bodo na prekmurskih tleh zgradili carinske zgradbe v Cankovi, v Gederovcih, Rogoševcih, Hodošu in v Martinji. Preračuni in načrti so že odobreni ter bodo znašali stroški več stotisoč dinarjev.

m Otroci zažgali. V Slatini je nastal usoden požar, ki so ga povzročili otroci. Zažgali so slamo na hlevu posestnika Franca Milošiča. Zgorela je njegova viničarija ter gospodarsko poslopje z novo prešo ter vso viničarjevo imovino ter sosednja poslopja Marije Vidovič in Terezije Gavez. Rešili so samo živino ter nekaj pohištva. Zaradi pomankanja vode je bilo gašenje onemogočeno.

m Tovorni avto povzročil motokiclista. Na križišču Betnaveke ceste in Stritarjeve ulice je podrl neznan tovorni avto, ki je vozil po napačni strani, posestnika Josipa Muršeca iz Kaniz, ki se je peljal na motornem kolu. Mursec je dobil precej hude poškodbe, prav tako pa tudi njegovo motorno kolo. Avtomobilist jo je po neereči naglo odkuril.

m Drago veselje. S. K., hči trgovca iz Dravске doline, je prišla v Maribor ter se je seznanila

Mali tank nalagajo v avtomobil

v gostilni z manjšo družbo, kateri je plačala večerjo ter obilno pijačo. Ko se je za nekaj časa odstranila iz gostilne s svojim novim znancom, je izročila zakonskemu paru H. svojo aktovko, v kateri je imela 14 stotakov ter 50 dinareki kovanec. Natakarcia, ki je družbo pazno motrila, pa je kmalu opazila, da sta zakonca nekaj šarila po aktovki, pa je poklicala stražnika. Ta je vso družbo odvedel na policijo, kamor je med tem že prišla tudi lastnica aktovke ter ugotovila, da ji je med tem časom iz aktovke zmanjkalo osem stotakov. Zadevo sedaj preiskuje policija, zakonski par H. pa se nahaja v policijskih zaporih.

m Prijet tat koles. Orožniška patrulja v Kamnici je postala pozorna na mladega biciklista, ki se je skušal pred orožniki plašno umakniti. Prijeli so 21 letnega Franca Črnčeca ter ga izročili mariborski policiji, kjer je priznal dve tatvini koles. Dne 18. septembra je izmaknil žensko kolo v Stolni ulici, last modistke Elke Repnik, in dne 21. sept. pa moško kolo last magistratnega sluga Dobrajca. Na tem kolesu so ga orožniki zasačili, medtem ko je žensko kolo prodal že naprej. Včeraj sta bili izvršeni spet dve tatvini koles. Jožici Lozej je izginilo njeno žensko kolo izpred trgovine na Frankopanske cesti. Posebno zanimiva je tatvina kolesa na škodo tekstilnega delavca Ivana Sprinčnika. Mudil se je v Novi vasi v gostilni, kolo pa je imel prislono pred vrati. Naenkrat je videl, kako se je neki vojak zavihtel na njegovo kolo ter se odpeljal. Tekel je za njim, pa zastoj Nato pa se je napolnil na mariborsko policijo, da bi tatvino prijavil. Zelo pa je bil presenečen, ko je tam že našel svoje kolo. Pripeljal ga je na policijo upokojeni policijski agent Anton Komac, ki ga je našel prislono ob ograjo v Popovičevi ulici.

Gledališče

Sobota, 30. septembra ob 8 zvečer: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Premiera. Slavnostna začetna predstava. Pred predstavo govor g. dr. M. Snuderla.

Celje

c Uradni dan zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani za Celje in celjsko okolico bo v torek, dne 3. oktobra 1939 od 8—12 popoldne v posvetovalnici Združenja trgovcev za mesto Celje, Razlagova ul. 8, pritrilje, levo.

c Češplje ponujajo že po 30 par kg. V celjskem in šmarnskem okraju so letos češplje bogato obrodile. V nekaterih krajih se je posrečilo kmetom, da so prodali po več vagonov češplj še po 45 par, sedaj pa je cena še bolj padla, tako, da ponujajo kmetje kg češplj že po 30 par. Tvrdira Zangerer v Celju je kupila do sedaj že 40 vagonov češplj, t. j. 400.000 kg, ki jih pa uporablja za vkuhanje žganja. Posebno mnogo ponudb za prodajo češplj prihaja iz Krapine in tudi iz Bosne, kjer so v letih, ko ni bilo pri nas češplj in sliv, mnogi trgovci kupovali slive.

Dr. S. Ivič

zopet redno ordinira

c Informativen sestanek prijaviteljnih tečajnikov Društva absolventov drž. trg. šol v Celju bo za angleščino, italijanščino in nemško stenografijo 28. septembra, za nemščino 29. septembra ob 7 zvečer v Trgovski šoli. Vsi prijavitelji se pozivajo, da se sigurno udeležijo sestanka, ker v nasprotnem primeru ne bo tečaja. Morebitni interesi naj se še ta dan prijavijo.

c Jutro je dosledno v svojih napadih. Starši dijakov vedo, da morajo oskrbeti za šolanje poleg predpisanih knjig še mnogokatero druge učne pripomočke, zato razumejo, da mora tudi katehet za skupno molitev in ljudsko petje pri službi božji uvesti enoten molitvenik enkrat za vselej in se nad tem spotikajo. Le »Jutro« smatra potrebno, da vse druge stroške, ki jih imajo starši za nabavo učnih pripomočkov, preze in ne računa o tisočakah, ki so zanje potrebni, pač pa se obregne od ukrepe katehetov zaradi molitve in službe božje in sicer le zaradi doslednosti, ker to je pač najlepša Jutrova lastnost.

MODNI SALON »URAN«

ki je bil zaradi odsotnosti šefa začasno zaprt, zopet redno obratuje ter se najljubneje priporoča

c Pečen kostanj je že zadisal včeraj popoldne na Dečkovem trgu. Liter stane 6 din.

c Tiskovna tožba. V petek, dne 29. septembra bo razprava proti g. inž. Gvidu Mayerju, kate-rega toži Pivovarna Laško zaradi letakov, ki jih je razširil. Za razpravo vlada v Celju precejšnje zanimanje.

c Zahvala. Odbor Rdečega križa v Celju se iskreno zahvaljuje vsem in vsakomur, ki se pripomogel k lepemu uspehu v Tednu Rdečega križa. Posebno se zahvaljuje Komandi mesta za dva brezplačna promenada koncerta ter prebivalstvo mesta Celja, ki je v tednu Rdečega križa izkazovalo društvu svoje razumevanje in naklonenost. Teden Rdečega križa se je zaključil v soboto, 23. septembra s koncertom vojaške godbe v Celjskem domu v korist Rdečega križa. Odbor izreka kapelniku g. Petru Fabijanoviču svoje priznanje in najlepšo zahvalo.

c Avtomobil podrl fanta in ga hudo ranil. 17 letni mesarski vajenec Ivkovič Vladko je peljal včeraj po cesti iz Laškega proti Celju telička, ki ga je kupil blizu Laškega. Po cesti pa je privlekel neznan avtomobilist in ga podrl. Ivkovič je dobil hujše poškodbe po rokah in glavi. Prijeljal so ga v celjsko bolnišnico.

KULTURNI OBZORNIK

Ob ustanovitvi Muzejskega društva v Krškem

Ze več let se je pripravljala v Krškem ustanovitev Muzejskega društva. Poželeska muzejska društva imajo, kakor je znano, doslej že skoraj vsa večja mesta Slovenije. Ker je v bližnji okolici Krškega kakor tudi v vsem spodnjem Posavju, ob sotočju Krke in Save in v okoliškem hribovju prav obilo zgodovinskih in predzgodovinskih najdišč in znamenitosti, je bila ustanovitev društva v Krškem še posebno nujna. S področjem okolice Krškega so se združila še okrožja: brežiško, sevnjsko, mokronoško, radeško, kostanjeviško in šentjernejsko, torej teritorij, ki nekako odgovarja tudi območju okrajev Krško in Brežice. To je bilo storjeno zaradi praktičnih vidikov in pa ker spadajo sosedna področja že v delokrog Muzejskega društva v Celju in bodočega društva v Novem mestu.

Muzejska društva imajo enotna pravila, ki so odobrena od kr. banske uprave in v katerih je točno orisan delokrog društva. Lokalna muzejska društva ustanavljajo svoj domaći muzej, v katerem je zbrano vse gradivo, ki je v zvezi z domaćo krajevno zgodovino, narodopisjem, domaćo umetnostjo, kulturno in politično zgodovino domače zemlje, s prirodoisnimi posebnostmi področja itd. Obenem pa spadajo vanj tudi vse arhivske (listine, urbarji, korespondence znamenitih domačinov, rokopisi, knjige itd.), ki se nahajajo sedaj raztresene in neurejene v lasti zasebnikov, šol, župnišč, gradov in dr. Vse to gradivo je sicer v vedni nevarnosti, da se porazgubi, pokvari in propade, ali pa da postane predmet brezvestne kupčije in se prej ali slej izgubi v inozemstvo. Razen tega imajo lokalna muzejska društva nalogo, da registrirajo različna najdišča in najdene predmete, da imajo v evidenci vse važne muzejske gradivo, ki se nahaja na njihovem področju, da varujejo zgodovinske in druge kulturne ter umetnostne spomenike itd. Lokalna muzejska društva naj bodo v stalnih stikih z banovinskim spomeniškim referatom, z Narodnim muzejem in z znanstveniki ter naj s svoje strani priporočijo znanstvenikom s svojim gradivom pri njih znanstvenem delu. Lokalni muzej naj si uredi tudi lastno muzejsko knjižnico, v kateri naj zbere vsa dela, ki se v njih na kakršnem koli polju obravnava teritorij dotičnega muzejskega društva — bodisi iz področja kulturne ali politične zgodovine, sociologije, narodopisa, umetnostne zgodovine ali geografije in naravoslovnih ved. Prav tako naj bodo v muzejski knjižnici zbrana tudi vsa dela pisateljev in piscev, ki so rojeni ali pa so kdaj delovali na teritoriji društva. — Tudi se naj vsa važnejša izkopavanja vrše v sporazumu in pod vodstvom strokovnjaka. V tako važnem področju, kot je ravno področje novega društva, bo lokalni muzej šele prav omogočil spoznavanje, registriranje in znanstveno obdelovanje gradiva, posebno za zgodovino in predzgodovino, ki se je odigravala na njegovem teritoriju.

Lokalni muzej je tudi odraz kulturne stopnje dotičnega mesta in pokrajine, razen tega dokaz ljubezni do rodne grude. Navsezadnje pa naj omenimo še veliko važnost lokalnih muzejev za tujski promet. Muzeji, zbirke in lokalne zanimivosti so vedno privlačne za tuje. Znano je, da si vsakdo, ki obišče kot tujec tuje mesto in ga želi spoznati, z zanimanjem ogleda vse krajevne zanimivosti, predvsem pa muzeje. Najinteresantnejši za inteligentnega tujca so v tem oziru pač krajevni muzeji, v katerih je zbrano vse ono tipično in izbrano gradivo, ki šele pravilno predstavi razvoj pokrajine v pretekli dobi in s tem večkrat tudi lahko edino na ta način pojasi posebnosti krajevnega življenja v sedanji dobi. Pa še nekaj! Marsikdo izmed nas mnogo boljše pozna zbirke in znamenitosti kjer koli v tujini, kjer je v muzejskem vprašanju storjeno že mnogo več; ne ve pa, da je v domači deželi nič manj zanimivega in znamenitega. Tudi v tem smislu naj vplivajo lokalni muzeji vzgojno in oplemenjujejo in prebujajo ljubezen do domovine. Ni potreba še posebej omenjati, kako važna je poučna vrednost muzeja tudi za krajevne in okoliške šole.

Pripravljalni odbor, ki je sestavljen iz predstavnikov oblasti in kulturnih krogov, predvsem iz Krškega, Brežice in Sevnice, je uredil vse formalnosti, predvsem pa si je skušal zagotoviti sredstva, da si uredi, vsaj za silo, svoj dom — muzej, in sicer v opuščeni cerkvi Sv. Duha v Krškem. Cerkev Sv. Duha je nekdanja špitalska cerkev, ki je spadala k srednjeveškemu špitalu (hospital, hiralnica, sirotišnica, azil), ki ga omenjajo zgodovinski viri v Krškem že v 16. stoletju. Posveto cerkev in špitala je prešlo leta 1770 v oskrbo grofa Riharda, Jožefa Auersperga, ki se je moral zavežati, da ostane kot posebna »bolniško-ubožna ustanova« zagotovljena oskrba in nastanitev desetim mestnim revežem. Poznejši lastniki so se te obveznosti opustili z odkupom, ustanova pa obstoji še danes. Za časa Auerspergov je dobila cerkev menda tudi svoje današnje lično baročno lice in Auerspergov grb nad portalom.

V cerkvi so tri lepe oltarne slike slovečega kranskega mojstra Herreina. Oltarje bi odstranili in uporabili drugje, prav tako tudi cerkvene klopi; ostale bi v cerkvi omenjene Herreinovne slike, pridružile bi se jim še druge, namesto bi se v cerkvi izbrano starinsko in nekaj muzejskih vitrin z izbranim gradivom. V zakristiji bi bilo prostora za namestitev muzejskega arhiva in knjižnice. Zunan, okoli cerkve pa bi se v majhnem parku uredil muzejski lapidarij z vsemi zanimivimi srednjeveškimi, predvsem pa s rimskimi spomeniki, grobnimi ploščami in dr. Vse bi bilo torej lepo zbrano na tem mestu, ki bi tvorilo bodoči muzej teritorija novega Muzejskega društva. Tako bi bila cerkev Sv. Duha, ki spada tudi med tipične stavbe starega Krškega, obvarovana propadanja, kar bi ji bilo drugače v bližnjem času sojeno.

Področje Muzejskega društva v Krškem je zanimivo in bogato. V srednjem veku so igrala mesta Krško, Brežice, gradovi in Rajhenburg, Sevnica, mesto in grad Kostanjevica ter samostani, kakor tudi obmejno ozemlje med tedanjo Hrvaško in Kranjsko, važno zgodovinsko vlogo. Najvažnejša pa je za ta muzejski teritorij pač rimska in predrimska doba. Rimska doba je zapustila tod, ob prometnih žilah vzdolj Krke in Save, od Emona in Celeje ter Poetovlja dolgi proti Sisciji, posebno pa na Krškem polju samem, zgodovinske postojanke, ki so evropsko znane.

Tik vasi Drnovo na Krškem polju je bilo rimsko mesto Neviodunum, ki je bilo sezidano najbrž že na ostankih predrimske naselbine keltškega plemena Latobikov. Tega mesta strokovnjaki niso še sistematično odkopavali, pač pa ga, žal, odkopuje tamošnje prebivalstvo, ki uporablja

rezan zidni kamen nekdanjih rimskih hiš za svoje stavbe. Pri tej priliki pride na dan tudi marsikatera napisna plošča, okrasje, stebrovje itd. Izkopani jarki, to je izpraznjeni temelji, pa tvorijo nekakšen negativ zidovja in se vidijo tako rekoč tlorisi nekdanjih stavb. Tamošnji kmetje najdejo v veliki množini tudi majhne predmete, rimski denar, okraske, posodje in drugo. Splošno je znano na Drnovem poltaju trgovina z najdenimi rimskimi predmeti. Tle domači »arheologi« že prav dobro razlikujejo na novih imena posameznih rimskih cesarjev in vedo preccniti, kateri novec je redkejši in dragocenejši.

Druge znamenita točka so ostanki velike trdnjave pri Vel. Malencih nad Krko, blizu izliva Krke v Savo. Tu je bila važna strateška postojanka Ilirrov, pozneje Kelto in končno na istem mestu še Rimljanov, ki je, kakor z druge strani Krškega polja Libenska gora, zapirala pri Brežicah in Vidmu vhod v dolino Krke in Save in obratno. Na tem mestu je izkopaval v letu 1929 in 1930 ljubljanski arheolog g. univ. prof. dr. B. Saria. Trdnjava je imela 400 do 500 m v obsegu in je bila izredno močno zgrajena. V trdnjavi so bili tudi najdeni temelji starokrščanske cerkve iz 4. do 5. stoletja po Kr.

Enako važne so keltske utrdbe in grobišča, ki so se nahajala na Libni nad Vidmom. Mnogo muzejev, domačin in v tujini, hrani obilni material, ki je bil že tam izkopan.

Nad vasjo Vranjem pri Sevnici so na griču, ki ga imenujejo Ajdovski gradec, razvaline poznorimske trdnjave, približno iz 5. do 7. stoletja po Kristusu, ki pa seveda daleč ne dosega trdnosti in obsežnosti malenške postojanke, temveč je bila trdnjava ali kastel pri Vranju zgrajena menda le za silo in v naglici, za zadnjo obrambo proti prodirajočemu sovražniku, najbrž tudi še v dobi preseljevanja narodov. Tudi ta postojanka še ni do kraja raziskana.

Pa tudi iz zgodnejših dob je v območju novega društva obilo dokazov. V številnih kraških jamah pod Gorjanci, v hribovju na desnem bregu Save in nad Radečami so najdišča, ki segajo v mlajšo in starejšo kameno dobo (neolitik, paleolitik). Naš znani paleontolog g. prof. S. Brodar je pred nekaj leti izkopaval v jami, ki so jo slučajno odkrili pri gradbi ceste, na Njivcih pri Radečah. V tej jami je bilo nebroj kosti jamskega medveda in drugih prazgodovinskih živali ter tudi kremenčvo orodje, iz česar se sklepa, da je bil tam tudi pračlovek, ki je, kakor v Potočji zidki na Olševci, obdeloval v jami živalske kože.

Predlansko leto pa si je isti raziskovalec ogledal jama v Dolu pri Suti, lansko leto pa še jame pri Nemški vasi pod Sv. Duhom, deloma skupno z ljubljanskim »Društvom za raziskovanje jame«. Vhod v jama pri Suti je bil tudi dolga stoletja zasut in neznan. Predlanska povodenj pa je zasuti vhod s silo odprla in bruhnila iz jame človeška okostja in več predmetov, iz katerih se da sklepati, da so iz rimske, keltske in iz mlajše kamene dobe. — V jami pod Sv. Duhom so v zaporednih plasteh zastopane vse dobe, od srednjega veka do starejše kamene dobe. V srednjem veku so bile jame pribežališče in skrivališče v času turških vpadov in drugih vojn; v rimski in keltski dobi deloma bivališče, deloma skrivališče ali pa mesto za verske obrede in orgije. Ravno tako tudi v kamernih dobah. V vsaki plasti so najdeni in teh jamah obilni dokazi za to. V najnižjih plasteh jame pa so bile velike množine kosti prazgodovinskega jamskega medveda in tudi svizca, ki sta živila v starejši kameni dobi.

Podobne, toda mlajše, hallstattske in keltske najdbe so bile tudi v Ajdovski jami pri Pijavškem, v steni nad banovinsko cesto Krško—Radeče. Tam je odkril lansko leto g. dr. R. Ložar, kustos Narodnega muzeja v Ljubljani, zanimivo keltsko ognjišče, ki je bilo lepo sestavljeno iz laporjevih plošč. Razen tega pa je bilo v jami najdeno tudi mnogo predmetov iz keltske in rimske dobe in človeško okostje.

Ob severnem obzidju nekdanjega samostana v Kostanjevici so naleteči delavci na del kosti praslona mamuta. G. prof. Brodar je pozneje s poskusnim kopom našel v diluvialni plasti še več odlomkov mamutovih kosti in kremenčeva rezila, kar zopet pomeni, da je bil tudi tam prisoten pračlovek. Moral pa je g. profesor nadaljnje kopanje opustiti zaradi pomanjkanja sredstev.

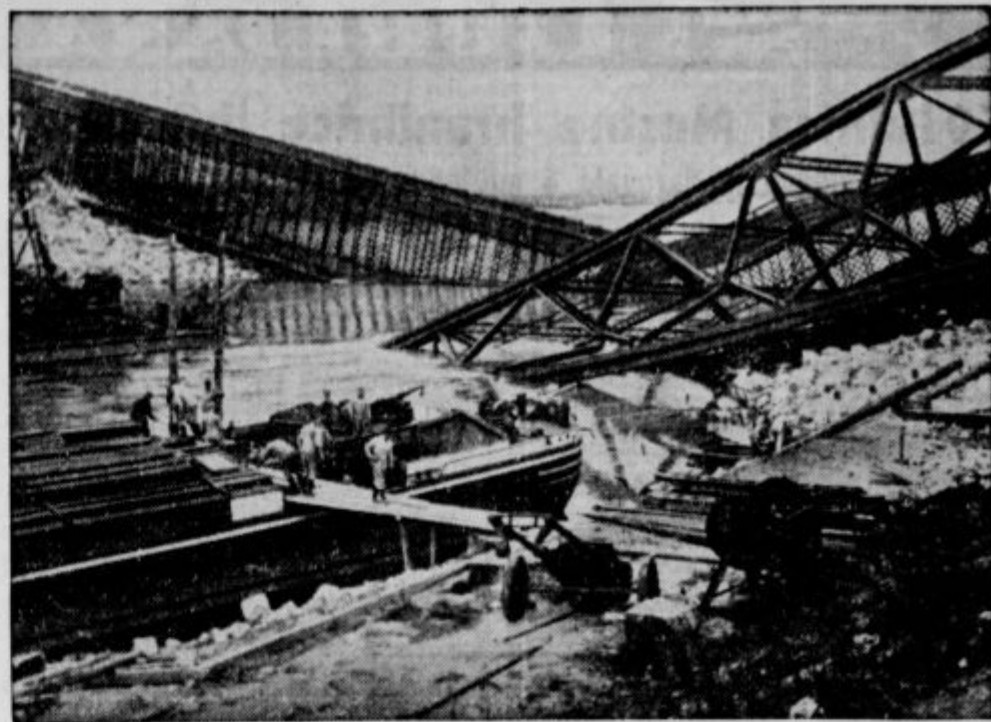
V okolici Krškega, Sevnice, Senovega in drugod so obilna najdišča okamenih — petrefaktov, ki kažejo živa bitja (školjke, polže, koral, rastline itd.), ki so prebivala v morjih, ki so v pradednih geoloških dobah razvoja zemeljske površine pljuskala tudi po našem Posavju. Privatna zbirka g. O. Aumana v Krškem hrani več tisoč izbranih komadov. Tudi gre domačinu samouku priznanje, da je obhodil vso okolico, povsod iskal in zapisoval vsa najdišča, bodisi naravoslovna, kakor tudi zgodovinska in predzgodovinska.

Splošno je nadalje znano, da je živel v Krškem nekaj časa in tam delal narodopisec Janez Vajkard Valvasor in v Krškem tudi umrl. V Krškem je za časa reformacije deloval Adam Bohorič, preden je bil poklican na protestantsko šolo v Ljubljano, a v Luki pri Zidanem mestu je nekaj časa župnikoval Primož Trubar. O znamenitejših osebnostih iz zadnjega časa pa bo itak še govora ob drugih prilikah.

Končno naj naglasim še, oziroma pozovem vse lastnike zasebnih zbirk starin, umetnin in predmetov, ki so kakor koli v zvezi z domaćo, krajevno zgodovino, domoznanstvom in narodopisjem, ki je ravno na novem muzejskem teritoriju na prav poseben način izoblikovano, ker je tu nekakšen prehod med alpskim in panonsko-nižinskim tipom samobitnega narodovega udejstvovanja, od zgradbe kmečkega doma pa vse do ljudske obrti, umetnosti, navad in običajev — da bi ti zbirali vse, kar lahko pogrešajo, prepustili novemu muzeju! S takšno kulturno gesto bi dotični dejanski dokazal vse svoje globoko razumevanje za stvar ter bi ustanovi koristil dejansko in idejno. Muzejske zbirke in njih vrednost bi s tem znatno narasle, narasla bi kulturna stopnja in ugled domačega kraja in njega privlačnost za tujski promet. Hvalevredno je dejstvo, da je že sedaj mnogo zasebnikov prepustilo, ali pa vsaj že obljubilo svoje zbirke bodočemu muzeju.

Vsakdo naj po svojih močeh pripomore k razvoju novega muzeja in naj pristopi k novemu Muzejskemu društvu! Dr. Drago Mušič, Celje.

Opomba uredništva: Pričujoči članek nam je bil poslan z izrečno prošnjo, naj ga objavimo v petek. Hoteli bi prošnji ugoditi. Med tem je bil objavljen že na drugem mestu. Zaradi važnosti muzeja za Krško ga kljub temu prinašamo, dasi sicer v takih primerih postopamo drugače.

Nemški pionirji se trudijo, da popravijo železniške proge, ki so jih poljske čete razrušile.

ŠPORT

Balkanske igre v Atenah

Kakor znano se vrše v času od 1. do 8. oktobra v Atenah desete — jubilejne — balkanske igre, katere hočejo Grki kar najslovesneje proslaviti. Kljub neugodnemu mednarodnemu položaju se je naša Atletska zveza odločila, da sodeluje na teh, za ves balkanski šport in balkanske narode tako važnih prireditvah.

Naša reprezentanca bo letos zelo okrnjena. Manjkajo namreč Martini, Pleteršek, Markušič, Mikš, Vučević in Bručan, ker so po večini zadržani zaradi vojaške službe, deloma zaradi svojega poklica ali pa zaradi blesure (Pleteršek). Toda kljub temu smemo upati na drugo mesto, če bodo le vsi, ki so določeni za Atene, v resnici tudi odšli in tam postavili pri tekmah celega moža.

Program tekem je naslednji:

Nedelja, 1. oktobra: 100 m, predtek, skok v višino, 800 m, krogla, 100 m finale, 10.000 m ter štafeta 4 krat 400 m.

Torek, 3. oktobra: prvi del deseterboja. **Sreda, 4. oktobra:** drugi del deseterboja ter tek čez zapreke na 3000 m (steeple-chase).

Sobota, 7. oktobra: 200 m predtek, disk, 400 m zapreke predtek, skok v daljavo, 200 m finale, kladivo, 400 m zapreke finale ter balk. štafeta.

Nedelja, 8. oktobra: maratonski tek, 110 m zapreke predtek, skok ob palici, disk helenski stil, troskok, 1000 m, kope, 110 m zapreke finale, 400 m finale ter štafeta 4 krat 100 m.

Naša reprezentanca bo po vsej priliki izgledala takole (poleg imena je naveden tudi najboljši njegov letošnji rezultat):

100 m Kling (Belgrad) 11.0 in A. Stevanovič (B) 10.8, 200 m A. Stevanovič 22.2 in Kling 22.5, 400 m Despot (Split) 51.5 in Markovič (Novi Sad) 51.8, 800 m Goršek (Ljubljana) 1:55.5 in Nabernik (Lj.) 1:58.9, 1500 m Goršek 4:01.1 in Košir (Lj.) 4:02.4, 5000 m Kotnik (Zagreb) 15.35 in Košir (Lj.) 15.51, 10.000 m Kvas (Lj.) 34:44.4 in Galls (Zagreb) 36:14, maratonski: Krajcar (Z), Gales in Kvas, 3000 m zapreke: Kotnik (Z) in Hornik (Z) 110 m, zapreke: Ehrlich (Z) 15.7 in Hanžekovič (Z), 400 m zapreke: Ehrlich (Z) 58.5 in Skušek (Lj.), štafeta 4 krat 100 m: Belgrad 43.4 (Stevanovič, Jovanovič, Radonjič, Kling), štafeta 4 krat 400 m: Gaberšek (Lj.), Despot, Markovič in Klinar (Lj.), balkanska štafeta se določi kasneje, v višino: Bratovž (Lj.) 1.80 in Lazarevič (B) 1.80, v daljino: Lenert (Sombor) 7.14 m in Lazarevič 7.05 m, s palico: Lenert 3.70 in Ivanuš (Z) 3.50 m, troskok: Jovičević 14.09 m in Lazarevič 13.61 m, krogla: Kovačević (Z) 14.55 m in dr. Narančič (Z) 13.62 m, disk: Čurič (Z) 43.30 m in Kovačević (Z) 42.67 m, disk helenski stil: dr. Narančič (Z) in Kovačević 34.82 m, kope: Kovačević A. 67 m in Mauser (Lj.) 55.78 m, kladivo: inž. Stepišek (Lj.) 48.80 m in Goič (Bjelovar) 44.64 m, deseterboj: Klinar in Jurkovič (Z).

Uspeli atletski miting v Celju

SK Celje je priredil v nedeljo dopoldne na Glaziji svoj atletski miting po dolžnosti, katerega se je udeležilo lepo število atletov. Kakor v drugih mestih je tudi v Celju zanimanje za atletiko majhno, kar se da sklepati po malem številu občinstva. Nastopili so člani Primorja, mariborskega Železničarja, Concordije iz Zagreba in SK Celja. Doseženih je bilo nekaj zelo dobrih rezultatov, posebno je razveselil napredek mlajših moči kakor: Agreža, Miloševića, Tačka, Jenka, Knapa, Zarna, Svetela. Gujznik je s 44.06 postavil svoj najboljši met. Lep uspeh je pokazal tudi Jenko, ki je s prvim skokom preskočil 3.10 m. Agrež vidno napreduje.

Organizacija je bila dobra. Dovoljno število agilnih sodnikov je omogočilo, da se je tekmovalje vršilo hitro in v redu, kljub velikemu številu tekmovalcev.

Tehnični rezultati:
80 m (jun. B): 1. Taček 9.9; 2. Petek 10.5; 3. Kos 11.1 — (jun. C): Veble 10.4 (vsi Celje).
100 m (oml.): 1. Jenko 12; 2. Zarn 12; 3. Horjak 12.2 (vsi Celje) izven Svetel 11 — (jun. B): 1. Taček 12; 2. Petek 13.3; 3. Kopač 13.4 — (jun. C): Veble 13.1 (vsi Celje).
400 m: 1. Agrež 57.3; 2. Horjak 59.2; 3. Katič 60.01 (vsi Celje) izven Svetel 58.6.
1000 m (jun. C): 1. Karlin (Železničar) 2.59.2; 2. Kos 3.08 (Celje).
1500 m (seniorji): 1. Goršek (Primorje) 4.19.4; 2. Agrež (Celje) 4.22.8; 3. Steiner (Celje) 4.33.5.
Skok v višino (oml.): 1. Katič 1.50; 2. Horjak 1.45 (oba Celje) izven Svetel 1.40 — (jun. B): Knop (Celje) 1.45.
Skok v daljino (oml.): 1. Zarn 5.63; 2. Stegenšek 5.32 (oba Celje), izven Svetel 5.81 — (jun. B): 1. Petek 5.20; 2. Taček 4.96 (oba Celje).
Skok s palico: 1. Jenko 3.10; 2. Blaško 2.73; 3. Horjak 2.40 (vsi Celje).
Met krogla (sen.): 1. Hlade 13.39 (Zel.); 2. Martini (Pr.) 12.37; 3. Hauswüth (Concordia) 12.28 — (oml.): 1. Horjak 9.99; 2. Katič 9.98; 3. Zarn 9.70, izven Svetel 9.93 in Milošević 11.30 — (jun. C): 1. Milošević 13.60; 2. Veble 12.68;

3. Ložar 12.39 (vsi Celje) — (jun. B): 1. Knop 13.03; Kopač 11.83 (oba Celje).
Met kladiva: 1. Gujznik 44.06; 2. Hlade 35.15 (oba Železničar).

Met diska (sen.): 1. Hauswüth (C) 37.42; 2. Hlade 35.72; 3. Gujznik 32.08 (oba Z.) — (oml.): 1. Hanuš 31.06; Katič 27.81; 3. Horjak 24.07 (vsi Celje) — (jun. C): Veble 33 — (jun. B): 1. Knop 31.44; 2. Kopač 30.96 (oba Celje).

Met kopa (sen.): 1. Hauswüth (C) 49.55; 2. Martini (Pr.) 45.16; 3. Gujznik (Z) 43.90 — (oml.): 1. Horjak 42.94; 2. Katič 37.94; 3. Ložar 37.90.

Nogometni predstavnik Bunjevcev v Ljubljani

V nedeljo bomo gledali v Ljubljani subotiško Bačko, enega najboljših klubov iz Banata. Bačka je svoj čas igrala vodilno vlogo v svojem okolišu in v vsem Banatu. V svojih vrstah je imela izvrstne igralce, od katerih so neki celo igrali v državni reprezentanci. — Ker je poskrbljeno, da bo vodil tekmo nepristranski sodnik, smemo upati na zanimivo borbo.

Atletske tekme SK Bratstva (Jesenice)

SK Bratstvo na Jesenicah priredi v nedeljo, dne 1. oktobra 1939, medklubski atletski miting za seniorje, mladino in juniorje, združen z dvobojem juniorjev ASK Gorenjca in SK Bratstva. — Pričetek prireditve bo ob 9.30. Tekališče je dolgo 300 m in ima dva nedvigljena zavoja. Pokrito je z ugaski. Pravico nastopa imajo vsi verificirani in neverificirani atleti klubov, včlanjenih v JAZ. Prijave se sprejemajo pol ure pred pričetkom prireditve. Prijavnine ni. Discipline so naslednje: Seniorji in mladina: teki 200 m, 800 m, 3000 m in štafeta 4 krat 100 m, meti diska, kopa in kladiva, skoki v višino, daljino in s palico. — Juniorji: teki 100 m, 1000 m in štafeta 4 krat 100 m, meti krogla, diska in kopa, skoki v višino in daljino.

100 m crawl v 57.8 sek.

Pri japonskih študentskih pavalnih prvenstvih v Tokiju je bilo vse polno prvovrstnih uspehov. Arai je zmagal v 1000 metrskem crawlju s časom 57.8 sekund, kar je najboljši čas, ki je bil dosežen v letošnjem letu. Amano je zmagal na 800 m crawl v novem drž. rekordu 10:01, in olimpijski zmagovalec Hamuro je bil prvi v prsem pavalju na 100 in 200 m. V novem rekordnem času je plaval tudi Kojima, ki je rabil za 50 metrsko hrbtno plavanje 30.6 sek.

Italijanski prvak v deseterboju

Konec preteklega tedna so bile v Modeni italijanska prvenstva na lahkoatletskem deseterboju. Zmagal je Evgenij Gasti iz Milana, ki je dosegel vsega 5061 točk.

Pri visokoškolskih prvenstvih pa si je osvojil naslov prvaka v deseterboju Viktor Zamboni s 5396 točkami, ki je v splošni klasifikaciji na četrtem mestu.

Telovadni dvoboj Nemčija: Finska

V mesecu novembru bo v Lipskem četrti srečanje med nemško in finsko telovadno reprezentanco. Ta tekma doslej še ni bila odpovedana od strani Nemcev, temveč je bilo celo sporočeno finski telovadni zvezi, da je vsakekor računati z letošnjim srečanjem. Kakor izgleda, bo Finska, ki je zadnjo nedeljo odposlala svojo nogometno enajsterico v Kopenhagen, tudi svoje telovadce poslala na telovadne tekme v Lipsko.

Lahkoatletska prvenstva na Češkem in Moravskem

V Brnu so bile konec tedna lahkoatletska prvenstva češko-moravskega protektorata in so postali prvaki za letošnje leto naslednji atleti 100 m: Majda (Brno) 11.1 sek., 200 m isti 22.6 sek., 400 m: Gradny (Praga) 51.3 sek., 800 m: Sale (Brno) 1:56.2 min., 1500 m: isti 4:03.2 minuti, 5000 m: Hosek (Smichov) 15:39 min., 10.000 m: Hron (Praga) 35:15.1 min., 110 m zapreke: Andel (Praga) 16.5 sek., 10 km hoja: Balsan (Praga) 48:35.4 min. 400 m zapreke: Rosieka (Praga) 56.9 sekund, skok v višino: Fiedler 1.85 m, skok v daljavo: Vosolsobe (Praga) 6.70 m, skok ob palici v višino: Flavon (Praga) 3.50 m, Troskok: Goth (Praga) 13.51 m, krogla: Douda (Praga) 15.40 m, disk: Virek (Brno) 46.60 m, kope: dr. Ries (Olmuc) 58.95 m, kladivo: Knatek (Praga) 46.24 m, 4-krat 100 m: V.S. Brno 44.7 sek., 4-krat 400 m: Slavia (Praga) 3:20.1.

Nov ameriški rekord v 50 metrskem hrbtnem plavanju

Olimpijski zmagovalec Adolf Kiefer je preplaval pri nekem pavalnem mitingu v Newyorku 50 metrsko progo v hrbtnem položaju v novem ameriškem rekordnem času in sicer v 29.9 sek. Pri isti športni prireditvi je preplaval Japonec Nakano 200 m krawl v času 2:13.6 ter 400 m v času 4:50.6 minut.

Žalosten kapitan in veseli cariniki

Iz Stockholma poročajo: Te dni je v Stockholmu pristala jako lična in precej velika ladja. Mnogo ladij se vsak dan pripelje v Stockholm in se odpelje od tod, vendar se pri nobeni ljudje ne mužajo in ne emehljajo. Ta ladja je bila pa svoje vrste. Uradniki e carine so imeli na poseben način opravka z njo. Svojo službo so vprav na tej ladji e tako gorečnostjo vršili, ko ne izlepa kje drugje.

Alkoholne tekočine so po vsem svetu priljubljene, pa bodi da je to viski ali brinjevec ali pal-movo vino ali pa slivovka. Tudi na Švedskem se dobro razumejo na posamezne vrste žganih pijač. Ko je bila ladja natovorjena, so sprejeli na krov še prav lepo gospodično, češ da je kapitanova se-estrična. Seveda ni mogel nihče imeti kake zle misli pri tem. Tudi cariniki ne in so gospodično sestrično še prav vljudno pozdravljali. Pomorščaki so pokupili od nje cigarete, tobaka in drugih ko-rietnih predmetov. Potem pa je mlada prodajalka izginila. Pa ni šla h kapitanu, marveč v kopalnico. Seveda, zakaj se pa ne bi šla kopat? A tukaj, in še zdaj? Vendar ni še nihče ničesar sumnil. Iz kopalnice se je elišalo pljuskanje vode in umiva-nje e krtačo in z milom. Če je kaj tihotapekega blaga na krovu? I, kje neki, ali ni videti, da ladja sploh nima takih namenov? Kapitan, lejte, kako je vesel, ko je v takem lepem pristanišču! Pa gospo-dična, ki tako ljubi snago, kako se radostno kop-lje! Neki carinik je prišel tudi do kopalnice. Po-motoma pa vrata niso bila zaklenjena. Češar na-

vaden zemljan ne sme eoriti, pa uradniku ni pre-povedano. In je pokukal noter. Cariniku se je ne-kaj posvetilo in — hočeš nočeš — moral je urad-no nastati.

Najprej so jokajočo gospodično odvedli iz ka-bine in jo ogrnili e kapitanovo suknjo. Potem pa je carinik preiskal banjo, preiskoval jo je prav po carineko. Ves osupel je dočkal, da se je gospodič-na kopala na množici viskijevih steklenic. In pod banjo je bila majhna vdolbina, iz katere so pola-goma privlekli na dan dobršno etotino najdražgo-ce-njšega vina in izvrtenih vrst žganja. Kapitan je žalostno odšel po hodniku. Izgubil je žganje, de-nar in gospodično, torej tri stvari, ki so mornarju jako pri arcu. »Kje bi si bil pa mislil, da se boš te-animali za gospodično, ki se koplje?!«

Potem je razmišljal o tem, kdo bi bil izdal ta njegov, že dolgo uporabljeni trik. Tudi pri tem so mu si cariniki na roke. Pokazali so mu besedilo brzojavke, ki jo je švedska radijska postaja pre-jela od neznane pošiljatelja. »Pozor, Venera se koplje nad alkoholom!« je bilo čitati na brzojavki. In to je bi konec zgodbe in kopajoče se gospo-dične. Neki pomorščak, ki se je bil e kapitanom eporekel, je izdal to skrivnost. Spotoma je skrivši odšel z ladje in je poslal besedilo v ozračje.

Lična ladja je morala za delj časa ostati v pristanišču. Za kupčijo vneti kapitan in gospo-dična, ki ljubi snago, sta jako resnih obrazov od-hajala sredi carinikov e krova...

Čehoslovaško poslaništvo v Parizu se je organizi-ralo pod vodstvom čeho-slovaškega poslanika v Franciji g. Osuskja.

Slika predstavlja sodelav-ce g. Osuskja. Od leve: g. Steigerhof, tajnik po-slaništva; Cerny, Nosek, Kalina, Wendl. Spredaj sedi g. Osuskj.

Vprašanje prejemkov javnih nameščencev

Iz učiteljskih krogov smo prejeli: Mnogo se piše in govori o slabih plačah učiteljstva in sploh o plačah državnih uslužbencev. Iz uradniških časopisov je razlaga o uradniških plačah prav mnogo-krat taka, kakor na primer da bi ministrstvu v Belgradu denar kar lepo izviral kakor morda bi-stra studenčnica izpod sive skale kakega visokega hriba. V tem primeru velja res pravilo, ako si žejen: »Le vzemi posodo, nastreži vode; boljše več kakor manj, da si potem lahko ugasiš žejo po svoji mili svobodni volji«.

Kako vse drugače je pri uradniških plačah. Uradnik je dandanes res siromak. Njegovi pre-jemki večkrat prav gotovo niti ne dosežejo eks-istenčnega minima. Pa bi nekdo sedaj vprašal: »Zakaj pa vendar ne zviša država svojim uslužben-cem plač?« — Vprašanje pri tem je jako lahko, toda odgovor na to pa je povsem drugačen. Reci-mo, da bi dobili državni uslužbenci večje prejem-ke. Ali mislite, da bi potem res tudi cene potreb-činam ostale iste? Nikakor ne! Pogledimo nekaj let nazaj, kolikokrat so bili službeni prejemki dr-žavnim uslužbencem zvišani. Ali vse to zvišanje je bilo, če gledamo z objektivnega stališča, le na-vidno, ker je ljudstvo dosledno samo takoj nato določilo za vse potrebščine — višje cene. Speku-lativni producenti so takoj izprevideli, da se da od državnega uslužbenca z višjimi prejemki iz-tisniti več denarja. Zato je vselej bila posledica zvišanja uradniških plač — na drugi strani — večja draginja. Kako vendar pomagati uradniku! Zakaj on je tudi človek in ima kakor vsi ostali stanovi pravico do ugodnega gmotnega položaja. Da bi vsakemu povišku uradniških plač vedno nujno sledila večja draginja, pač ne moremo mi-sliti, ker bi potem morali čakati ugodnejših raz-mer do sodnega dne.

Resno moramo vzeti v pretres dejstvo, da je življenjski standard našega srednjega in malega človeka jako nizek. Izboljšati življenjski standard se nikdar ne more trajno z zvišanjem plač enemu ali drugemu stanu, temveč je treba imeti tukaj globljih ozirov. Blagostanje v narodu trajno iz-boljšati se da le tako, če izboljšamo socialne, mo-ralne in kulturne odnose med širokimi ljudskimi sloji. Vse gospodarstvo, dobro ali slabo, sloni trd-no na socialnih, moralnih in kulturnih temeljih.

Večkrat modruje ta ali oni: »Jugoslavija je premajhna in prevečnata, zato se ne da niti od daleč izboljšati gospodarstva, kakor n. pr. v Nemčiji, Holandiji, Švici« itd. Temu pa ni tako! Vzemimo za primer Dansko, ki ni po ozemlju mnogo večja od Hrvatske Slavonije, a ima nekaj nad tri in pol milijona prebivalcev. V starih časih je bila tudi na Danskem velika revščina, morda še večja kakor pri nas v Jugoslaviji. Toda obstrmeli bomo, če se napotimo tja za nekaj dni ali nekaj tednov. Življenjski pogoji so dandanes tamkaj neprimerno boljše kakor v kateri koli drugi evropski državi. Na Danskem ni med uradnikom, kmetom in de-lavcem niti najmanjše socialne razlike. Delavec in kmet živita prav tako udobno kakor državni ali privatni uradnik. Lahko smemo trdimo, da je Dan-ska v urejenem narodnem gospodarstvu prva dr-žava v Evropi.

Ako smo to dejstvo ugotovili, se nehoti vprašamo: »Zakaj pa ne bi pri nas v Sloveniji ali v Jugoslaviji dosegli tako stopnjo kulture in civil-i-zacije?« Ako globoko pomislimo, nam odgovor na to vprašanje ne bo pretežak. Danska ima namreč mnogo, mnogo boljše pogoje za izobrazbo ljudstva kakor pri nas. Zaradi odličnega narodnega šolstva so se ljudstvu tamkaj vsepovsod odprli v social-nem, moralnem, kulturnem in zlasti v verskem pogledu novi vidiki, ki so narodu v celoti za vedno vtisnili pravi pojem marljivosti, varčnosti, vestnosti, zvestobe do bližnjega, iskrenosti, usluž-nosti, dobrohotnosti, ljubezni do bližnjega, pošte-nja, zaupljivosti, naklonjenosti in dovzetnosti vse-mu dobremu itd. Zakladnice vseh teh vrednot pa nima in ne vsebuje nobena druga vršina kakor globoko versko prepričanje in absolutna vdanost vsem božjim in prirodnim zakonem, ki imajo svoj neposredni izvor v nadnaravnih vrednotah.

Pri nas bi bila nujna potreba, da bi šolstvo preusmerili in preuredili na strogo versko, pravno

podlago. Šola mora sloneti na nadnaravni, to je versko pravni podlagi, ker je drugače mnogokrat tudi predmet spodbite v javnem življenju in zato ne more imeti ljudstvo v našo sedanjo šolo ne-omejenega zaupanja. Le če bo ljudstvo s temelji-tejšo in boljšo šolsko izobrazbo dobilo trdnjšo versko pravno življenjsko podlago, lahko pričaku-jemo, da bo naš uradnik, kmet, obrtnik in delavec imel zadovoljno urejeno življenje. S privzgojitvijo čuta odgovornosti bo ljudstvo moglo neprimerno lažje složiti in v harmoniji živeti. Le tako bo mo-goče, da bodo ljudje smotno podpirali eden dru-gega. Od vsega tega je pa v najvišji meri odvisna začasna (zemeljska) in trajna (nadnaravna, po-smrtna) sreča.

Krastače z obročki

Zanimivi poskusi s koristno, a preveč zavrženo živalco

So živali, ki jih skoraj vsi ljudje ne marajo. Semkaj spadajo — mimo pajkov in kač — tudi krastače. Praznoverje je te preproste, celo jako koristne živali ožigosalo e pečatom strahot-nosti. Seveda naj bi bila taka grda in »hudozna« žival, kot je krastača, tudi strupena; ali je to res ali ni, za to se ni nihče zmenil.

Res je, da krastača izloča iz žlez na zadku strupeno tekočino. Strup, ki ga pa krastača ne izbrizgne in tudi ne izbljuva, pa prav nič ne vpli-va na človeško kožo, ampak vpliva sploh le tedaj, če ga notranje spravimo v stik z našo krvjo. Ta vpliv strupa je že zdavnaj znan in uporabljali so ga v zdravilne namene že v 18. stoletju in sploh v etarih načinih zdravljenja. V 18. stoletju so baje celo smodnik pomešali e krastačinim strupom. — Čudno je, da vsebuje ta strup rastlinske e stru-pene snovi, in sicer digitalis, strofantin in strup morske čebulice, torej same znane, močne erčne strupe.

Da bi pridobivali ta strup, so v okolici Frei-burga v Nemčiji nalovili mnogo krastač, jim od-vzeli strup in jih spet izpustili. Krastače so od-lezle spet v svoja kotišča, saj niso prav nič tako neumne, kot si mislimo. Da bi dočnili, kam krasta-če gredo, ko jih izpustijo, je zoološki institut v Monakovem označil vse krastače, ki so jim od-vzeli strup, e posebnimi obročki. Ko jih bodo spet lovili, se bo izkazalo, kam so bile odšle in ali si res zapomnijo, kje so kdaj bivale. — Čeden posel.

Vlak, poln vojnega materiala, ki so ga Nemci zasegli na Poljskem.

V Bialystoku so se sešli sovjetski častniki e nemškimi. Na sliki: nemški general se posvetuje s sovjetskima častnikoma.

»Gospod ravnatelj, kolo je pripravljeno!«

Prizori iz nevtralnosti Švedske.

V Stockholmu je taka lepa jesen, kakršno to mesto le malokdaj doživi. Statistiki so dočnili, da je bila povprečna avgustova toplota najvišja od l. 1849. Lepo vreme in lep mir tega mesta sta brez dvoma drug z drugim v zvezi v teh temnih dneh. Seveda, takrat v prvih dneh so se tudi v Stock-holmu gnetli ljudje pred časopisnimi tablam in so postajali po cestah in so brali, brali in brali... in niso verjeli...

Brez dvoma je Švedsko močno zadelo, ko je zvedela za vojno stanje med Anglijo in Nemčijo. Saj se Švedska še dobro spominja, kako težko je bila nevtralna v bivši svetovni vojni. Švedski človek vse preudari, preudari tudi to, kako bo svoje življenje prilagodil vojnim razmeram. Mobilizirali so velik del svoje armade, svoje obrežne straže, obrambo zoper letala. Mobilizacija se je izvršila brez veaških neprimlik, brez razburjenja, celo e šegavostjo. Saj dežela ni v vojni, saj je le ob strani teh strahot. Prav tako se je življenje prilagodilo v zasebnem življenju. Predvsem se ne vozijo več z avtomobili. Švedska nima ne pre-moega ne bencina, vse to mora uvažati, in ker je uvoz v teh časih jako na tehtnici, zato rajši šte-di-jo e tem, kar imajo v zalogi. Ze dne 2. septem-bra 1939 se ni smel brez posebnega dovoljenja nihče peljati z avtom. Skoraj da bo zares resnič-no, da pride eluga k ravnatelju, ki je v fraku in cilindru pripravljen za odhod na kako elavnost, pa mu reče: »Gospod ravnatelj, bicikelj je pri-pravljen!«

Zlasti gospodinje so kmalu spoznale praktič-no stran vojne in so začele zbirati živila. S kavo se je začelo, pri čemer so trgovci nagovarjali go-podinje, na primer: »Ali se ne bi malo e kavo preskrbeli, gospa ravnateljeva?« — »Ne, hvala, s kavo sem pa še od abesinske krize založena!« — Seveda niso bili vsi tako skrbni in niso na takšen

Tudi vojak je zadovoljen, kadar se utegne odpočiti in dobiti kaj toplega v želodec.

poziv kar v množinah nakupovali. Vendar je bilo mnogo ljudi čezmerno založenih e kavo, eladkor-jem, blagom, z zobno pasto in celo z znamkami. Zdaj ni več tako; zdaj se spoznali že po izkuš-njah iz prejšnje vojne, da je država zadostno za-ložena in da se ničesar ne boji, saj je Švedska ena od srečnih držav, ko je in ostane nevtralna.

Loterija

za popravilo romarske cerkve na Ptujski gori bo nepreklicno v ne-deljo, dne 1. oktobra 1939 ob 2 pop. javno na trgu pred cerkvijo na Ptujski gori. Zadnji čas je, da še naročite srečke!

Se vedno čakajo na svoje plače!

Drugi mesec bo minilo dve leti, odkar so Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljani prenehale obratovati. Toda bivši delavci in na-meščenci se sedaj niso dobili svojih plač, ka-kor je bila poravnava sklenjena.

Potrdilo poravnave pravi: »Potrdi se po-ravnava, sklenjena na poravnalnem naroku dne 21. januarja 1938, med dolžnikom »Stroj-ne tov. in liv. d. d. v Ljubljani, ter njegovimi upniki.«

Glasom poravnave plača dolžnik upnikom 40% kvoto njihovih terjatev v roku enega leta, računski od 21. jan. 1938.

Vsota terjatev za glasovalno pravico znaša 5.942.338,70 din. Za poravnavo je glasovalo 92, proti pa 33 upnikov. Zahtevana tričetrtinska večina terjatev znaša 4.456.754,01 din. Za porav-navo so glasovali upniki s terjatvami v višini 5.479.91,73 din. Upniki so tedaj poravnavo spre-jeli z večino, kakor jo določa zakon § 46 por. zakona.

Ko tudi sicer ni razlogov iz §§ 52 in 53 por. zak., da bi se odobritev poravnave odrek-la, je bilo odločiti, kakor zgoraj.

Okrožno sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 12. februarja, 1938. — Gregorc.«

Po zakonu so plače vknjižene na prvem mestu, zato ne moremo razumeti, zakaj še ni-smo bili izplačani. Mislimo, da bi se za to za-dedno morale zanimati pristojne oblasti, zlasti o priliki prodaje. Če so bile prodane tako velike premičnine, je izkupiček vsekakor pre-segel znesek, ki ga je podjetje dolgovalo de-lavcem in nameščencem. Zadevo bi moralo so-dišče že vendar enkrat definitivno likvidirati ter izplačati revnim delavcem tiste dinarčke, ki bi jih morali že davno prejeti.

Iz Julijske Krajine

Smrtno se je ponesrečila. Kakor poročajo italijanski listi, se je na Novem svetu pri Črnem vrhu pripetila smrtna nesreča. 62 letna Marija Bgataj je šla na hlev po seno. Ko je stopala po lestvi navzdol, je krivo stopila in zletela z vsa težo na tla. Padla je tako nesrečno, da si je zlomila tilnik in kmalu nato izdihnila. Pokoj njeni duši!

Do kdaj smejo biti odprti lokali? Do novih odredb velja na Goriškem sedaj sledeči urnik: hoteli, restavracije, velike gostilne, kavarne in bari se odpirajo ob šestih in zapirajo o polnoči; krčme, točilnice in mali obrati se odpirajo ob sedmih in zapirajo ob enajstih. Ta urnik velja za goriško mesto. Na deželi se morajo javni lokali zapirati eno uro prej.

Zlahtna kapljica se obeta. Zadnji teden imamo prav prijetne dneve. Sonce siplje svoje blagodejne plodne žarke na polja in vinograde, sadeži se popravljajo in zorijo. Neugodne vre-menske prilike so zlasti v južnih predelih naš-šega Primorja že spomladni in v zgodnjem po-letju napravile mnogo škode. Potem je pritis-nila suša, ki je deloma pobrala krompir, fižol, turščico, otavo in še marsikaj ter je močno ogrozila trto. Krepka moča, ki nam jo je po-slalo nebo pred dnevi, je zopet oživila raz-sušeno zemljo in ji dala novih moči, sonce pa sedaj kliče vse posejance v zorenje. Grozdje se je napilo, sonce ga sladi. Če bomo imeli še vrsto lepih dni, in tako upamo, bomo spravili sicer polovičen, vendar zlahten vinski pridelek.

Ostro, toda pravilno postopanje. Ustanov-ljene so oblastvene komisije, ki nadzirajo pro-dajo in cene živil. V Gorici je taka komisija, obstoječa iz orožnikov, stražnikov in tajnih po-liticov, samo v petek 22. sept. oglobila 25 trgovcev, ker se niso držali predpisanih cen ali pa ker so skušali živila prikriti.

OGLASI

V NAJBOLJ RAZŠIRJENEM DNEV-
NIKU IMAJO NAJVEČJI USPEH!
ZATO OGLASUJTE V »SLOVENCU«.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglas 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek — ali oglas 15 din. — Mali oglas se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinjska vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

1000 din dan onemu

Ki mi preskrbi službo so-
ferja ali oskrbnika na po-
sestvu. Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 15611.

Varuhinja otrok

Išče službo pri dobri
krščanski družini. Marica
Kozjek, Dol pri Sori, p.
Medvode. (a)

Službodobe

Pekovskega pomočnika
sprejem takoj. Gmajnar,
Cerkvena 19, Ljubljana.

Krojaškega pomočnika

prvovrstnega, zmožnega
samostojno voditi kroja-
ško obrt, sprejem zaradi
smrti moža. Naslov v upr.
»Slovenca« pod št. 5017.

Kupimo

Moško kolo

dobro ohranjeno, kupim.
Suštaršič, Frankopanska
ulica 21. (k)

Kupimo

4 manjše, prostostoječe
— event. 2 za vzidati —
jeklene blagajne, tresor
cca 50x40x30 cm. Ponud-
be poslati upravi Zdravi-
lišča Slatina Radenci. (k)

Staro železo

in druge kovine plačuje
po najvišjih cenah

Fr. Stupica, železnina
Ljubljana, Gosposvetska 1

Vsakovrstno

zlato kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Srebro, drage kamne

in vsakovrstno

zlato kupuje
po najvišjih cenah
Jos. Eberle, Ljubljana
Tyrševa 2
(galača hotela »Slon«)

KUPUJTE PRI NAŠIH INSERENTIH

Auto-motor

Kupim

majhen avto in motorno
kolo 100—250 ccm. »Aero-
Kolodvorska 18.

Avto Ford

šestdesetletni, šestcilinder-
ski, malo rabljen, ki po-
rabi malo bencina in malo
vožen, kupimo. Ponudbe
poslati v upravo »Slov.«
pod značko »Dober avto«
št. 15614.

Prodamo

Najugodnejši nakup

moških oblik nudi
Preker, Sv. Petra a. 14,
Ljubljana. (l)

Kislo zelje

novi, prvovrstni, v sod-
čkih, dobavlja po naro-
čilu Gustav Erklavec —
Ljubljana — Kodeljevo,
Povšetova 47, tel. 25-91.

Grozdje

smederevsko, dobro, slad-
ko in poceni dobite pri

GOSPODARSKI ZVEZI

Tyrševa 29.

Otroške vozičke

v veliki izbiri najugod-
nejše kupite pri Banjal.
Ljubljana — Miklošičeva
cesta 20. (l)

Zidna opeka

rabljena, stari format,
suha, ugodno napredaj.
Poizve se: M. Zupan —
Vošnjakova 6. (l)

Pisalni stroj

prenosljiv, s kovčkom,
prav dobro ohranjen, po-
ceni prodam. — I. Kokalj,
Ljubljana, Gradišče 11. l

Leica I

prodam ali zamenjam za
kromatično harmoniko. —
Fr. Malgaj, Kolodvorska
ulica 20. (l)

Novi la orehi

50 kg 250 din, 10 kg je-
dre 200 din, 50 kg la su-
hih čespej 210 din fran-
ko voznina — razpošilja
G. Drechsler, Tuzla. l

Glasba

Klavr

prodam za 1800 din. Na-
slov v upravi »Slovenca«
pod št. 15585. (g)

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(61) Fanta sta dobila obleko pomorščakov. »Zdaj pa brž na delo,« je zaukazal krmar. A fanta sta se že s tem dovolj mučila, da sta sploh mogla stati na nogah, nikar da bi omenjali pomorske bolezni!

(62) Poslali so ju z metlo na krov. Le kako je šlo gor in dol! »Drži se, da te val ne odnese!« je zavpil Jan, in komaj je to izustil, ko je Filipa zgrabilo in ga butnilo na tla. Jan se je še pravočasno oprijel ograje.

STROJI

Kupim strožnice,

vrtnalne stroje, primože,
varilni aparat, šeping in
fresmašino ter stroje za
mizarstvo. »Aero«, Kolo-
dvorska 18.

Posedstva

Parcelo

v bližini Ljubljane, kupim.
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 15608. (p)

Majhno posestvo

za rejo dveh do treh glav
živine, kupim. Frajle Jo-
že, Retje 13, Trbovlje I.

Stanovanja

Dvosobno stanovanje
tako oddam. Trata št. 21,
ob Celovski cesti.

SOBE

ODDAJO:

Prazna soba

v visokem pritličju, s pro-
stim vhodom, predstava in
straniščem, se takoj odda.
Natančneje v Gajevi ulici
št. 5-I., soba 128.

Opremljeno sobo

oddam enemu ali dvema
gospodoma ali gospodič-
nama. Ljubljana, Čopova
cesta 1-I., vrata 18, De-
lavška zbornica.

Zahtevajte povsod naš list!

ZAHVALA. Ob prerani in težki izgubi našega ljubljenega so-
proga, sina, nenadomestljivega ateka, strica in svaka, gospoda

Draga Pinteriča

šolskega upravitelja v pokoju

smo prejeli toliko izrazov sočustvovanja, da se ne moremo
vsakemu posebej zahvaliti, zato izrekamo zahvalo vsem, ki so
nam stali ob strani ob tej bridki izgubi. Prisrčna hvala vsem,
ki so pokrili njegovo gomilo s prekrasnim cvetjem in ga spre-
mljali na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo stanovskim to-
varišem, preljubim Miklavžanom in gasilski četi Sv. Miklavž
pri Ormožu, ki so pokojniku izkazali poslednjo čast v tako
velikem številu, ter številnim govornikom za v erce segajoče
besede ob odprtem grobu.

Maribor, dne 26. septembra 1939.

Zalujoci ostali

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega ljubljenega moža, brata, svaka in strica, gospoda

KARLA KRAMERJA

KROJAŠKEGA MOJSTRA

se zahvaljujem najiskrenejše vsem darovalcem cvetja in vsem tistim, ki so
me tolažili v težkih dneh. Posebna zahvala vsem prijateljem in znancem
za sožalja in za spremstvo pokojnika na poslednji poti, zlasti pa pevskemu
društvu »Ojliki« za žalostinke.

Celje, dne 28. septembra 1939.

Žaluoja žena Marija in sorodstvo

Pierre L'Ermite:

Ljubezen - soprog ali Bog?

Iz francoščine s dovoljenjem avtorja

Ko se znova zave, gleda kot bebast.
Ali se je prebudila iz strašnih sanj?
Ali pa je vendar bilo res?
Ni mogoče, da bi bilo res!
Nemogoče...?
Pa je le res!
Ob njenih nogah leži razvito pismo. Mala
modra mačica preda na njem. Lucija ga znova
vzame v roke.

»Torej? Soprog me vara! A ne! Ni mogoče!
Blazna sem, blazna!«

Mehanično si popravi lase in stopi nekaj
korakov sem in tja. Pismo drži še vedno v ro-
kah. Dokaz... nemogoče postaja mogoče. A ne
je mogoče, temveč gotovo, očitno!

Ah ne!
»Ah daleč ji odgovarja neznatni listič, ki v
njenih rokah drhti kakor vohun, ki je neho-
te izdal nekaj, česar ne bi smel.

Skuša ga zopet prebrati, a megla ji vstaja
pred očmi. Stopi k oknu, da bi bolje videla. Da,
prav Gilbertov sivomodri papir z monogramom,
ki mu ga je ona sama narisala, ko sta bila še
zaročena.

Siloma se zbere in začne počasi čitati, stav-
ek za stavkom, kot človek, ki zajema požirek
za požirkom strup, ki ga bo umoril!

»Draga, ljubljena prijateljica!
Nekaj besedie sredi dela v pisarni, da ti na-
znamim, da sem se oni petek srečno vrnil od
»upravne soje« domov! Saj veš, katero sejo mi-
slim. Ono, pri kateri si ti poleg mene edini ude-
leženec, a s kolikšno oblastjo!

Toda previdna morava biti.
Zadnjič sem se slučajno nekoliko zamudil.

Nisj me pustila oditi ob uri, ki sem si jo določil.
Vozil sem tako naglo, da sem skoraj pregazil
neko usmiljenko v Kajotovi ulici.

Ko sem prispel domov, mi je uboga žena
brez vsake zahrbtnosti misli rekla:

»Tako prijetno vonja od tebe!«

Spomni se, kako silno si se zabavala, ko si
me obrizgavala s svojim razpršilec parfuma.

Tedaj sem si v naglici izmislil zgodbiico o
brivcu, ki je zalegla. Zastonj vendar nisem od-
vetnik...

A zapomni si:

Ker sem oženjen in nočem ženi pripravljati
nikakih bolesti, morava biti še previdnejša kot
sicer.

Evo, tega še doslej nisem mogel vtepati v
tvojo trmoglavost, a tako fletkano plavalas glavi-
vico.

Ker se itak lahko sestaneva vsak teden en-
krat v najinem ljubkem gnezdecu v Šataju, ne
boš pogrešala sladkosti.

Pusti si dopovedati, da se je med nama ma-
sičaj izpremenilo in da ne delam vedno vsega,
kar bi si želel.

Glavno je, da veš, da te zelo ljubim, in da
ti poljubljam rožnate nohtke, ki jih včasih ne-
koliko preveč prikončiči.

Nasvidenje v petek popoldne ob treh na
Trokaderskem trgu, pri »upravni seji«. Nato te
bom odpeljal na običajno mesto in pazil, da ne
bom nikogar povozil.

Poljube! Poljube!

Gilbert.

P. S. Predvsem pa: ne posluhuj se niti pisma,
niti telefona! Niti ne puščaj bonbončkov v avtu!
V petek ti bom povedal še eno zabavno zgod-
biico... Spomni me na to!

Lucija vzdigne oči in se zatre v praznino.
»Torej je imel to deklčo že pred poroko. Ob-
držal jo je še potem... jo je ljubil in še ljubil...
Ona je pustila tedaj ta bonbonček v avtu!

Niti trenil ni, ne zardel, ko sem mu ga pokazala.
Torej me je ves čas varal.

Prišla sem k njemu vsa nedolžna. V mojih
očeh je čital kot v kristalu.

Vse me je hotel čisto zase. Bila sem vsa
njegova...

Vse je zahteval od mene. Vse sem mu dala.
In on, on!...

24. poglavje.

Lucija ne ve več, kaj bi počela!
Zalostno ogleduje svoje lepo stanovanje, v
katerem je preživela z Gilbertom toliko in toliko
srečnih ur.

Toda kako vrednost imajo sedaj vse te lepe
stvari zanjo!

Njihova vrednost je le v ljubezni. Ljubezen
pa je v njej umrla.

Njena sreča leži zrušena na zemlji kot drago-
cena razbita vaza. Strahoto Lucijine duše doživ-
lja celo mrtvi predmeti okoli nje.

Gilbertova slika! In njena, povsod razobeše-
na, da se ob njej napajajo Gilbertove oči. Njega
samega pa ima druga, »njegova ljubljena prija-
teljica«.

Koliko sta se pač med poljubi in objemanjem
nasmejala ob spominu na njo, belo gosko, »ubogo
ženo!«

Kdo je ta Sergina? Najbrž kaka uradnica,
stenografinja njenega soproga, ki jo je nastavlil
naskrivaj pri sebi. Črv v sadu!

To je torej Ljubezen!

Za Lucijo je značila vse življenje, za Gil-
berta le malenkost!

Zakaj jo je poročil? Pač le za galerijo, za-
radi družinskih oziriv...

Lucija misli, kako se bo vsak čas vrnil, lju-
beziv in prisrčen, kot je že navajen. Nežno jo
bo objel, poljubil s ustnami, ki so še malo prej
poljubljale ono drugo. Oh, groza!

Za mizo pri večerji ji bo ponudil šopek vijo-
ke. In ta šopek je morda ona druga kupila.

Ogabna komedija bo trajala do pojutrišnjem,
vse dni in noči... vedno!

Oh! ne, vsaj tega ne!

Z obema rokama hoče Lucija pregnati stra-
šen privid, ki ji je vstal pred očmi, ki pa se bo
vendar kmalu izkazal kot kruta resnica.

Ze je ura šest. Običajno se Gilbert ob tem
času vrača domov. Toda danes je petek. Danes
ima svojo... upravno sejo, »pri kateri je ona
druga poleg njega edini udeleženec, a s koliko
oblastjo!

Lucija razmišlja. Kako naj se obnaša?

Ali naj mu pove v obraz vse in nato odide
ter zaloputne vrata za seboj?

Ali naj sploh molči?

Toda, če bodo tudi njene ustnice molčale,
bodo govorile njene oči.

Mlada žena se pogleda v zrcalo. Zmeden zro
njene oči iz bledega obraza.

Kaj naj stori? Svoji staršev ne more vpra-
šati za svet, ker so daleč na Azurni obali.

Ah! Če bi mogla v tej usodni uri kot nekoč
steči k gospodu Pauletu in mu razkriti vso te-
snobo svoje duše. Tako izkušen in ljubezniv je
župnik!

Da, že osemnajst mesecev ga ni videla. Ni
odgovorila niti na eno njegovo pismo. Kako naj
se mu sedaj zopet predstavi? V teh okoliščinah
ne pozna on več njenih okoliščin, niti nje same.

Bolestno začuti Lucija, kako je osamela.

Zapuščena od Boga... morda od njega ka-
znovana... izdana od svojega soproga, nikogar
nima, ki bi se mu zaupala. In v nekaj trenutkih
bo na tem usodnem križišču prisiljena izbrati po-
ti, po kateri bo morala odslej hoditi!

Tedaj pade na kolena pred divan v kotu,
med dvema etenama, na katerih ni niti križa,
niti ene avete podobe...